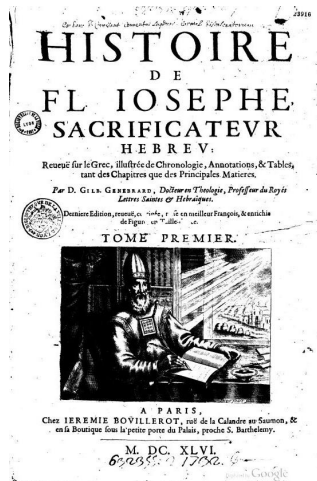

HISTOIRE DE FL IOSEPHE SACRIFICATEVR HEBREV : Reueuë sur le Grec, illustrée de Chronologie, Annotations, et Tables, tant des Chapitres que des Principales Matieres. Par D. GILB. GENEBRARD , Docteur en Theologie, Professeur du Royés Lettres Saintes et Hebraïques. Tome Premier . A PARIS , Chez IEREMIE BOVILLEROT , rue de la Calandre au Saumon , et en la Boutique sous la petite porte du Palais, proche S. Barthelemy. MDCXLVI. 1646.

FL IOSEPHE KURBAN TARİHİ İBRANİCE: Yunanca üzerine, hem Bölümlerin hem de Ana Konuların Kronolojisi, Açıklamaları ve Tablolarıyla resimli bir kitap. İlahiyat Doktoru, Kraliyet Kutsal ve İbranice Mektupları Profesörü D. GILB. GENEBRARD tarafından. Birinci Cilt. MDCXLVI. 1646.

A MONSEIGNEUR L'ILLUSTRISSE ARCHEVESQVE DE CORINTHE ; COADIVTEVR DE MONSEIGNEVR L'ARCHEVESQVE DE PARIS.

Efendim, Korint Başpiskoposu, Paris Başpiskoposu Monsenyör Yardımcısı.

La Creation du Monde,et diſpoſition des Elemens. CHAPITRE I

DIEV crea le Ciel et la terre au commencement. Et comme la terre ne se montroit point , d'autant qu'elle estoit couverte d'une obſcurité épaisse, et que l'esprit se pourmenoit par dessus, Dieu commanda que la lumiere fut faite. Et quand la lumiere eut paru, et qu'il eut considéré toute la matiere , il separa la clarté des tenebres. Il appella les tenebres Nuit, et la clarté

iour. Il nomma auffi le commencement du iour, Matin, et le commencement de la nuict, Vefpre. Et ce fut icy le premier iour, que Moyfe nomme vn iour. le pourrois bien maintenant rendre la raifon de cela: mais pour ce que i'ay promis de reduire en vn liure à part les caufes de toutes chofes, ie remets en ce temps-là l'explication de ceste-cy. Puis apres au fecond iour il poſa le Ciel audessus de toutes les chofes du monde, et le ſepara des autres, l'eſtimant vn cœuure digne d'eſtre à part, en haut, l'environnant de glace, et le temperant d'une nature humide et pluuieufe, felon la conuenance de la terre, à fin qu'elle fut arroufée. Au troiſième iour il rendit la terre ferme, et reſpandit la mer à l'entour: et en ce iour meſme fit ſortir de la terre les plantes et les femences. Au quatrième iour il orna du Soleil, de la Lune et des eſtoilles, le Ciel, leur donnant mandement de donner clairement à cognoiſtre par leurs mouuemens, la reuolution des faiſons de l'année l'année. Au cinquiesme jour il crea les poiſſons, et les oyſeaux volans en l'air; les poiſſons dans les eaux, et les oyſeaux parmy l'air en haut, et les accoupla masle et femelle, afin qu'ils engendrassent et multipliassent chacun felon ſon eſpece. Au ſixieme iour il forma les beſtes à quatre pieds, males et femelles: et ce iour meſme auffi il fit l'homme. Ainſi Moyſe dit, que le monde et toutes les chofes qui ſont contenuës au monde, ont eſté faites en ſix iours: et qu'au ſeptième iour Dieu ſe repofa, et cefſa ſes œuures. Pour ceſte cauſe auffi nous nous repofons le ſeptième iour, et cefſons nos labeurs, appellans ce iour Sabbath, qui eſt vn mot Hebreu, ſignifiant repos. Deplus, apres le ſeptième iour, Moyſe commence à parler de la nature de l'homme, traitant de ſa formation en ceſte forte: Dieu fit l'homme, ayant pris de la poudre de la terre, et mit dedans luy vn eſprit et vne ame. Et cet homme fut appellé Adam, qui ſignifie roux, ſelon le langage des Hebreux, d'autant qu'il a eſté pailtry de terre rousse et legere. Car la vraye terre qui eſt ſans mottes, et quin'a point eſte labourée, ou en laquelle on n'a point encore touché, eſt telle. Or Dieu mit deuant Adam, et luy monſtra diuerſes eſpeces de beſtes, tant males que femelles, et Adam donna le nom à toutes, comme encore on les nomme auioird'huy; et voyant qu'Adam eſtoit ſans compagnie et conuerſation de femme (car elle n'eſtoit point encore créée) et qu'il s'étonnoit que les autres animaux en eſtoient pourueus, il luy enuoya vn profond ſommeil, et lors luy oſta vne de ſes coſtes, dont il forma la femme: et auffi toſt qu'elle fut produite deuant Adam, il cognut qu'elle eſtoit tirée de luy. Selon le langage des Hebreux, la femme eſt appellée Ifſa: et cette premiere fut nommée Eue, qui ſignifi mere de tous les viuans. Apres il dit que Dieu planta vn iardin du coſte d'Orient, garny de toutes ſortes de plantes verdoyantes: entre lesquelles il y auoit l'arbre de vie, et vn autre arbre, qui eſtoit l'arbre de ſcience, par lequel on peut diſcerner le bien et le mal. Or apres que Dieu eut mis dedans ce iardin Adam et ſa femme, il leur commanda d'auoir ſoin des plantes qui y eſtoient.

Dünyanın Yaratılışı ve Elementlerin Düzenlenmesi. BÖLÜM I

Tanrı baſlangıçta gökleri ve yeri yarattı. Yer henüz görünmemiſti, çünkü koyu bir karanlıkla kaplıydı ve ruh onun üzerinde hareket ediyordu. Tanrı ışığın yaratılmasını emretti. Işık ortaya çıkıp bütün maddeyi inceledikten sonra, parlaklığı karanlıktan ayırdı. Karanlığa Gece, parlaklığa Gündüz adını verdi. Günün baſlangıcına Sabah, gecenin baſlangıcına da Akşam Duası adını verdi. Ve bu, Musa'nın gün dediği ilk gündü. Bunun nedenini ſimdi rahatlıkla açıklayabilirdim: ama her ſeyin nedenlerini ayrı bir kitaba indirgeyeceğime söz verdiğim için, bunun açıklamasını o zamana kadar erteliyorum. Sonra ikinci günden sonra, Göğü dünyadaki her ſeyin üzerine yerleſtirir ve onu diğerlerinden ayırır, onu ayrı olmaya değer bir kalp olarak görür, yukarıda buzla çevreler ve yeryüzünün yapısına göre onu nemli ve yağmurlu bir doğayla yumuſatır, böylece sulanabilir. Üçüncü gün yeryüzünü kuruttu ve etrafına denizi yaydı; Ve aynı gün yeryüzünden bitkiler ve tohumlar çıkardı. Dördüncü gün

gökleri güneş, ay ve yıldızlarla süsledi ve onlara hareketleriyle yılın mevsimlerinin sırasını açıklamaları için bir emir verdi. Beşinci gün Balıkları ve havada uçan kuşları, sulardaki balıkları ve yukarıdaki havadaki kuşları yarattı ve onları erkek ve dişi olarak birleştirdi, böylece her biri türüne göre üreyip çoğalabilsin. Altıncı gün dört ayaklı hayvanları, erkek ve dişi olarak yarattı ve aynı gün insanı da yarattı. Musa şöyle der: dünya ve dünyadaki her şey altı günde yaratıldı ve yedinci gün Tanrı dinlendi ve işlerini durdurdu. Bu nedenle biz de yedinci günde dinlenir ve çalışmalarımızı bırakırız ve o güne Şabat adını veririz; Şabat, İbranice bir kelime olup dinlenme anlamına gelir. Dahası, yedinci günden sonra Musa, insanın doğasından bahsetmeye başlar ve onun yaratılışını şu şekilde ele alır: Tanrı, topraktan toprak alarak insanı yarattı ve içine bir ruh ve can koydu. **Ve bu adama, İbranilerin diline göre kırmızı anlamına gelen Adem adı verildi, çünkü kırmızı ve açık renkli topraktan yapılmıştır.** Çünkü toprak parçası olmayan, sürülmemiş veya henüz dokunulmamış gerçek toprak böyledir. Şimdi Tanrı, Adem'in önüne koydu ve ona hem erkek hem de dişi olmak üzere çeşitli hayvan türleri gösterdi ve Adem hepsine bugün de bilindiği gibi adlar verdi; ve Adem'in bir kadının arkadaşlığından ve sohbetinden yoksun olduğunu (çünkü kadın henüz yaratılmamıştı) ve diğer hayvanların onlarla donatılmasına şaşırdığını görünce, onu derin bir uykuya daldırdı ve sonra kaburgalarından birini aldı ve ondan kadını yarattı: ve kadın Adem'in önüne çıkar çıkmaz, ondan alındığını anladı. **İbranilerin diline göre, kadına İssa denir ve ilk kadına, tüm canlıların annesi anlamına gelen Eua** <<Latince vocalde eua>> **adı verilmiştir.** Daha sonra, Tanrı'nın doğu kıyısına her türlü yeşil bitkiyle bezeli bir bahçe diktiğini anlatır: **Bahçenin içinde hayat ağacı ve iyiyi ve kötüyü ayırt etmeyi sağlayan bilgi ağacı da vardı.** Tanrı, Adam ve karısını bu bahçeye yerleştirdikten sonra, oradaki bitkilere bakmalarını emretti. <<Bahçıvan>>

Ce iardin estoit arroufé d'une ruiere, qui enuironne toute la terre, et ceste ruiere est diuiféee en quatre canaux. L'un de ces bras ou canaux est appelé Phifon, qui signifie multitude, passe par la terre d'Indie, et se defcharge dedans la mer qui est là. Les Grecs l'appellent Ganges. Euphrates et Tygris entrent dedans la mer Erythrée. Euphrates est nommé Phora, qui signifie disperfion ou fleur: et Tygris est nommé Diglath, qui signifie estroit, et aussi leger. Geon passe par le milieu d'Egypte: et selon nostre langue il signifie fleuve, procedant d'Orient. Les Grecs l'appellent le Nil. Au reste Dieu commanda à Adam et à la femme de manger du fruit des autres arbres: mais il leur defendit de toucher à l'arbre de science, les aduertissant que s'ils y touchoient, tout incontinent la mort viendroit à eux. Or comme en ce temps là il n'y auoit

point de discord entre les bestes , et que le serpent conuersois familièrement avec Adam et sa femme, il ne pouuoit supporter qu'une telle felicité leur aduint, s'ils perseueroient à rendre obeyffance aux commandemens de Dieu : et pensant qu'ils tomberoient en calamité, s'ils transgreffoient la sainte ordonnance , il persuada malicieusement à la femme de gouter de l'arbre de science, affectant qu'en iceluy il y auoit une vertu secrette pour discerner et cognoître le bien et le mal , et que s'ils en mangeoient, leur viene feroient rien moins heureuse, que celle de Dieu. Ainsi il suborna la femme , et fit tant qu'elle mesprisa le commandement du Seigneur. Apres qu'elle eut mangé du fruit de cet arbre, et y eut pris plaisir, il persuada aussi son mari d'en gouter. Dès lors ils apperceurent qu'ils estoient nuds, et desia aduisoient entre eux de quoy ils se couuriroient : d car il y auoient cet arbre une vertu de subtilité. Ils se couurirent donc de feuilles de figuier , et ayans les parties honteuses ainsi cachées , ils pensoient estre mieux , comme ayans recouré ce qu'ils n'auoient point auparavant. Et bien tost apres Dieu vint au iardin. Adam qui auoit accoustume auparavant de parler à Dieu familièrement, se sentant coupable d'iniustice, se reculoit. Mais comme Dieu s'ébahissant, luy demandoit la cause, pourquoy au lieu qu'auparavant il le tenoit si priué de luy , maintenant il s'enfuyoit et se cachoit. Et comme Adam se taisoit, se sentant coupable en la conscience de ce qu'il auoit transgressé le commandement de son Createur , Dieu luy dist : l'auois pourueu à toutes choses qui vous seroient expedientes : afin que vous puissiez mener une vie heureuse et exempte de tous maux, sans estre aucunement sollicité enuoyes esprits de facherie ny de foin quelconque: et que toutes choses qui sont bonnes pour vous, et pour donner plaisir , vous vinssent d'elles mesmes par ma seule prouidence , et sans que vous y deussiez employer aucun travail : de sorte qu'en iouissant d'elles , la vieillesse ne vous eust point soudainement surpris ny opprimez, mais eussiez vécu fort long-temps: Or pourceque tu as mesprisé mon ordonnance (car tu n'as point la bouche fermée pour quelque bien que tu ayes fait, mais à cause de mauuaise conscience) la vieillesse viendra foudainement sur vous, et vostre vie fera abrégée. Lors Adam excusoit son offense , et prioit Dieu d'appaier son ire , reiectant la faute sur la femme , et disant quece qu'il auoit ainsi offensé, c'estoit pource qu'il auoit esté deceu pareille. Et la femme accusoit le serpent. Dès lors Dieu punist Adam de ce qu'il auoit acquiescé au conseil de sa femme, disant que la terre ne leur produiroit plus aucuns fruits d'elle mesme , sinon qu'ils travaillassent, et en fussent comme brisez , et encore qu'elle ne leur donneroit point du tout selon leur labeur. Et quant à Eue , il ordonna qu'elle sentist de grandes douleurs en son enfantement, pource qu'ayant esté deceuë par le serpent , elle auoit aussi attiré Adam dedans les mesmes mal-heurs. Puis apres il oïst la voix au serpent , se fâchant contre luy pour la malice dont il auoit usé enuers Adam , et voulut qu'il y eust du venin en la langue , et le declara ennemy tant de l'homme que de la femme , et le rendist sujet à endurer des playes en la teste: en partie où la mort de l'homme est , en partie aussi parce que ceste beste est facilement opprimée par tel moyen. Et outre ce , luy ayant osté les pieds, il ordonna qu'il rampast et se trainast sur la terre. Apres ces peines imposées, Dieu chassa Adam et Eue du iardin, et les transporta en un autre lieu.

Bu bahçe, bütün ülkeyi çevreleyen bir nehir tarafından sulanıyordu ve bu nehir dört kanala ayrılıyordu. Bu kolları veya kanallardan birine Phison adı verilirdi; çokluk anlamına gelir, Hindistan topraklarından geçer ve oradaki denize dökülür. Yunanlılar ona Ganj derler. Fırat ve Tygris, Eritre Denizi'ne dökülür. Fırat'a Phora denirdi; dağılma veya çiçek anlamına gelir; Tygris'e Diglath denirdi; dar ve aynı zamanda ışık anlamına gelir. Geon, Mısır'ın ortasından geçer: ve dilimize göre doğudan çıkan nehir anlamına gelir. Yunanlılar ona Nil derler. Dahası, Tanrı Adem ve karısına diğer ağaçların meyvelerini yemelerini emretti: ancak bilgi ağacına dokunmalarını yasakladı ve onlara dokunurlarsa hemen ölümün onları bulacağı konusunda

uyardı. O zamanlar hayvanlar arasında hiçbir anlaşmazlık yoktu ve yılan, Adem ve karısıyla samimi bir şekilde konuşuyordu; Tanrı'nın emirlerine itaat etmekte ısrar ederlerse böyle bir mutluluğun başlarına gelmesine dayanamadı ve kutsal buyruğunu çiğnerlerse felakete düşeceklerini düşünerek, kadını bilgi ağacından tatmaya kötü niyetle ikna etti ve bu ağacın içinde iyiyi ve kötüyü ayırt edip bilmelerini sağlayacak gizli bir erdem olduğunu ve eğer ondan yerlerse hayatlarının Tanrı'nın hayatından daha az mutlu olmayacağını temin etti. Kadına rüşvet verdi ve öyle bir şey yaptı ki, kadın Rabbin emrini hiçe saydı. Kadın bu ağacın meyvesinden yiyip tadını çıkardıktan sonra, kocasını da tatması için ikna etti. O andan itibaren çıplak olduklarını anladılar ve o andan itibaren birbirlerini neyle örteceklerini tartıştılar, çünkü bu ağacın kurnazlık gücü vardı. Bunun üzerine birbirlerini incir yapraklarıyla örttüler ve utanç verici yerlerini böyle gizleyerek, daha önce sahip olmadıkları bir şeyle örttükleri için daha iyi durumda olduklarını düşündüler. Ve çok geçmeden Tanrı bahçeye geldi. Daha önce Tanrı ile samimi bir şekilde konuşmaya alışkın olan Adem, yaptığı yanlıştan dolayı suçluluk duyarak geri çekildi. Fakat Tanrı şaşkına dönerek ona nedenini sorunca, neden daha önce ondan bu kadar mahrum kalmak yerine şimdi kaçıp saklandığını sordu. Ve Adem, Yaraticısının emrini çiğnediği için vicdanında suçluluk duyarak sessiz kalırken, Tanrı ona şöyle dedi: Senin için uygun olan her şeyi sağladım: böylece mutlu bir hayat sürebilir ve tüm kötülüklerden uzak kalabilirdin, hiçbir şekilde öfkeyle veya herhangi bir kaygıyla ruhunda istenmeden: ve yaşamak ve yalvarmak için iyi olan her şey, yalnızca benim takdirimle ve hiçbir emek harcamana gerek kalmadan kendiliğinden sana gelirdi: böylece bunların tadını çıkarırken, Yaşlılık seni aniden şaşırtmaz veya ezmezdi, ama çok uzun yaşardın: Şimdi, emrimi hor gördüğün için (çünkü yaptığın hiçbir iyi şey için ağzını kapatmadın, sadece kötü bir vicdan yüzünden) yaşlılık aniden üzerine gelecek ve hayatın kısalacak. Bunun üzerine Adem suçunu mazur gördü ve öfkesini yatıştırması için Tanrı'ya dua etti, suçu karısına yükledi ve böyle yaparak suçunun onun tarafından aldatılmış olmasından kaynaklandığını söyledi. Kadın yılanı suçladı. O andan itibaren Tanrı, karısının öğüdüne boyun eğen Adem'i cezalandırdı. Toprağın, eğer çalışmazlarsa, artık kendilerine kendiliğinden ürün vermeyeceğini, aynı şekilde kırılmayacaklarını ve hatta emeklerinin karşılığını hiç vermeyeceğini söyledi. Eyu'ye <<Havva>> gelince, doğum yaparken büyük acılar çekmesini emretti, çünkü yılan tarafından aldatılmış ve Adem'i de aynı felaketlere sürüklemişti. Sonra yılanın sesini yükseltti, Adem'e yaptığı kötülükten dolayı ona öfkeleni ve dilinde zehir olmasını istedi. Onu hem erkeğin hem de kadının düşmanı ilan etti ve başına yaralar açtırdı: kısmen ölüm insana, kısmen de bu canavarın bu tür yollarla kolayca ezilebilmesinden dolayı. Bunun yanı sıra, ayaklarını kesti ve sürünerek yeryüzünde ilerlemesini emretti. Bu cezalar verildikten sonra Tanrı, Adem'i ve Eue <<Havva>> cennetten kovdu ve başka bir yere taşıdı.

De la posterité d'Adam , et des dix âges iufques au deluge.

Or Adam et Eue eurent deux fils. Le premier fut appelle Cain, qui des lignifie Acquisition : le second Abel, qui qui signifie deüil. Ils eurent aussi des filles. Ces deux freres estoient attentifs apres leurs befongnes, chacun selon fon estat. Abel, qui estoit le plus ieune , s'addonnoit à viure iustement , et estimant que Dieu estoit prefent à tout ce qu'il faisoit , il fuiuoit la vertu , et quant à sa façon de viure , il estoit pafteur. Mais Caïn estoit homme melchant , et ne regardoit qu'à son profit et au gain : et avec cela il fut le premier qui fut inuenteur de labourer la terre : et enfin il mit à mort fon frere pour telle caufe. Ainfi qu'ils le furent aduifez de faire oblations à Dieu , Caïn prefenta des fruicts de son labourage et des arbres : et Abel offrir du laict et des premiers de son beftail. Le sacrifice d'Abel fut plus agreable à Dieu , qui estoit honoré des chofes que la Nature produit de fon bon gré , et non pas de celles qui naiffent par force , et par l'inuention de l'homme auare et conuoiteux. Cain

donc estant fort marry de ce que Dieu auoit preferé son frere , il le tua , et ayant caché son corps ,il pensoit que son crime fut caché. Apres que Dieu eut cogneu ce que ce meschant homme auoit commis , il vint à luy , & luy demanda où estoit son frere : car il y auoit desia long- temps qu'il ne l'auoit veu : et auparauant il auoit apperceu qu'ils frequentoient ensemble. Lors Caïn tout troublé , et ne sçachant ce qu'il deuoit respondre à Dieu , dist premierement qu'il s'ébahissoit aussi comment cela le faisoit, que son frere ne paroissoit point. Mais Dieu le preffoit de plus pres , et s'enqueroit plus diligemment : et Cain fort despité luy respondit qu'il n'estoit point conducteur ny gardien de son frere , et ne s'amusoit point à guetter ce qu'il faisoit. Adonc Dieu reprit Caïn d'auoir tué son frere, disant qu'il s'étonnoit de ce qu'il asseuroit ne sçauoir que son frere estoit deuenue , veu que luy mesme l'auoit tué inhumainement. Or apres qu'il luy eut offert sacrifice et ensemble supplié d'appaiser sa cholere , et de ne le vouloir point plus grieuement chastier, il luy remit la peine qu'il auoit meritée pour vn tel meurtre. Toutes fois il predist mal-heur sur luy, et le menaça de punir sa posterite iusqu'à la septieme generation : et le bannist de ceste région là avec sa femme. Mais Caïn craignoit de tomber en la puissance des bestes, en allant çà et là par pays , et de perir par ce moyen : et Dieu luy dist , qu'il fût aisé quant à ce danger, et allaist hardiment et sans crainte par tous les pays: et apres luy auoir baillé vne marque par la quelle il peust estre cognu , il luy commanda de s'en aller. Depuis Caïn ayant fait beaucoup de chemin avec sa femme , edifia enfin vn lieu , qu'il nomma Naïs , et choisist ce lieu pour son habitation , où aussi il engendra des enfans. Au reste , tant s'en fallut qu'il amendast sa vie par vn tel chastiment, que mesme il deuint plus meschant qu'il n'estoit, s'abandonnant et laschant la bride à toutes les voluptez, voire en faisant tort et outrage aux autres. Il amassoit des biens de tous costez par oppressions et rapines , et exhortoit ceux qui estoient avec luy, à faire le semblable , s'addonnant à la volupté et au brigandage , et leur monstrant le chemin de toute méchanceté. D'auantage, au lieu que iusques alors on auoit simplement vécu , il inuenta des mesures nouvelles et des poids, corrompit la premiere pureté, et la rondeur qui estoit entre les hommes, quine sçauoient encoreque valoient telles ruses et fineses, et la conuertit en vne façon nouvelle de tromper. Ce fut le premier,qui mit des bornes aux champs, et qui commença a edifier vne ville, où il fit venir des gens par contrainte , et la fortifia de murailles. Il appella ceste ville Eno's, du nomde son premier fils, aussi nommé Enos. Qui engendra Jared, et Jared Malalehel, et Malalehel Mathusalé, et Mathusalé Lamech, lequel Lamech eut septante et sept enfans de deux femmes, à sçauoir Sella et Ada. Entre les autres Ada eut vn fils nommé Iabel , qui ayant trouué l'inuentionde faire des pauillons , se contenta de viure comme vn simple berger. Et Iabel son frere germain exerça l'art de musique, et fut inuenteur du Psalterion et de la harpe. Et Thobel, qui fut fils de Sella, la seconde femme de Lamech, excellent en vertu et force corporelle par dessus tous les freres, fut homme vaillant en guerre. Et par ce moyen il acquist de grandes richesses, afin qu'il se traitast mieux à son aise: et fut le premier qui forgea, et eut vne fille nommée Naama. Au reste Lamech, qui auoit cognoissance des choses diuines, sentant bien qu'il ne pourroit euer la punition du meurtre fraternel commis par Cain, voulut signifier cela à ses femmes. Adam viuoit encore alors , et la lignée de Cain deuint tres mechante par succession , imitation et exemple: tellement que les derniers surmontoient leurs predecesseurs en malice, et ne cessoient cependant de faire guerre, et de commettre des brigandages: et ceux qui s'abstenoient de meurtres et carnages , s'addonnoient à toute auarice, et viuoient iniurieusement entre eux. Et pour retourner à Adam, qui fut le premier homme formé de la terre, apres qu'Abel fut tué, et que Cain eut changé de demeure pour le meurtre de son frere, Adam cognut sa femme, ayant grand desir d'auoir des enfans , estant âgé de deux cens trente ans : et outre cette âge il vecut encore sept cens ans , et puis mourut. Or entre plusieurs enfans il en eut vn nommé Seth, et pource

que ce feroit vne chose trop longue de parler des autres , ie feray mention seulement de cestuy-cy. Apres donc qu'il eut esté nourry de son pere, et qu'il fut paruenue en l'âge, où il pouuoit desia discerner ce qui estoit bon , il s'adonna du tout à fuiure la vertu , et tout ainfi qu'il auoit veſcu faintement, auffi laiffa-il des ſucceſſeurs ſemblables à luy. Et pource qu'ils auoient tous vn bon naturel , et qu'ils conuerſoient en leurs pays, ſans faire de troubles , et ſans émouuoir de ſedition , auſſi ont ils touſiours veſcu en bonne paix et grande felicité, ſans que pas vn d'eux aye eſté de faſcheuſe conuerſation: Is ont eſte inuenteurs de l'Aſtrologie et ont appliqué leur eſprit à cognoiſtre la diſpoſition et eſtat des choſes celeſtes. Et afin que leurs inuentions neſ'écoulaſſent de la memoire des hommes , et qu'elles ne periffent auant que d'eſtre cogneuës, ſçachans qu'Adam auoit predit la deſtruction generale de toutes choſes , vne fois par feu , et l'autre fois par deluge, ils firent eleuer deux pilliers, dont l'un eſtoit de brique, l'autre de pierre, et firent grauer en chacun d'eux, leurs inuentions: afin que ſi celui de brique venoit a eſtre efface par le deluque , l'autre demeurast en ſon entier , qui eſtoit de pierre , où les hommes euſſent moyen d'apprendre, propoſans deuant leurs yeux ce qui eſtoit eſcrit. Car on dit que le pillier de pierre , qui fut fait par eux, eſt celui qu'on voit encore auioird'huy en Syrie.

Adem'in soyundan ve tufana kadar olan on çağdan.

Âdem ve Eue <<Havva>>'nın iki oğlu vardı. İlkinin adı Kabil'di; bu, Kazanç anlamına gelir; ikincisinin adı Habil'di; bu, yas anlamına gelir. Ayrıca kızları da vardı. Bu iki kardeş, her biri kendi konumuna göre, görevlerine dikkat ediyordu. Küçük olan Habil, kendini adil yaşamaya adanmış ve yaptığı her şeyde Tanrı'nın hazır olduğunu düşünerek erdemi izledi ve yaşam tarzına gelince, bir çobandı. **Fakat Kabil kötü bir adamdı ve yalnızca kendi çıkarını ve kazancını düşünüyordu: ve bu nedenle toprağı sürmeye ilk meyleden o oldu ve sonunda kardeşini bu amaç uğruna öldürdü.** Böylece Tanrı'ya adak sunmaya ikna olmuşlardı; Kabil, çiftliğinin ve ağaçlarının meyvelerini sundu; Habil ise süt ve ilk sığırlarını sundu. Habil'in kurbanı, doğanın kendi özgür iradesiyle ürettiği şeylerle onurlandırılan Tanrı'nın gözünde daha hoştu; zorla ve cesur ve bilinçli insanın etkisiyle doğanlarla değil. Kabil, Tanrı'nın kardeşini kayırmasına çok üzüldü, onu öldürdü ve cesedini gizleyerek suçunun gizlendiğini sandı. Tanrı bu kötü adamın ne yaptığını öğrenince yanına geldi ve kardeşinin nerede olduğunu sordu, çünkü onu uzun zamandır görmemişti. Daha önce de birlikte gittiklerini gören Kabil çok endişelendi ve Tanrı'ya ne cevap vereceğini bilemedi. Önce kardeşinin nasıl ortaya çıktığına, neden görünmediğine şaşırdığını söyledi. Fakat Tanrı onu daha da sıkıştırdı ve daha dikkatli sordu. Çok sinirlenen Kabil, ne kardeşinin önderi ne de koruyucusu olduğunu ve ne yaptığını izlemekle eğlenmediğini söyledi. Sonra Tanrı, kardeşini öldürdüğü için Kabil'i azarladı ve kardeşinin böyle bir duruma düştüğünü bilmediğini, çünkü onu insanlık dışı bir şekilde öldürdüğünü kendisine söylemesine şaşırdığını söyledi. Şimdi ona kurban sunduktan ve aynı zamanda öfkesini yatıştırması ve onu daha ağır bir şekilde cezalandırmak istememesi için yalvardıktan sonra, böyle bir cinayet için hak ettiği küçük cezayı ona bağışladı. Bununla birlikte, başına felaket geleceğini öngördü ve soyunu yedinci kuşağa kadar cezalandırmakla tehdit etti ve karısıyla birlikte o bölgeden sürdü. Fakat Kabil, kırdan oraya dolaşarak canavarların eline düşmekten ve bu şekilde yok olmaktan korktu. Tanrı ona bu tehlikeden emin olmasını ve tüm ülkeleri cesaretle ve korkusuzca dolaşmasını söyledi. Ona tanınabileceği bir işaret verdikten sonra, gitmesini emretti. O zamandan beri Kabil, karısıyla uzun bir yolculuk yaptıktan sonra, sonunda Na'is adını verdiği bir yer inşa etti ve burayı mesken olarak seçti; ayrıca burada çocuklar da doğurdu. Üstelik böyle bir cezayla hayatını düzeltmekten o kadar uzaktı ki, daha da kötüleşti, kendini terk etti ve başkalarına

zarar ve hakarete bulunarak tüm zevklerine teslim oldu. Her yandan zulüm ve yağma yoluyla mal topladı ve yanındakileri de aynısını yapmaya teşvik etti, kendilerini zevk ve soyguna kaptırdı ve onlara her türlü kötülüğün yolunu gösterdi. Dahası, o zamana kadar sade yaşamak yerine, yeni ölçüler ve tartı sistemleri getirdi, bu tür hilelerin ve inceliklerin değerini henüz bilmeyen insanlar arasında var olan ilk saflığı ve yuvarlaklığı bozdu ve bunu yeni bir aldatma biçimine dönüştürdü. Tarlalara sınır çizen ve insanları gelmeye zorladığı ve surlarla tahkim ettiği bir şehir inşa etmeye başlayan ilk kişiydi. Bu şehre, aynı zamanda Enos olarak da adlandırılan ilk oğlunun adından dolayı Enos adını verdi. İar'ı ve İar'ı doğuran Malalehel'i, Malalehel Metuşelah'ı ve Metuşelah Lamek'i doğurdu. Lamek'in Sella ve Ada adlı iki kadından yetmiş yedi çocuğu vardı. Diğerleri arasında Ada'nın İobel adında bir oğlu vardı. İobel, tavus kuşu yapma becerisini keşfettikten sonra basit bir çoban olarak yaşamaktan memnundu. Öz kardeşi İubal ise müzik sanatını uyguluyor, Psalterion ve arp eğitmeniydi. Lamek'in ikinci karısı Sella'nın oğlu olan Tobel, erdem ve beden gücü bakımından tüm kardeşlerinden üstündü ve savaşta yiğit bir adamdı. Ve bu sayede büyük bir servet edindi, böylece rahatına düşkünlük gösterebildi: Demircilik yapan ilk kişi oldu ve Naamah adında bir kızı oldu. Dahası, ilahi şeyleri bilen Lemek, Kabil'in işlediği kardeş cinayetinin cezasından kaçamayacağını çok iyi bildiğinden, bunu eşlerine göstermek istedi. O zamanlar Adem hâlâ hayattaydı ve Kabil'in soyu, ardıllık, taklit ve örnek yoluyla çok kötüleşti: öyle ki, sonuncular seleflerini kötülükte yendiler, ama yine de savaşmaktan ve eşkıyalıktan vazgeçemediler: Cinayet ve katliamdan kaçınanlar, kendilerini her türlü küstahlığa teslim ettiler ve kendi aralarında zararlı bir şekilde yaşadılar. Ve Habil öldürüldükten ve Kabil kardeşini öldürmek için meskenini değiştirdikten sonra, yeryüzünden yaratılan ilk insan olan Adem'e dönersek, Adem iki yüz otuz yaşında olmasına rağmen çocuk sahibi olma konusunda büyük bir arzu duyarak karısını tanıdı: ve bu yaştan sonra yedi yüz yıl daha yaşadı ve sonra öldü. Birkaç çocuğu arasında Şit adında biri vardı ve diğerlerinden bahsetmek çok uzun süreceğinden, sadece bundan bahsedeceğim. Babası tarafından büyütüldükten ve iyiliği ayırt edebilecek yaşta olduktan sonra, kendini tamamen erdeme adadı ve kutsal bir hayat sürdüğü gibi, kendisine benzer halefler de bıraktı. Hepsi iyi huylu oldukları ve ülkelerinde sorun çıkarmadan, fitne çıkarmadan sohbet ettikleri için, her zaman huzur ve mutluluk içinde yaşadılar; hiçbir sorunlu bir sohbe girmede. Astrolojinin etkisindeydiler ve zihinlerini göksel şeylerin düzenini ve durumunu anlamaya adadılar. Ve niyetleri insanların hafızasından çıkmasını ve bilindiği anda yok olmasını diye, Adem'in bir kez ateşle, bir kez de tufanla bütün şeylerin genel yıkımını önceden haber verdiğini bilerek, biri tuğladan, diğeri taştan iki sütun diktirdiler ve niyetlerini her birinin üzerine kazıdılar: böylece tuğladan olan sütun tufanla silinirse, taştan olan diğeri bütünıyla kalacaktı; insanlar orada bir öğrenme aracı buldular ve yazılanları gözlerinin önünde önerdiler. Çünkü onların yaptığı taş sütunun, bugün hâlâ Suriye'de görülen sütun olduğu söylenir.

Du Deluge, et comment Noë eftant preserué en l'arche avec sa famille , habita au territoire de Sanaar. CHAP . III .

En cette sorte ils perseuererent iusques a sept generations a adorer vn seul Dieu, Seigneur de toutes choses, et a suiure tousiours la vertu. Par succession de teps ils s'éloignerent de la façonde viure de leurs peres, et negardoient plus entre eux aucunes loix ny ordonnances humaines, et si ne rendoient plus à Dieu lon honeur, comme ils auoient accouftumé. Et au lieu qu'auparauant c'efloit à qui fe montreroit le plus vertueux , de plus grande affection puis apres ils s'efforçoient à fe montrer malicieux. D'où aduint qu'ils fe rendirent Dieu ennemy. Car plufieurs Anges de Dieu eurent compagnie avec des femmes, et engendrèrent vne lignée efrange, qui à caufe de leur grande force corporelle , mefpriâ tout droit et equité : et

les actions de ces gens icy (come elles ont esté laiffées par écrit) ne font pas beaucoup différentes de celles des Geans, dont les Grecs ont parlé. Noë cependant étant grandement fâché de ces infolences , les exhortoit de laiffer cette méchante façon , et de changer leurs volontés et leurs œuvres. Mais à la fin voyant qu'ils ne vouloient point fuire son conseil , et qu'ils estoient du tout confits en la douceur de leurs vipource , il se retira en vne autre region avec les femmes et Alors Dieu prit plaisir en la bonté et iustice de ce personnage, et destina non seulement ces méchans à vne punition extreme , à cause de leurs mechancetés , mais aussi delibera de ruiner tout le genre humain, et en faire un tout nouveau, qui fût totalement purgé de vices. Ainfi en premier lieu il ordonna que la vie des hommes feroit plus courte, à sçavoir qu'ils ne viuroient pour le plus, que six vingts ans: puis apres au lieu que la terre étoit ferme, il la conuertit en mer et grâds abysses : en cette façon il mit a neat tout ce genre: & d'entre tous, Noë fut seul preserué , étant aduerti par reuelation : et le moyen enfut tel: Il fit faire vne arche à quatre étages, ayant trois cens coudées de lógueur, et cinquante de largeur, et haute de trente coudées. Il entra dedans avec sa fême et ses fils, et avec les femmes de ses fils: y mettant premierement toutes choses necessaires pour viure: et aussi toutes sortes de bestes par couples, chacune selon son espece; et ce pour conseruer la semence : et en mit quelques especes iusques au nombre de sept.

Au reste l'arche estoit bien couuerte , et auoit les costez bien fermes, pour resister contre la violence des orages, et l'impetuofité des vagues. En cette forte Noë fut sauué avec la famille , qui a esté le dixiesme de la lignée apres Adam. Car il estoit fils de Lamech , et Lamech fut fils de Mathusalé , et Mathusalé fils d'Enoch , et Enoch fils de Jared , et Jared fils de Malalehel , qui eut beaucoup de freres, tous enfans de Caïnan, qui fut fils d'Enos , et Enos fils de Seth , et Seth fils d'Adam. Ce deluge aduint lors que Noë auoit six cens ans , au second mois, qui est appellé Dius , par les Macedoniens , et Marhesuan par les Hebreux : car les Egyptiens ont diuisé l'an en cette façon. Mais Moyse ordonna, que Nifan, nommé aussi Xanthicus, fust le premier pour les festes en son calendrier, dautant qu'il auoit fait sortir les Hebreux du pays d'Egypte en ce mois-là , commandant dauantage , que le seruice de Dieu y eust son commencement : au reste touchant les marchez et les foires , et tout le reste de la dispensation de l'an , il ne voulut rien changer en cela de la façon ancienne. Il dit qu'il commença à pleuvoir le vingt-septiesme dudit mois, deux mille six cens cinquante six ans apres le premier homme Adam. Cette espace de temps est redigée par escrit dans les saintes Escritures : et es anciens ont diligemment recueilly tant les naiffances, que les morts des excellens personnages , comme d'Adam , quia vescu neuf cens et trente ans , et n'ayant encore que deux cens et trente ans , il engendra Seth, et Seth ayant deux cens et cinq ans , engendra Enos : qui paruint iusques à l'aage de neuf cens et cinq ans , et laiffa le gouvernement à son fils Caïnan, qui luy naquit , quand il n'auoit encore que cent et nonante ans. Caïnan a vescu neuf cens et dix ans , et eut son fils Malalehel n'ayant encore que cent et seprante ans. Malalehel a vescu huit cens nonante et cinq ans, et laiffa son fils Jared, lequel il engendra n'ayant que cent foixante et deux ans. Jared a vescu neuf cens foixante et neuf ans, et engendra son fils Enoch en l'aage de cent foixante et deux ans. Enoch n'auoit que trois cens soixante et cinq ans , quand il fut transporte a Dieu , et autrement il n'est point fait mention de sa mort. Enoch engendra Mathusalé en l'aage de cent et cinq ans : et Mathusalé Lamech en l'aage de cent octante et septans , auquel il laiffa le gouvernement, apres l'auoir tenu neuf cens foixante et neuf ans. Et Lamech apres auoir vescu sept cens et septans, laiffa le gouvernement à son fils Noë, lequel il engendra en l'aage de cent octante et deux ans: et vescu en tout neuf cens et cinquante ans. Que si on veut calculer tous ces ans , on trouuera qu'ils font le nombre duquel i'ay parlé cy dessus. Il ne nous faut amuser à éplucher les iours

de la mort de ces perſonnages : car ils ont veſcu du temps de leurs enfans , et des enfans de leurs enfans: mais il nous faut ſeulement conſiderer les iours de leur naiſſance en ceſt endroit.

Au ſurplus , apres que Dieu euſt donné le ſigne , il fit pleuvoir ſur la terre : et il plût quarante iours ſans ceſſer : et l'eau creut de quinze coudées ſur la terre. Ainſi il n'y auoit lieu où les hommes ſe peuſſent ſauuer. Il n'y auoit ny refuge ny retraite pour ſe mettre en ſeureté. Et cent cinquante iours apres quela pluye eut petit à petit ceſſé, enfin les eaux commencerent à ſ'arreſter au ſeptieme mois , le vingt-ſeptieme iour du mois. Apres cela l'arche trouua vn lieu ferme ſur le ſommet d'une montagne , qui eſt en Armenie: et Noë cognoiſſant cela, ouurit l'arche : et voyant quelque peu de terre à l'entour , conceut vne bonne eſperance , et ſe repofa vn peu. Bien peu de iours apres l'eau eſtant plus abaiffée, il mit le corbeau hors l'arche, deſirant cognoiſtre ſi les eaux ſ'eſtoient eſtoient retirées en l'autre partie de la terre, afin qu'il peuſt fortir en ſeureté. Mais le corbeau trouuant la terre encore toute couuete , retourna vers Noë. Sept iours apres il y enuoya la colombe pour conſiderer l'eſtat de la terre. Qui retourna boüeue , et portant vn rameau d'oliuier en ſon bec: et par là Noë cogneut que la terre eſtoit deliurée du deluge: et ayant attendu ſept autres iours, il mit hors tous les animaux qui eſtoient en l'arche , et luy auſſi ſortit avec ſes enfans , offrit ſacrifice à Dieu , et banquera avec ſa famille. Les Armeniens ont appellé ce lieu-là , Apobaterion , c'eſt à dire ſortie ou iſſue , et encore aujourd'huy ils en monſtrent les reſtes. Tous les autres barbares ſont mention de ce deluge , et de l'arche , et entre autres Beroſe Chaldéen. Carvoicy comment il en a eſcrit: On dit qu'il y a encore des reliques de ce vaiſſeau en Armenie ſur la montagne des Cordyéens : qu'on a rapporté é de là du bitume tiré des pieces de l'arche, dont les hommes vſent comme d'un preſeruatif. Hierosme Egyptien fait auſſi mention de ces choſes , qui a eſcrit les antiquitez des Pheniciens: et Mnaseas , et beaucoup d'autres. Dauantage, Nicolas Damasconien, au liure nonantesixieme eſcrit de ces choſes en ceſte façon: Au deſſus de la region de Minyade il y a vne grande montagne en Armenie , qui eſt nommée Baris , où pluſieurs ſe retirerent au temps du deluge , et furent ſauuez , comme on dit; et entre les autres il y en eut vn qui fut porté par vn arche ſur le coupeau de ceſte haute montagne , et ſ'arreſta là: et les reliques du bois de ceſte arche ont long-temps duré. Et poſſible eſt-ce celui, dont Moyſe Legiſlateur des Juifs a parlé.

Or Noë craignant que Dieu deſtinant les hommes à leur ruine , n'enuoyat tous les ans vn tel deluge ſur la terre , offrit ſacrifice à Dieu , et le pria que toutes choſes deſormais demeuraſſent fermes en leur premier ordre , et qu'une ſi grande deroute n'aduint plus , qui ruinaſt ainſi les hommes et les animaux de toute la terre: et que quand il luy ſembleroit bon de punir les meſchans ſelon leurs demerites, il é pargaſt les innocens , et que ceux qu'il voudroit ainſi reſeruer, fuſſent abſous par ſa ſentence. Autrement il aduiendroit que leur condition feroit plus miſerable , que ſ'ils eſtoient reſeruez à vn autre deluge , et non pas entierement ſauuez : comme ayans eſté étonnez du premier , et puis apres deſtinez à eſtre ruinez par le ſecond. Il prioit donc , que Dieu vouluſt accepter ſon oblation et que doreſnauant il ne conceuſt point vn tel mécontentement contre la terre , afin que les hommes la peuſſent cultiuer, et y baſtir des villes, où ils habitaſſent en paix et en ſeureté, ne fuſſent depourueus des commoditez, dont ils ioüyſſoient auant ceſte grande inondation d'eauës , et qu'ils peuſſent viure autant qu'auoient fait leurs anceſtres .

Apres que Noë eut ainſi prié, Dieu prenant plaifir en la iuſtice de ce bon perſonnage, luy accorda ce qu'il demandoit, aſſeurant qu'il n'auoit point eſté cauſe de la ruine de ceux qui

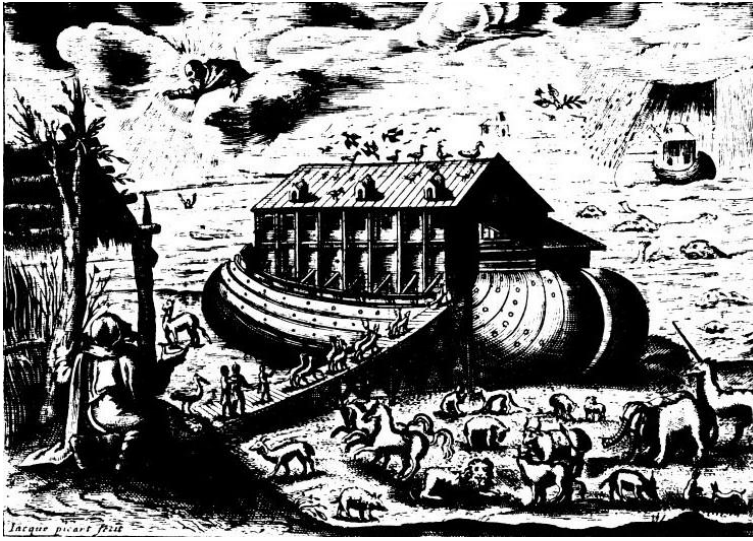
estoyent peris par le deluge , mais qu'ils auoyent attiré la punition sur eux de leur propre gré , et par leur obftination et malice. Car s'il eult defiré leur perdition, il ne les eult iamais mis au monde : puis qu'il vaut beaucoup mieux ne donner point la vie, que de destruire ceux , à qui on l'adonnée. Mais ils m'ont contraint (disoit- il) par outrages continuels, en violant la reuerence et obeyffance qu'ils me deuoient , à me vanger d'eux. Au reste, ie n'ay pas deliberé pour l'aduenir de faire vne punition fi rigoureuse, ny de me faîcher si fort pour leurs pechez, et principalement pource que tu m'en as prié fi affectueusement. Que fi quelquesfois ie viens à émouuoir des tempestes terribles , et de grands orages , ne vous étonnez point de la violence des pluyes: car ie ne couuriray plus la terre d'eauës. Toutesfois ie fay ceste ordonnance, Que vous gardiez vos mains pures de meurtres et d'homicides , et punissiez en toute seuerité et rigueur , ceux qui feront au contraire. Quant aux autres animaux , ie permets que vous en vsiez en liberté, ainfi que vous le trouuez bon. Car ie vous ay constitué Seigneurs sur tous les animaux , tant des bestes de la terre, que des des poissons nageans sur les eaux, et des oyseaux qui volent en l'air: sous condition toutes fois, que vous ne goustiez du sang: car l'ame y est. L'arc- en- ciel vous fera pour vn certain ligne, que ie n'enuoyeray plus l'eau en si grande abondance. Et ainfi ils ont appelé l'arc celeste , l'arc de Dieu. Quand Dieu eut fait telles promesses et ordonnances, il disparut.

Noë donc vefcut trois cens cinquante ans apres le deluge en repos et felicité. Et enfin il mourut , ayant vefcu en tout , neuf cens cinquante ans. Que fi on vient maintenant à faire comparaifon de la longueur de la vie et des ans des homines, qui sont aujourd'huy, et qu'on considere qu'ils vivent beaucoup moins que ces peres anciens , il ne faut point que pourtant on faîe difficulté de me croire, en prenant quelque coniecture et opinion de leur longue vie , au prix de la courte vie de ceux qui vivent encore aujourd'huy. Puis qu'ils estoient ayez de Dieu , et que Dieu voyoit encore son ouurage frais en eux , et qu'ils auoyent des viandes propres pour faire viure plus longuement : il ne le faut pas étonner s'ils ont vefcu fi longtemps. Car Dieu leur a octroyé vne fi longue vie , tant pour ce qu'ils ont aymé et fuiuy la vertu , que pour l'vtilité des sciences qu'ils ont inuentees, comme d'Aftronomie et de Geometrie : et à la certitude defquelles ils n'euffent peu iamais paruenir , s'ils euffent vefcu moins de six cens ans. Et de fait , il s'en faut autant pour parfaire le grand an. Tous ceux qui ont redigé par efcrit les Antiquitez tant des Grecs que des Barbares s'accordent avec moy. Car Manethon , qui a efcrit des faits des Egyptiens, et Berofequi a ramaffé les maffés les gestes des Chaldéens. De plus Mochus, Heftiæus, et Hierôme Egyptien, qui ont recueilly les hiftoires des Pheniciens, ont auffi ceste meîme opinion. Semblablement Hesiodé, Heccateus, Acusilaus, Hellanicus, Ephorus et Nicolas, recitent que ces anciens ont vefcu mille ans. Cependant qu'vn chacun en penfe ce que bon luy femblera.

Tufan ve Nuh'un ailesiyle birlikte gemide korunarak Sanaar topraklarında nasıl yaşadığı hakkında. BÖLÜM III.

Böylece yedi nesil boyunca tek Tanrı'ya, her şeyin Rabbine tapınarak ve her zaman erdemi izleyerek direndiler. Zamanla atalarının yaşam tarzından uzaklaştılar ve artık kendi aralarında hiçbir insan yasasına veya kuralına saygı göstermediler ve alıştıkları gibi Tanrı'ya saygı göstermediler. Önceden kimin en erdemli, en büyük şefkati göstereceği meselesi varken, sonradan kendilerini kötü göstermeye çalıştılar. Ve böylece kendilerini Tanrı'nın düşmanı yaptılar. Çünkü Tanrı'nın birçok meleği kadınlarla arkadaşlık etti ve büyük bedensel güçleri nedeniyle her türlü hakkı ve adaleti hor gören tuhaf bir soy meydana getirdiler: ve buradaki bu insanların eylemleri (yazılı olarak bırakıldığı gibi) Yunanlıların bahsettiği Devlerin

eylemlerinden çok da farklı değil. Ancak Nuh, bu küstahlığa çok öfkelenerek onları bu kötü yoldan ayrılmaya, iradelerini ve işlerini değiştirmeye teşvik etti. Fakat sonunda, onların öğüdünü tutmak istemediklerini ve güçlerinin tatlılığına tamamen kapılmış olduklarını görünce, eşleriyle birlikte başka bir bölgeye çekildi. Sonra Tanrı, bu şahsın iyiliğinden ve adaletinden hoşnut oldu ve bu kötü insanları, kötülükleri yüzünden yalnızca ağır bir cezaya mahkûm etmekle kalmadı, aynı zamanda tüm insan ırkını mahvetmeyi ve kötülüklerden tamamen arınmış yepyeni bir ırk yaratmayı tasarladı. Böylece ilk olarak insanların ömrünün kısılmasını, yani en fazla yirmi altı yıl yaşamalarını emretti; sonra, yeryüzünün katı olması yerine, onu denize ve büyük uçurumlara çevirdi; böylece bu türden olanların hepsini öldürdü; ve hepsinden yalnızca Nuh, vahiy yoluyla uyarıldığı için kurtuldu: ve bunun yolu şuydu: Dört katlı, üç yüz arşın uzunluğunda, elli genişliğinde ve otuz arşın yüksekliğinde bir gemi yaptırdı. Karısı, oğulları ve oğullarının karılarıyla birlikte oraya girdi. Önce yaşamak için gerekli olan her şeyi, sonra da her cinsten hayvanı çift çift, her cinsten hayvanı koydu. Bu, tohumu korumak içindi. Yediye kadar da bazı cinsleri koydu.

Üstelik gemi iyice örtülüydü ve fırtınaların şiddetine ve dalgaların şiddetine dayanacak kadar sağlam yanları vardı. Böylece Nuh ve ailesi kurtuldu. Onlar Adem'den sonra onuncu sırada bulunuyorlardı. Çünkü o, Lamek'in oğluydu ve Lamek Metuşelah'ın oğluydu ve Metuşelah Hanok'un oğluydu ve Yared'in oğlu Hanok ve Malaleel'in oğlu Yared'di. Malaleel'in birçok kardeşi vardı; hepsi de Enos'un oğlu Kenan'ın, Şit'in oğlu Enos'un ve Adem'in oğlu Şit'in çocuklarıydı. Bu tufan, Nuh altı yüz yaşındayken, Makedonyalıların Dios, İbranilerin Marhesuan adını verdikleri ikinci ayda meydana geldi. Çünkü Mısırlılar yılı bu şekilde bölmüşlerdi. Ancak Musa, İbranileri Mısır topraklarından o ayda çıkardığı için, takvimindeki bayramların ilkinin Nisan ayı, yani Xanthicus ayı olmasını emretti; ayrıca Tanrı'ya hizmetin orada başlamasını emretti: Bayramlar, panayırlar ve yılın geri kalan tüm dönemi dışında, eski yöntemden hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. İlk insan Adem'den iki bin altı yüz elli altı yıl sonra, adı geçen ayın yirmi yedinci gününde yağmur yağmaya başladığını söylüyor. Bu zaman dilimi kutsal yazılarda yazılıdır: ve eskiler, dokuz yüz otuz yıl yaşayan ve daha iki yüz otuz yaşında iken Şit'i doğuran ve Şit iki yüz beş yaşındayken Enos'u doğuran seçkin insanların hem doğumlarını hem de ölümlerini özenle toplamışlardır: Dokuz yüz otuz yaşına kadar yaşayan ve henüz yüz doksan yaşındayken doğan oğlu Kenan'a yönetimi bırakan Enos, dokuz yüz beş yaşına kadar yaşadı. Kenan dokuz yüz on yıl yaşadı ve henüz yüz yetmiş yaşındayken oğlu Malalehel'i doğurdu. Malalehel sekiz yüz doksan beş yıl yaşadı ve

henüz yüz altmış iki yaşındayken doğurduğu oğlu İred'i bıraktı. İred dokuz yüz altmış dokuz yıl yaşadı ve yüz altmış iki yaşındayken oğlu Hanok'u doğurdu. Hanok, Tanrı'ya alındığında yalnızca üç yüz altmış beş yaşındaydı ve bunun dışında ölümünden hiçbir şekilde bahsedilmiyor. Hanok, yüz beş yaşındayken Matusale'yi, yüz seksen yedi yaşındayken de Matusale Lemek'i doğurdu ve dokuz yüz altmış dokuz yıl elinde tuttuktan sonra yönetimi ona bıraktı. Lemek ise yedi yüz yedi yıl yaşadıktan sonra yönetimi, yüz seksen iki yaşında doğurduğu oğlu Nuh'a bıraktı ve toplamda dokuz yüz elli yıl yaşadı. Tüm bu yılları hesaplamak istersek, yukarıda bahsettiğim sayıya ulaştıklarını görürüz. Bu kişilerin ölüm günlerini inceleyerek kendimizi eğlendirmemize gerek yok: çünkü onlar çocuklarının ve çocuklarının çocuklarının zamanında yaşadılar; ancak yalnızca bu yerdeki doğum günlerini dikkate almalıyız.

Ve Allah işareti verdikten sonra, yeryüzüne yağmur yağdı ve kırk gün aralıksız yağdı ve sular yeryüzünde on beş arşın yükseldi. Öyle ki, insanların kaçabileceği bir yer kalmadı. Güvende olmak için bir sığınak veya sığınak yoktu. Ve yağmur yavaş yavaş kesildikten yüz elli gün sonra, nihayet sular yedinci ayın yirmi yedinci günü durmaya başladı. Bundan sonra gemi Ermenistan'daki bir dağın tepesinde sağlam bir yer buldu. Nuh bunu anlayınca gemiyi açtı. Ve etrafında küçük bir kara parçası görünce, iyi bir umut besledi ve biraz dinlendi. Birkaç gün sonra sular çekildi, suların dünyanın öbür tarafına çekilip çekilmediğini öğrenmek ve böylece güvenli bir şekilde dışarı çıkabilmek için kuzgunu geminin dışına gönderdi. Fakat kuzgun, dünyanın hâlâ örtülü olduğunu görünce Nuh'un yanına geri döndü. Yedi gün sonra, dünyanın nasıl olduğunu görmek için güvercini dışarı gönderdi. Çamurlu bir şekilde ve gagasında bir zeytin dalı taşıyarak geri döndü, Nuh, bununla yeryüzünün tufandan kurtulduğunu anladı.

Yedi gün daha bekledikten sonra gemideki bütün hayvanları çıkardı, kendisi de çocuklarıyla birlikte dışarı çıktı, Tanrı'ya kurbanlar kesti ve ailesiyle ziyafet çekti <<Kestigi kurbanlar,soyu tükenen hayvanlar mıdır>>.

Ermeniler buraya Apobaterion, yani çıkış veya akıntı adını verdiler ve bugün bile kalıntılarını gösteriyorlar. Diğer bütün barbarlar bu tufandan ve gemiden, özellikle de Keldani Berossus'tan bahsetmişlerdir. Çünkü Nuh bunun hakkında şöyle yazmıştır: Bu geminin kalıntılarının hâlâ Ermenistan'daki Cordyéens <Kordiler> dağında bulunduğu söylenir: Geminin parçalarından alınan tüm parçalar oradan geri getirilmiştir ve insanlar bunu koruyucu olarak kullanırlar. Fenikelilerin, Menaseas'ın ve diğer birçoklarının antik eserlerini yazan Mısırlı Hierosmos da bunlardan söz eder. Dahası, Nicolas Damaconian, doksan altıncı kitapta bu olaylar hakkında şöyle yazar: Minyades bölgesinin üstünde, Ermenistan'da Baris <Barış> adında büyük bir dağ vardır; tufan sırasında birçok kişi oraya çekilmiş ve söylendiğine göre kurtulmuşlardır; ve diğerleri arasında, bir gemiyle bu yüksek dağın tepesine taşınan ve orada duran biri vardı: ve bu geminin odun kalıntıları uzun süre dayandı. Ve Yahudilerin Yasa Koyucusu Musa'nın bahsettiği kişinin bu olması mümkündür.

Nuh, Tanrı'nın insanları yıkıma mahkûm etmesinden ve her yıl yeryüzüne böyle bir tufan göndermesinden korkarak, Tanrı'ya kurbanlar sundu ve O'na, bundan böyle her şeyin ilk düzenlerinde sabit kalması ve tüm yeryüzündeki insanları ve hayvanları böyle mahvedecek böylesine büyük bir bozgunun artık yaşanmaması için dua etti; ve kötülerini kusurlarına göre cezalandırmayı uygun gördüğünde, masumları bağışlayacak ve böylece koruduğu kişilerin cezasıyla affedileceklerini söyledi. Aksi takdirde, durumları, bir başka tufana maruz kalıp da tamamen kurtulmamış olsalardı olacağından daha sefil olurdu: sanki ilk tufanla şaşkına dönmüşler ve ardından ikinci tufanla mahvolmaya mahkûm edilmişler gibi. Bunun üzerine Tanrı'ya kurbanını kabul etmesi ve bundan böyle yeryüzüne karşı böyle bir hoşnutsuzluğa kapılmaması için dua etti. Böylece insanlar onu ekip biçebilecek, orada kentler kurabilecek,

orada barış ve güvenlik içinde yaşayabilecek, bu büyük selden önce sahip oldukları olanaklardan yoksun kalmayacak ve atalarının yaşadığı kadar yaşayabileceklerdi.

Nuh böyle dua ettikten sonra, Tanrı bu iyi kişinin adaletinden hoşnut olarak, ona istediğini verdi ve tufanda mahvolanların yıkımına kendisinin sebep olmadığını, cezayı kendi iradeleriyle, inat ve kötülükleriyle kendilerine getirdiklerini temin etti. Çünkü eğer onların mahvolmasını isteseydi, onları asla dünyaya getirmezdi: çünkü hayat verilenleri yok etmektense, hayat vermemek çok daha iyidir. **Fakat onlar (dedi) sürekli hakaretlerle, bana borçlu oldukları saygı ve itaati çiğneyerek, onlardan intikam almaya zorladılar.** Dahası, onları bu kadar ağır cezalandırmayı veya günahları için bu kadar öfkelenmeyi düşünmedim ve özellikle de bana bu kadar şefkatle yalvardığınız için. Bazen korkunç fırtınalar ve büyük fırtınalar koparırsam, yağmurların şiddetine şaşırmayın: çünkü artık dünyayı suyla örtmeyeceğim. Ancak ben bu emri veriyorum: Ellerinizi cinayetlerden ve adam öldürmelerden uzak tutun ve tersini yapanları tüm sertlik ve şiddetle cezalandırın. Öteki hayvanlara gelince, uygun gördüğünüz gibi özgürce yaşamanıza izin veriyorum. Çünkü sizi bütün hayvanların, hem yeryüzündeki hayvanların, hem sularda yüzen balıkların, hem de havada uçan kuşların efendileri yaptım: ancak kan tatmayasınız; çünkü can ondadır. Gökkuşağı sizin için kesin bir işaret olacak: Artık suyu bu kadar bol dökmeyeceğim. Ve göksel yaya, Tanrı'nın yayı adını verdiler. **Tanrı bu tür vaatlerde bulunduktan ve düzenlemeler yaptıktan sonra ortadan kayboldu.**

Böylece Nuh, tufandan sonra üç yüz elli yıl huzur ve mutluluk içinde yaşadı. Ve sonunda, dokuz yüz elli yıl yaşayarak öldü. Şimdi, bugün yaşayan insanların yaşam sürelerini ve yıllarını karşılaştırsak ve onların o eski atalardan çok daha az yaşadıklarını düşünersek, bugün hâlâ yaşayanların kısa yaşamları pahasına, onların uzun yaşamları hakkındaki bazı varsayım ve kanaatlere dayanarak bana inanmakta zorluk çekmemeliyiz. Tanrı tarafından sevildikleri, Tanrı'nın eserini onlarda hâlâ taze gördüğü ve daha uzun yaşamaları için uygun yiyeceklere sahip oldukları için, bu kadar uzun yaşamalarına şaşırmamalıyız. Çünkü Tanrı onlara hem erdemi sevip onu izledikleri hem de Astronomi ve Geometri gibi etkiledikleri bilimlerin yararlılığı nedeniyle böylesine uzun bir yaşam bahsetti; ve altı yüz yıldan az yaşamış olsalardı, asla kesin olarak ortaya çıkmayacaklardı. Ve aslında, büyük yılı tamamlamak için bu kadar az bir süre. Hem Yunanlıların hem de Barbarların Antik Çağlarını yazan herkes benimle aynı fikirde. Zira Mısırlıların eylemlerini yazan Manetho ve ayinleri derleyen Berossus, Keldanilerin eylemlerini derlemiştir. Dahası, Fenikelilerin tarihlerini derleyen Moşus, Hestiaeus ve Mısırlı Hieronymus da aynı görüştedir. Benzer şekilde, Hesiodos, Heccateus, Acusilaus, Hellanicus, Ephorus ve Nicholas da bu kadim insanların bin yıl yaşadığını anlatır. Ancak, herkes kendince en doğru olanı düşünsün.

De la tour de Babel et du changement des langages. CHAP. IV.

Or sem , laphet et Cham , qui sont les trois fils de Noë , nâquirent cent ans deuant le deluge. Ce furent les premiers qui laifferent les montagnes pour habiter dans les plaines et campagnes. Les autres étonnez de la fraiche memoire de la calamité vniuerselle aduenue aux hommes , n'oloient abandonner les hauts lieux pour descendre en bas : mais ils leur donnerent courage et exemple de faire comme eux. Le champ et le territoire où ils entreprirent premierement d'habiter , eft appellé Sanaar. Au reffe , combien que Dieu euft expreffement ordonné que pour entretenir la paix entre les vns et les autres , et faire qu'en cultiuant la terre en plufieurs lieux , ils ioüyffent de l'abondance des fruicts , on enuoyast des

gens en d'autres regions et pays pour y habiter : toutes fois ils n'obeyrent point, comme ils estoient gens rudes et indociles. Depuis le voyans enuolopez de toutes calamitez , ils cognurent bienque Dieu estoit offensé contre eux, à cause de leur desobeyffance. Il y auoit grand nombre de ieunes gens qui estoient en la fleur de leur age: et Dieu les aduertissoit derechef d'aller habiter ailleurs. Mais eux oubliants la bonté de Dieu , par laquelle seule ils iouïsssoient des biens presents , et attribuans toute ceste felicité à leurs forces et vertus , ne voulurent point rendre obeyffance à la parole du Seigneur. Et qui pis est , ils disoient que ce conseil de changer de demeure , n'estoit point vne grace ou faueur de Dieu , mais vne trahison, d'autant qu'estant ainsi dispersés , ils pourroient estre plus facilement opprimez.

Nembrod succéda ce mépris de Dieu et cet orgueil entre-eux. Ce Nembrod étoit fils du fils de Cham, l'un des fils de Noë, homme audacieux et prompt à la main, se vantant bien souvent, que les autres devoient ceste felicité à la propre force et vertu, et non point à la bonté de Dieu. Et en ceste façon il changea peu à peu le gouvernement en tyrannie et oppressio, estimant que par ce moyen les hommes abandonneroient Dieu pour le fuir, s'il entreprenoit de les conduire , leur offrant son ayde contre celui qui voudroit attenter un nouveau deluge. Car il promettoit d'edifier une tour si puissante et si haute, que l'eau ne la pourroit surmonter: et d'auantage qu'il feroit la vengeance de ceux qui auoient esté ruinez. Le commun populaire obeyt volontiers à l'appetit de Nembrod, menaçant que Dieu voudroit se venger de rechef des hommes par deluge. Et afin de ne permettre que Dieu fut vainqueur sur eux, il commencerent à bastir une tour : et il n'y auoit travail ny la peur qui ne leur fust aise, et faisoient tout ce qui estoit possible de faire pour l'acheuer. Et y ayant fort grand nombre d'ouuriers, l'ouurage aussi s'éleuoit en haut plus qu'ils n'auoient espéré ny attendu. Et de fait il y auoit une telle espérance, que la hauteur en estoit obscurcie. La matiere estoit de tuilles cuittes, cimentées de Bitume , afin que l'edifice fust plus ferme. Dieu iettant les yeux sur leur orgueil , pource qu'ils n'estoient pas deuenus plus sages pour la deroute precedente du deluge, il ne les voulut point tous destruire :mais il enuoya un discord entre eux, et diuersifia leurs langages, tellement qu'à cause de la diuersité ils ne s'entendoient point l'un l'autre. Le lieu de ceste tour est aujourd'huy appelé Babylon , à cause du langage confus , qui auparauant estoit également intelligible à tous. Car selon les Hebreux Babel signifie confusion. La Sibylle aussi a fait mention de ceste tour , et des langages changez , disant: Qu'encore que les hommes parlassent tous un même langage ils bastirent une tour fort haute, comme s'il eussent voulu par là monter au Ciel: mais les Dieux foudroyerent dessus , et la renuerserent par terre, et donnerent à chacun son langage: qui a esté cause que ceste ville la fut appelée Babylon. Et quant au lieu de Sanaar qui est en Babylone , Hestius Historiographe en parle ainsi: On dit des sacrificateurs qui ont survécu apres ceste grande deroute, deputez pour le seruice diuin de Iupiter Enylien, qu'ils vinrent iusques en Sanaar, qui est en Babylone.

Babil Kulesi ve Dillerin Değişimi Üzerine. BÖLÜM IV.

Nuh'un üç oğlu Sem, Yafet ve Ham, tufandan yüz yıl önce doğmuşlardı. Onlar, dağları terk edip ovalara ve kırsal alanlara yerleşen ilk kişilerdi. Diğerleri, yaklaşan felaketin taze hatırasıyla şaşkına dönerek yüksek yerleri terk edip aşağıya inmeye cesaret edemediler; ancak onlara cesaret ve kendileri gibi davranmaları için bir örnek verdiler. İlk yaşamaya başladıkları tarla ve bölgeye Sanaar denir. Dahası, Tanrı, bazıları arasında barışı sağlamak ve çeşitli yerlerde toprağı işleyerek bol meyve elde etmelerini sağlamak için insanların başka bölgelere ve ülkelere gönderilmesini açıkça emretmiş olmasına rağmen, kaba ve itaatsiz

insanlar oldukları için itaat etmediler. Kendilerini her türlü felaketin ortasında gördükleri için, itaatsizlikleri nedeniyle Tanrı'nın kendilerine kızdığını çok iyi biliyorlardı. Yaşlarının en güzel döneminde olan çok sayıda genç vardı ve Tanrı onları tekrar başka bir yere gidip yaşamaları konusunda uyardı. Fakat onlar, Tanrı'nın iyiliğini, yani mevcut nimetlerin tadını tek başına çıkardıkları şeyi unutarak ve tüm bu mutluluğu kendi güçlerine ve erdemlerine bağlayarak, Rab'bin sözüne itaat etmek istemediler. Daha da kötüsü, ikametgahlarını değiştirmeleri yönündeki bu tavsiyenin Tanrı'nın bir lütfu veya lütfu değil, bir ihanet olduğunu, çünkü böyle dağılmış olduklarında daha kolay ezilebileceklerini söylediler.

Nemrod, aralarında Tanrı'ya karşı bu küçümsemeyi ve gururu uyandırdı. Bu Nemrod, Nuh'un oğullarından Ham'ın oğluydu. Cesur ve zeki bir adamdı. Sık sık başkalarının bu mutluluğu Tanrı'nın iyiliğine değil, kendi gücüne ve erdemine borçlu olduğunu söylerdi. Ve böylece yönetimi yavaş yavaş tiranlığa ve baskıya dönüştürdü. Bu sayede insanların, eğer onlara liderlik etmeyi üstlenirse, Tanrı'yı terk edeceklerine ve yeni bir tufana karşı onlara yardım teklif edeceğine inanıyordu. Çünkü suyun bile aşamayacağı kadar güçlü ve yüksek bir kule inşa edeceğine ve dahası, mahvolanların intikamını alacağına söz vermişti. Halk, Tanrı'nın insanlardan tufanla intikam almak isteyeceği tehdidinde bulunarak, Nemrudun arzusuna gönüllü olarak itaat etti. Tanrı'nın onlara galip gelmesini önlemek için bir kule inşa etmeye başladılar; onlar için kolay olmayan hiçbir iş veya emek yoktu ve kuleyi tamamlamak için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Ve çok sayıda işçinin olması nedeniyle, iş umduklarından veya beklediklerinden daha da yükseldi. Ve aslında o kadar kalındı ki, yükseklik gizlendi. Malzeme, binanın daha sağlam olması için bitümle yapıştırılmış pişmiş kiremitlerdi. Tanrı, gözlerini onların gururuna dikti, çünkü daha önceki tufan yenilgisinden sonra akıllanmamışlardı, hepsini yok etmek istemedi: ama aralarında anlaşmazlık çıkardı ve dillerini çeşitlendirdi, öyle ki çeşitlilik yüzünden birbirlerini anlamadılar. Bu kulenin bulunduğu yer, daha önce herkes tarafından eşit derecede anlaşılır olan karmaşık dil nedeniyle bugün Babil olarak adlandırılır. Çünkü İbranilere göre Babil, karışıklık anlamına gelir. Sibyl de bu kuleden ve değişen dillerden bahsederek şöyle demiştir: İnsanlar aynı dili konuşmalarına rağmen, sanki onunla göğе çıkmak istiyormuş gibi çok yüksek bir kule inşa ettiler: ama Tanrılar kuleye yıldırımlar yağdırdılar, onu yerle bir ettiler ve her birine kendi dilini verdiler: Bu da bu şehrin Babil olarak adlandırılmasının nedeniydi. Ve Babil'deki Sanaar yerine gelince, tarih yazarı Hestiaus bundan şöyle bahseder: Bu büyük bozgunun ardından hayatta kalan ve Enyelitlerin ilahi hizmetine gönderilen rahiplerin, Babil olan Sanaar'a kadar geldikleri söylenir.

Les fuccelleurs de Noë occupent diuerses places par tout le monde. CHAP. V

Depuis ce temps-la les hommes s'efquarterent en diuerfes regions, et à caufe de la diuerfité des langues il n'y auoit lieu où gens ne vinffent pour habiter : et s'en alloient où Dieu les menoit par fa prouidence : et tout estoit occupé , et les lieux maritimes , et les autres situez en pleine terre furent tout en vn infant remplis d'habitans. Il y en eut auffi qui monterent sur mer , et passerent outre pour aller habiter aux Isles. Au refte, il y a des nations qui gardent encore aujourd'huy le nom de leurs fondateurs : quelques autres auffi l'ont changé; d'autres ont pris le nom , qui estoit mieux cognu des voisins , et plus familier à ceux qui estoient à l'entour : et sur tous les Grecs ont impofé de tels noms. Car estans deuenus puiffans en ces derniers temps, ils ont vsurpé la gloire ancienne des lieux : comme ils appellent les nations du nom, qui leur est cognu , et auffi y introduifent leurs propres façons de faire , comme fi cela leur appartenoit de leur propre droit.

Nuh'un halefleri dünyanın çeşitli yerlerinde yaşarlar. BÖLÜM V

O zamandan beri insanlar çeşitli bölgelere dağıldılar ve dillerin çeşitliliği nedeniyle insanların gelip yaşamadığı hiçbir yer kalmadı: Tanrı'nın takdiriyle onları yönlendirdiği yere gittiler: her yer işgal edildi ve denizdeki yerler ve açık arazideki diğerleri bir anda insanlarla doldu. Bazıları denize açılıp adalara yerleşmek için yola çıktı. Dahası, bugün hâlâ kurucularının adını taşıyan uluslar var: bazıları da değiştirdi; bazıları komşularına daha iyi bilinen ve çevrelerindekiyle daha tanıdık gelen adı aldı: ve tüm Yunanlılar bu adları dayattı. Çünkü bu son zamanlarda güçlenerek, yerlerin eski ihtişamını zedelediler: ulusları bildikleri adla çağırıyorlar ve sanki bunlar kendilerine aitmiş gibi kendi iş yapma biçimlerini de tanıtıyorlar.

Chaque nation a pris son nom des premiers Auteurs. CHAP. VI

Or les fils de Noë eurent des enfans , pour l'honneur desquels on imposoit des noms aux peuples, selon qu'un chascun auoit occupé quelque terre. Iaphet l'un des fils de Noë , eut sept fils. Les places qu'ils occuperent , commençoient depuis les deux monts , Taurus , et Amanus, et duroient dans l'Asie iusques au fleuve de Tanaïs, et en Europe iusques aux Gades : et c'estoient des terres qui n'auoient encore esté habitées. Et de là est aduenu, depuis que leurs noms ont esté imposez aux peuples. Car Gomor est Auteur de ceux , que les Grecs appellent aujourd'huy Galates, qui ont esté anciennement nommez Gomariens Magog, est la souche des Magogiens , qui ont esté appelez de son nom, qui sont aujourd'huy nommez Scythes. Mada aussi , un des fils de Iaphet fut Prince des Madiens, que les Grecs depuis ont appelez Medes. Et l'Ionie a pris son nom de Iouan, dont aussi est descendue toute la lignée des Grecs. D'auantage Thobel a donné le nom aux Thobelians, qui sont les Espagnols d'aujourd'huy; et les Melchians sont ainsi appelez, à cause de Melchus. Car ce nom de Cappadoce est nouveau: et il y a encore quelques marques de l'ancienne appellation. Et de fait, ils ont une ville nommée Mazaka, declarant allez à ceux qui le veulent entendre, que tel estoit le nom ancien de ce peuple. Les Thyriens sont descendus de Thyras, que les Grecs ont mieux aimé appeler Thraces. Les fils de Iaphet ont esté auteurs de toutes ces nations. Gomor donc eut trois fils : dont l'un estoit nommé Afchanaxes , et de luy sont descendus les Aschanaxiens, que les Grecs ont appelez Rheginiens. Et de Rhiphates sont sortis les Rhiphatéens , maintenant appelez Paphlagoniens : et de Thygrammes sont appel lez lez Thygramméens , que les Grecs ont nommez Phrygiens. Iouan eut trois fils , dont l'un fut appelé Alisas, et de cestuy cy les Alifiens ont eu leur origine , appelez auourd'huy Eoliens: et Tharsus aussi a baillé le nom aux Tharsiens. Car la Cilicie estoit ainsi nommée anciennement : et en témoignage de cela la capitale et principale ville de tout le pays retient encore auourd'huy ce nom de Tharsus. Puis apres un autre nommé Chetim, occupa une, Isle qui pour lors fut aussi appelée Chetim qu'on nomme auourd'huy Cypre.

De là est aduenu, que les Hebreux appellent toutes les Isles et plusieurs lieux maritimes Chetim , du nom du pays. Et pour rendre témoignage de cela , encorey ail une ville en Cypre qui enretient le nom. Ceux qui ont voulu conuertir les noms en termination Grecque, la nomment Cition , qui n'est pas loin de ce mot Chetim . Or les fils et fils des fils de Iaphet ont donné le nom à tous ces peuples. Au sur plus, auant que ie pouruiue plus outre le discours que i'ay commencé, ie diray une chose, que les Grecs ignorent parauenture: à sçauoir que ces noms ont esté changez à la forme des Grecs pour donner quelque ornement à la prononciation , et pour plaire aux oreilles. Car nos Hebreux n'ont point d'une telle forme: mais ces noms là gardent tousiours entre nous une façon semblable , et ne changent point

de termination. Adam ne changea iamais de nom entre nous, ny Noë aussi, lesquelles Grecs ont appellé Nochos: et ceste forme ne reçoit point aucune variation.

Quant aux enfans de Cham, ils se faillirent de la Syrie, et de la region, qui touche aux deux montagnes, Aman et Liban, et occuperent tout ce qui tend iusques a la mer, et estendirent les limites de leur domination iusques a la grande mer Oceane: toutesfois les noms en partie sont euanoüys, en partie aussi ils sont tellement corrompus et changez en autres noms, qu'on ne les peut cognoître facilement. Chus fut vn des quatre fils de Cham: et l'ancienneté du temps n'a point apporté de dommage au nom de cestuy-cy. Car les Ethiopiens (desquels il a esté Prince autrefois) s'appellent eux-mêmes encore auioird'huy Chuféens: et les Asiens les nomment ainfi. Les Mefréens ont aussi retenu leur nom. Car tous ceux qui habitent en Egypte, appellent Egypte, Mesren, et les Egyptiens, Mesreens. Dauantage, Phut donna des habitans à la Libye, et voulut qu'ils fussent appelez Phutéens de son nom. Il ya vne riuere en Mauritanie, qu'auffi on appelle de ce nom: et plusieurs hiftoriens Grecs en sont mention, comme aussi de la region ioignante, qu'on appelle Phuté. Or elle a auioird'huy changé de nom, à cause d'un des fils de Mefren, qui estoit appellé Libys. Aureste nous monstrerons apres, pourquoy elle a esté appellée Afrique. Le quatriéme fils de Cham fut nommé Chanaan, habita au pais, qu'auioird'huy on appelle Iudée, et appella la nation Chanaan. Ces quatre ont aussi engendré des enfans: entre lesquels Chus eut six fils. L'un d'eux fut nommé Saba, dont les Sabéens ont pris leur origine. Euilas a esté le Prince et auteur des Euiléens, qui sont auioird'huy appelez Getuliens. De Sabbathes sont descendus les Sabbatheniens, que les Grecs ont nommé Astabariens: et les Sabacteniens ont pris origine de Sabactas: et les Roméens de Romus, qui eut deux fils: l'un nommé Iudas, dont les Juifs habitans entre les Ethiopiens Occidentaux, ont pris leur commencement et le nom: et vn autre Sabéus a donné le nom aux Sabéens.

Nembrod demeurant entre les Babylo niens (comme on a pûvoir cy dessus) exerça la tyrannie. Et quant aux fils de Mesren, qui estoient huit ils possederent toute la region qui est depuis Gaza iusques en Egypte: mais de ces huit il n'y en eut qu'un qui donna le nom au pais, à sçauoir Philistin. Les Grecs nomment ceste contrée Palestine. Des faits et des noms des autres, on n'en parle plus, excepté de Labim, qui mena noms des gens en la region de Libye pour y habiter, à laquelle il a laissé son nom. Les noms des autres sont ceux-cy, Lum, Enam, Nethem, Phetrosim, Cheslem, Cheptom, sans que nous en sçachions autre chose. Car comme on verra cy apres, leurs villes ont esté ruinées par les guerres des Ethiopiens. Les fils de Chanaan sont ceux-cy: Sidonius, qui edifia vne ville de son nom en Phenice, que les Grecs ont nommé Sidon. Amathus habita en Amath, qui est encore en estre, et les habitans l'appellent encore Amath: toutes fois les Macedoniens l'ont appellé Epiphanie, du nom de l'un des successeurs des Roys. Arudeus occupa l'Isle d'Arad: Aruceus Arce, qui est vne ville assise sur le mont de Liban. Quant aux autres sept, à sçauoir Euéen, Chettéen, Iebuséen, Eudéen, Sinéen, Samaréen, et Gerféen, on n'en trouue rien dans les Saintes Escritures, que leurs noms: car les Hebreux ont destruit leurs villes, et la cause de ces ruines a esté telle.

Apres le deluge, la terre fut remise en sa premiere nature: et Noë commença à la cultiuer. Entre autres choses il y planta des vignes, et la vendangea en sa faison, quand les raisins furent meurs, et fut le premier qui trouua l'usage du vin. Il faisoit premierement son oblation à Dieu, et puis se réjouÿffoit en faisant bonne chere. Il aduint qu'il s'enyura, et fut assoupy du sommeil, et se veautra par terre d'une façon assez deshonneste. Le plus ieune de ses enfans

apperceut cela, et se moquant de son pere, le dit à ses freres, qui portans reuerence à leur pere, couurirent les parties honteuses. Noë cognut tout ce qui auoit esté fait, et apres qu'il eut benit Sem et Iaphet, et prie que felicité leur aduint, nonobstant il ne voulout point maudire Cham: ayant egard à son frang, mais il maudit seulement sa posterite. Et la vengeance de Dieu tomba sur les enfans de Chanaan fils de Cham; mais nous parlerons de ces choses cy apres plus amplement.

Or Sem l'un des trois fils de Noe, eut cinq fils, qui occuperent l'Asie iusques à la mer d'Indie, commençans depuis le fleuve Euphrates, à estendre leur iurisdiction. Car Elim laissa apres soy les Elimiens, dont les Perles ont pris leur origine: Assur edisia la ville de Ninus, et nomma ses Sujets Assyriens, qui ont esté abondans en richesses plus que les autres. D'Arphaxad sont sortis les Arphaxadéens, qui sont auourd'hui appelez Chaldéens. Aram esté l'auteur des Aramiens, que les Grecs ont nomez Syriens. Ceux qui sont auourd'hui appelez Lydiens, et anciennement Lidiens, sont descendus de Lud. Aram eut quatre fils, dont le premier fut Vs, qui habita en Thraconite, et edifia la ville de Damas, qui est située entre Palestine, et la Syrie, surnommée Coëlen. Otrus le second fils, a possédé l'Armenie: Getheris, le troisieme fils a esté Prince des Bactriens: Mesas quatrieme, des Mesaniens, qu'on appelle pour le iourd'hui la vallee de Pasin. Arphaxad engendra Salé: de cestuy-cy est venu Heber, dont les Iuifs ont esté anciennement appelez Hebreux. Heber eut deux fils, Iuctan et Phaleg, qui nâquit quand'on distribuait les habitations. Car selon les Hebreux, ce mot Phaleg, signifie partage. Iuctan fils d'Heber, eut treize fils, à sçauoir, Elmodad, Saleph, Azermoth, Iram, Edoram, Vial, Dael, Ebal, Ebemahel, Sapham, Ophin, Euilah, Iobel. Ceux-cy ont possédé la region depuis la riuere de Copen qui est en Indie, iusques en Assyrie. Iufques icy a esté fait mention de la lignee de Sem: maintenant il faut parler des Hebreux. De Phaleg fils d'Heber, est descendu Ragau, et de Ragau Serug, qui engendra Nachor: et de Nachor est venu Thare, qui fut pere d'Abraham, qui a esté le dixieme apres Noë, et nâquit l'an deux cens nonante et deux, apres le deluge. Tharé auoit septante ans, quand il engendra Abraham: Nachorauoit vingt-huit ans, quand il engendra Thare. Serug auoit enuiron trente deux ans, quand il engendra Nachor: Ragau aussi auoit trente deux ans, quand il engendra Serug. Phaleg auoit aussi trente deux ans, quand il engendra Ragau. Heber auoit trente quatre ans, quand il engendra Phaleg. Salé auoit trente ans, quand il engendra Heber. Arphaxad auoit trente cinq ans, quand il engendra Sale. Arphaxad fils de Sem, naquit deux ans apres le deluge. Abraham eut deux freres, à sçauoir Nachor et Aram. Aram laissa son fils Loth et ses deux filles, Sara et Melcha, et mourut en la region des Chaldéens, en la ville qui est appelée Vr des Chaldéens, où se void encore auourd'hui son sepulchre. Quant à ses deux filles, Nachor espouza Melcha, et Abram Sara. Aureste Tharé ayant en dedain la Chaldee, à cause du deuil d'Aram, tous s'en allerent demeurer en Carran, qui est en Mesopotamie, où Tharé mourut: et là aussi fut enterré, apres auoir vescu deux cens cinq ans. Car peu à peu la vie des hommes delia s'estoit accourcie, et s'abregea encore de plus en plus, iufques au temps de Moysé, apres le quel selon l'ordonnance de Dieu l'âge de l'homme fut limité à six vingts ans, qui a esté aussi le temps des ans de Moysé. Or Nachor eut huit fils de sa femme Melcha, à sçauoir Vs, Baux, Manuel, Zacham, Azam, Phaled, Iadelph, Bathuel. Ceux-cy ont esté les fils legitimes de Nachor: car les autres, à sçauoir Thab, Gadan, Tanan et Machan, estoient fils de sa concubine Ruma. Bathuel l'un des fils legitimes de Nachor, eut un fils nommé Laban, et une fille nommée Rebecca.

Her millet adını ilk yazarlarından almıştır. BÖLÜM VI

Nuh'un oğullarının da çocukları oldu. Her biri belli bir toprak parçasında yaşadığı için, halkın onuruna adlar verildi. Nuh'un oğullarından Yafet'in yedi oğlu vardı. İşgal ettikleri yerler Toros ve Amanos dağlarından başlayıp Asya'da Tanais Irmağı'na kadar, Avrupa'da ise Gads'a kadar uzanıyordu. Bunlar henüz yerleşimin olmadığı topraklardı. Ve oradan doğmuştur, çünkü onların isimleri insanlara dayatılmıştır. Çünkü Gomor, bugün Yunanlıların Galatyalılar dedikleri, eskiden Gomaryalılar diye adlandırılanların yazarıdır. Magog ise, kendi adıyla anılan ve bugün İskitler diye adlandırılan Magogluların soyundandır. Mada, Yafet'in oğullarından biriydi ve Yunanlılar o zamandan beri Medler olarak adlandırdıkları Medler'in prensiydi. İyonya adını, tüm Yunan soyunun da geldiği İavyan'dan almıştır. Dauantage Thobel, günümüz İspanyolları olan Tobelyalılara bu adı vermiştir; ve Meşhinliler, Meşhun'dan dolayı bu adı almışlardır. Çünkü Kapadokya adı yenidir ve eski adın bazı izleri hâlâ mevcuttur. Hatta Mazaka adında bir şehirleri vardır ve duymak isteyenlere, bu halkın eski adının bu olduğunu yeterince açıklar. Thyrialılar, Yunanlıların Trakyalılar olarak adlandırmayı tercih ettiği Thyras'tan gelmektedir. Yafet'in oğulları, tüm bu ulusların atalarıydı. Dolayısıyla Gomor'un üç oğlu vardı: birinin adı Aschanaxes'ti ve ondan da Yunanlıların Reginians dediği Aschanaxianlar türemiştir. Ve Rhiphates'ten, şimdi Paphlagonialılar olarak adlandırılan Rhiphatiler türedi; ve Thygramae'den, Yunanlıların Frigyalılar dediği Thygrammeanslar türedi. İauan'ın üç oğlu vardı, birinin adı Alisas'tı ve bunlardan, şimdi Aeolians olarak adlandırılan Alisialılar türedi; ve Tharsus da Tharsuslulara bu adı verdi. Çünkü Kilikya antik çağlarda bu isimle anılıyordu ve bunun kanıtı olarak, tüm ülkenin başkenti ve başlıca şehri bugün hâlâ Tharsus adını korumaktadır. Daha sonra Chetim adında bir başkası, o zamanlar Şetim olarak da adlandırılan ve bugün Kıbrıs olarak adlandırılan bir adayı işgal etti.

Bu nedenle İbraniler, ülkenin adından yola çıkarak tüm adalara ve çeşitli deniz yerlerine Ketim adını verdiler. Buna tanıklık etmek için Kıbrıs'ta bu adı koruyan bir şehir de bulunmaktadır. İsimleri Yunanca terimlere çevirmek isteyenler, bu kelimeye çok da uzak olmayan Kition adını verirler. Şimdi, Yafet'in oğullarının oğulları ve oğulları tüm bu halklara bu ismi verdiler. Dahası, başladığım söylevden devam ederken, Yunanlıların görünüşte bilmediği bir şeyi söyleyeceğim: yani, bu isimler telaffuza biraz süs katmak ve kulağa hoş gelmek için Yunanca biçime dönüştürülmüştür. Çünkü bizim İbranilerimizde böyle bir biçim yoktur: ancak bu isimler aramızda her zaman benzer bir şekilde kalır ve sonları değişmez. Adem aramızda adını hiç değiştirmede, Nuh da, Yunanlıların Noşos dediği adını: ve bu biçim hiçbir değişikliğe uğramaz.

Ham'ın çocuklarına gelince, Suriye'yi ve iki dağa, Haman ve Lübnan'a kadar uzanan bölgeyi ele geçirdiler ve denize kadar uzanan her yeri işgal ettiler ve egemenliklerinin sınırlarını büyük Okyanus'a kadar genişlettiler. Ancak, isimler kısmen Euanöys'tür ve kısmen de o kadar bozulmuş ve başka isimlere dönüştürülmüştür ki, kolayca tanınamazlar. Şus, Ham'ın dört oğlundan biriydi: ve zamanın eski çağları bu isme hiçbir zarar getirmemiştir. Zira Etiyopyalılar (önceden Prensidi) bugün hala kendilerine Şuseans diyorlar: ve Asyalılar onları böyle çağırıyor. Mesraeanlar da isimlerini korudular. Zira Mısır'da yaşayanların hepsi Mısır'ı Mesren, Mısırlıları da Mesreans olarak adlandırır. Bir zamanlar Fut, Libya'ya halk verdi ve onların kendi ismiyle Futeans olarak anılmasını istedi. Moritanya'da da aynı isimle anılan bir nehir vardır: ve birçok Yunan tarihçisi bundan ve Futean olarak adlandırılan komşu bölgeden bahseder. Günümüzde adı, Mesren'in oğullarından biri olan Libya'dan dolayı değişmiştir. Neden Afrika olarak adlandırıldığını daha sonra göstereceğiz. Ham'ın dördüncü oğlunun adı Kenan'dı, bugün İudea olarak adlandırılan ülkede yaşadı ve ulusuna Kenan adını verdi. Bu dört oğlu da çocuklar doğurdu: Şus'un bunlardan altı oğlu oldu. Bunlardan

birinin adı Saba'ydı ve Sabalılar ondan türemiştir. Euilas, bugün Getulians olarak adlandırılan Euileanların prensi ve yazarıydı. Sabbatlılardan Sabbatlılar geldi; Yunanlılar onlara Astablılar dediler; Sabatenliler ise kökenlerini Sabactas'tan aldılar; Romenler ise Romus'tan geldi; Romus'un iki oğlu vardı: birinin adı İudas'tı; Batı Etiyopyalılar arasında yaşayan Yahudiler kökenlerini ve adlarını ondan aldılar; bir diğeri de Sabaeus, Sabalılara bu adı verdi.

Babililer arasında yaşayan Nemrod <<İskitli, üste bakınız>> (yukarıda gördüğümüz gibi) tiranlık yaptı. Mesren'in sekiz oğlu ise Gazze'den Mısır'a kadar olan bölgenin tamamına sahiptiler; ancak bu sekiz kişiden ülkeye adını veren yalnızca biri vardı: Filistin. Yunanlılar bu bölgeye Filistin derler. Diğerlerinin gerçeklerinden ve isimlerinden artık bahsetmiyoruz; yalnızca Libya bölgesine yerleşmeleri için insanları götüren ve adını oraya bırakan Labim'den bahsediyoruz. Diğerlerinin isimleri şunlardır: Lum, Enam, Nethem, Phetrosim, Şeslem, Şeptom; başka bir şey bilmiyoruz. Çünkü ileride göreceğimiz gibi, şehirleri Etiyopyalıların savaşları tarafından harap edildi. **Kenan'ın oğulları şunlardır: Fenike'de kendi adını taşıyan bir şehir kuran Sidonius; Yunanlılar buraya Sidon adını verdiler.** Amathus, hâlâ varlığını sürdüren Amath'ta yaşadı ve sakinleri ona hâlâ Amath diyorlar. Ancak Makedonyalılar, kralların haleflerinden birinin adından esinlenerek buraya Epifani adını verdiler. Arudeus, Lübnan Dağı'nda kurulu bir şehir olan Arad Adası'nda, Aruceus Arce'de oturuyordu. Diğer yedisine, yani Euaean, Şettean, Iebusean, Eudaeon, Sinean, Samarean ve Gersean'a gelince, Kutsal Yazılar'da yalnızca adları geçmektedir: çünkü İbraniler şehirlerini yıktılar ve bu yıkımın nedeni buydu.

Tufandan sonra yeryüzü eski haline döndü ve Nuh onu işlemeye başladı. Diğer işlerinin yanı sıra, orada bağlar dikti ve üzümler olgunlaştığında, zamanında hasat etti ve şarabın faydalarını ilk keşfeden kişi oldu. Önce Tanrı'ya adak adadı, sonra neşeyle coştı. Bir gün yoruldu, uyku bastırdı ve oldukça sahtekârca yere yığıldı. Çocuklarının en küçüğü bunu fark etti ve babasıyla alay ederek kardeşlerine anlattı; onlar da babalarına saygı göstererek utanç verici partilerine koştular. Nuh yapılan her şeyi biliyordu ve Sam ile Yafet'i kutsadıktan sonra, Ham'ı lanetlemese de, onlara mutluluk gelmesi için dua etti. Kanını düşünerek, sadece soyunu lanetledi. Ve Tanrı'nın intikamı, Ham'ın oğlu Kenan'ın çocuklarına indi; ama bu konulardan ileride daha ayrıntılı olarak bahsedeceğiz.

Nuh'un üç oğlundan biri olan Sam'ın, Fırat Nehri'nden başlayarak Hint Denizi'ne kadar Asya'yı işgal ederek yetki alanlarını genişleten beş oğlu vardı. Çünkü Elim, Perslerin kökenini aldığı Elimalıların geride bıraktı: Assur, Ninus şehrini kurdu ve tebaasına, diğerlerinden daha zengin olan Asurlular adını verdi. Arpakşat'tan, bugün Keldaniler olarak adlandırılan Arpakşatlılar türedi. Yunanlıların Suriyeliler olarak adlandırdığı Aramilerin yazarı Arama'dır. Bugün Lidyalılar ve eskiden Ludyalılar olarak adlandırılanlar, Lud'un soyundan gelir. Aram'ın dört oğlu vardı; bunlardan ilki, Thraconitis'te yaşayan ve Filistin ile Suriye arasında bulunan ve Coelen soyadını taşıyan Şam şehrini kuran Vs'tu. İkinci oğul Otrus, Ermenistan'ı ele geçirdi: Üçüncü oğul Getheris, Baktriyalıların prensiydi: Dördüncü oğul Mesas, bugün Pasin vadisi olarak adlandırılan Mesanyalıların prensiydi. Arpakşat, Salé'yi doğurdu: Bunlardan Heber doğdu, çocukları eskiden İbraniler olarak adlandırılıyordu. Heber'in, konutlar dağıtılırken doğan Luctan ve Phaleg adında iki oğlu vardı. Çünkü İbranilere göre, bu Phaleg kelimesi paylaşım anlamına gelir. Heber'in oğlu Yuktan'ın on üç oğlu vardı: Elmodad, Saleph, Azermoth, Iram, Edoram, Vial, Dael, Ebal, Ebemahel, Sapham, Ofin, Euilah, Lobel. Bunlar Hindistan'da bulunan Kofen ırmağından Asur'a kadar olan bölgeyi ele geçirdiler. Burada Şem'in soyu anılır anılmaz, şimdi İbranilerden bahsetmeliyiz. Hebur oğlu Phaleg'den Ragau, Ragau'dan da Nahor'u doğuran Serug geldi. Nahor'dan ise Nuh'tan

sonra onuncu olan İbrahim'in babası Terah doğdu. Tufandan sonra iki yüz doksan iki yılında doğdu. Terah, İbrahim'i doğurduğunda yetmiş yaşındaydı; Nahor, Terah'ı doğurduğunda yirmi sekiz yaşındaydı. Serug, Nahor'u doğurduğunda yaklaşık otuz iki yaşındaydı; Ragau da Serug'u doğurduğunda otuz iki yaşındaydı. Phaleg de Ragau'yu doğurduğunda otuz iki yaşındaydı. Heber, Phaleg'i doğurduğunda otuz dört yaşındaydı. Sale, Heber'i doğurduğunda otuz yaşındaydı. Arpakşat, Sale'i doğurduğunda otuz beş yaşındaydı. Sam'ın oğlu Arpakşat, tufandan iki yıl sonra doğdu. **İbrahim'in Nahor ve Aram adında iki erkek kardeşi vardı. Aram, oğlu Lut'u ve iki kızı Sara ve Melka'yı bırakıp Keldaniler bölgesinde, Keldanilerin Ver denilen kentinde öldü. Mezarı bugün hâlâ oradadır. İki kızına gelince, Nahor Melka ve Abram Sara ile evlendi.** Aram'ın ölümünden dolayı Keldanileri küçümseyen Avrest Terah, hepsi Mezopotamya'daki Karran'a <<Harran>> yerleştiler. Terah orada öldü ve iki yüz beş yıl yaşadıktan sonra oraya gömüldü. Çünkü bundan böyle insanların ömrü giderek kısaldı, ta ki Musa'nın zamanına kadar. Ondan sonra Tanrı'nın buyruğuna göre insanın yaşı altmış yıla sınırlandırıldı; bu da Musa'nın yıllarının zamanıydı. Nahor'un karısı Melka'dan sekiz oğlu oldu: Viş, Bax, Manuel, Zaham, Azam, Phaled, Iadelph, Bathuel. Bunlar Nahor'un meşru oğullarıydı; çünkü diğerleri, yani Tab, Gadan, Tanan ve Maşan, cariyesi Ruma'nın oğullarıydı. Nahor'un meşru oğullarından Bathuel'in Laban adında bir oğlu ve Rebekka adında bir kızı vardı.

E Abraham nostre Pere part de la terre des Chaldeens , et habite en la region, qu'on nomme aujourd'huy ludée, autres fois appelée Chandan. CHAP. VII.

Abraham donc adopta Loth fils de son frere Aram , et frere de la femme Sara , parce qu'il n'auoit point d'enfans. Et estant desja âgé de septante et cinq ans, il fut exhorté par reuelation diuine delaisser le pays de Chaldée. Ce qu'il fit, et se retira en Chanaan , où il habita , et laissa cette region à la posterité. C'estoit un homme fort eloquent , accort à preuoir et discourir de toutes choses , et qui par viues raisons et persuasiues se fçauoit bien expliquer et faire croire , où il s'adreffoit. Et si en ces iugemens et discours , il ne se trouua iamais trompé. Estant donc le premier qui en vertu et fçauoir excella par dessus tous les autres , aussi sceut- il bien en la cognoissance de Dieu emporter le premier pris ; changeant et redressant l'opinion qu'on en auoit auparauant. Car ce fut luy qui oia premierement establir cette verité, qu'il y auoit vn seul Dieu Autheur et Createur de l'Vniuers , et quant au reste des choses, s'ily en auoit qui pult seruir à la felicité, que ce n'estoit pas de la force et vertu propre, qu'elle apportoit ce bien: mais parle commandement et vouloir de Dieu. Ce qu'il iugeoit et discourroit par l'estat et qualité de la terre et de la mer , et par les accidens aussi qu'il voyoit aduenir à l'entour du Soleil , de la Lune et des Estoilles : A fçauoir qu'il y auoit vne certaine puissance , qui auoit soin de toutes les choses , et les gouuernoit en bon ordre. Que si cette puissance celloit , il n'y auroit rien de tout cela , qui seruit à nostre profit: veu qu'il n'y a rien qui soit fort de la propre vertu , que toutes choses obeyssent à la volonté toute puissante , que l'honneur estoit deu à cette seule puissance, qu'à elle seule graces doiuent estre renduës. Ainsi donc Abraham voyant que les Chaldéens et les autres habitans de Mesopotamie s'éleuoient contre luy , il delibera de partir delà: et à la faueur et bonne volonté de Dieu , il occupa la terre de Chanaan , où ayant pris place pour demeurer , il edifia vn Autel , et y offrit des sacrifices . Beroffe aussi fait mention de nostre Pere Abraham , combien qu'il ne le nomme point. Voicy ce qu'il en dit : Apres le de luge en l'âge dixiesme il y auoit vn homme entre les Chaldeens, qui estoit grand obseruateur de la iustice , personnage excellent , et bien entendu en la science des Astres. Mais Hecatée a bien plus fait , que d'en parler simplement. Car il en a vn liure. Nicolas Damascenien , au quatriesme liure de ses Histoires en parle en cette sorte : Abraham estant

eftranger regna aupres de Damas , venu avec vne armée de la region, qui eft fituée au deffus de Babylone , qu'on appelle la region des Chaldéens. Et quelque peu de temps apres il partit de là avec les gens , et changeant de lieu , vint habiter en la terre de Chanaan, qui eft aujourd'huy nommée la Iudée. Et la pofterité fut là grandement multipliée: mais ie parleray de les actions en vn autre lieu. Or le nom d'Abraham eft fort renommé , mefmes aujourd'huy entre les Damasceniens : on y monftré vn village, qu'ils appellent le domicile , ou l'habitation d'Abraham .

Ve babamız İbrahim, Keldaniler diyarından geldi ve şimdi İudea denilen, eskiden Şandan denilen bölgede oturdu. BÖLÜM VII.

İbrahim, kardeşi Aram'ın oğlu ve karısı Sara'nın kardeşi Lut'u evlat edindi, çünkü çocuğu yoktu. Yetmiş beş yaşında olmasına rağmen, ilahi vahiy tarafından Keldani diyarını terk etmesi emredildi. O da bunu yaptı ve yaşadığı Kenan'a çekildi ve bu bölgeyi soyuna bıraktı. Çok güzel konuşan, her şeyi kanıtlama ve tartışmada usta, iyi ve ikna edici gerekçelerle, kendisine hitap ettiği şeyi nasıl açıklayacağını ve inandıracağını iyi bilen bir adamdı. Ve bu yargılarında ve söylemlerinde asla aldatılmadı. Dolayısıyla erdem ve bilgide diğerlerinden üstün olan ilk kişi olarak, Tanrı bilgisiyle nasıl birincilik ödülü kazanacağını, daha önce kendisi hakkında benimsenen görüşü nasıl değiştireceğini ve düzeltereğini de çok iyi biliyordu. Zira bu gerçeği, yani insanlığın tek bir Yaratıcısı ve Yaratıcısı olan Tanrı'nın varlığını ve mutluluğa hizmet edebilecek herhangi bir şey varsa, diğer her şeyin de kendi gücü ve erdemiyle değil, Tanrı'nın emri ve iradesiyle bu iyiliği getirdiğini ilk ortaya koymaya cesaret eden oydu. Yeryüzünün ve denizin durumuna ve niteliğine, Güneş, Ay ve Yıldızlar etrafında meydana geldiğini gördüğü olaylara dayanarak yargılayıp tartıştığı şey şuydu: Her şeyi gözetken ve onları düzenli bir şekilde yöneten belirli bir güç vardı. Eğer bu güç ortadan kalkarsa, tüm bunlardan bizim yararımıza olacak hiçbir şey kalmayacaktı: Kendi erdemiyle güçlü olan hiçbir şey olmadığına, her şeyin onun mutlak iradesine itaat ettiğine göre, onur yalnızca bu güce aitti ve yalnızca ona şükran sunulmalıydı. İbrahim, Keldanilerin ve Mezopotamya'nın diğer sakinlerinin kendisine karşı ayaklandığını görünce oradan ayrılmaya karar verdi. **Tanrı'nın lütfu ve iyi niyetiyle Kenan diyarına yerleşti. Orada yerleşip bir sunak inşa etti ve orada kurbanlar sundu.** Berosse de, adını vermese de, atamız İbrahim'den söz eder. Onun hakkında şunları söyler: Onuncu çağıdaki tufandan sonra Keldaniler arasında adaleti çok iyi gözlemleyen, seçkin bir kişiliğe sahip ve yıldız biliminde çok bilgili bir adam vardı. Ancak Hekataios bundan sadece bahsetmekle kalmadı. Çünkü bu konuda bir kitabı var. Nicolas Damascenianus, Tarihler adlı eserinin dördüncü kitabında bundan şöyle bahseder: Yabancı olan İbrahim, Babil'in yukarısında bulunan ve Keldaniler bölgesi olarak adlandırılan bölgeden bir orduyla gelerek Şam yakınlarında hüküm sürdü. Ve bir süre sonra halkıyla birlikte oradan ayrılıp yer değiştirerek, bugün Yahudiye denilen Kenan diyarına yerleşti. Ve soyu orada çok çoğaldı; ama onun eylemlerinden başka bir yerde bahsedeceğim. **İbrahim'in adı bugün bile Şamlılar arasında çok ünlüdür: İbrahim'in evi veya meskeni olarak adlandırılan bir köy gösterilir.**

Le pays de Chanaan pressé de famine, Abraham le retira en Egypte, où il demeura quelque temps , et retourna puis apres au mesme lieu d'oùil estoit venu.

CHAPITRE VIII.

Après cela la famine gagna le pays de Chanaan. Et Abraham ayant ouy qu'il y auoit grande abondance de viures en Egypte , delibera de le retirer là, tant pour estre participant de leur abondance , que pour cognoître quel estoit l'aduis des sacrificateurs Egyptiens touchant la

diuinité : ou il desiroit fuiure leur opinion si elle estoit meilleure que la lienne , ou leur enseigner vne doctrine plus sainte que celle qu'ils tenoient. Or comme il menoit la femme Sara avec soy , il craignit la paillardise des Egyptiens , et de peur que leur Roy ne le fit mettre à mort , à cause de la beauté excellente de la femme , il inuenta vne ruse. Car il fit semblant d'estre frere de Sara , qu'il auoit aduertie de le nommer ainsi , afin qu'ils ne fussent trouuez en contradiction , et qu'ils peussent obuier à la necessité presente par vn tel moyen. Apres qu'ils furent arriuez en Egypte , ce qu'il auoit pensé, luy aduint: car le bruit estoit defia semé par tout de la beauté excellente de la femme. Parquoy Pharaon Roy des Egyptiens, ne se contentant pas de ce qu'on en disoit, la voulut voir, et estoit prest d'en auoir iouissance, Mais Dieu remedia à cette mauuaise concupiscence ; car il troubla les affaires du Roy tant par pesteilence que par sedition , et ayant demandé aux Sacrificateurs quel remede on pourroit trouuer à vn tel inconuenient , et par quel moyen Dieu pourroit estre appaisé. Les sacrificateurs respondirent au Roy , que la cause de ce mal ne venoit d'ailleurs, sinon de ce qu'il auoit voulu violer le mariage d'un estranger venu en son païs. Le Roy étonné de cette response , demanda premierement à Sara qui elle estoit , et qui estoit celui qui l'accompagnoit. Et apres qu'il eut esté bien informé de la verité , il contenta Abraham , l'asseurant qu'il auoit pensé que c'estoit sa sœur , et non point la femme, et qu'il vouloit prendre alliance avec luy , et non pas luy faire tort: et quant et quant il luy bailla vne grande somme d'argent , et si luy octroya de disputer avec les plus excellens et insignes personnages de tous les Egyptiens. Parce moyen la vertu fut connue , et sa renommée incontinent repandue. Car comme cette nation estoit diuisée en diuerfes sectes, mœurs et opinions, et que leurs esprits bande les vns contre les autres en mutuel mepris , et en piques fort odieuses et enuieuses, il declara que les propos qu'ils auoient entre eux touchant la religion , et qu'ils refutoient les vns contre les autres , estoient pleins de vanité , ne contenant point de verité. A cause de ces disputes il fut grandement estimé , comme un homme fort sçauant , et ayant vne grande capacité pour bien entendre , bien parler et enseigner ce qu'il vouloit. Il leur communiqua courtoisement la science d'Arithmetique et d'Astrologie. Car auant qu'Abraham vint en Egypte , les Egyptiens n'auoient point de connoissance de ces sciences. Les Egyptiens donc les ont receues des Chaldéens , et des Chaldeens elles sont enfin paruenues iusques aux Grecs. Abraham depuis retourna en Chanaan , et diuisa la terre avec Loth. Les bergers de l'un et de l'autre eurent contention entre eux touchant les pasturages, et touchant leur droit et leurs bornes. Mais Abraham en fit Loth iuge , et luy donna le choix , et apres auoir receu pour sa part le territoire à l'entour des montagnes , éleut son domicile en la ville de Hebron. Cette ville est plus ancienne de sept ans que Tanaïs , qui est en Egypte. Et Loth eut la campagne en partage , et la plaine qui est ioignant le fleuve Iordain , qui n'est gueres loin de la ville de Sodome , laquelle estoit pour lors bonne et ample , et maintenant est ruinée par la vengeance et le feu du Ciel, en sorte qu'il n'en apparoit point de restes. Nous monstrerons cy apres la cause d'une telle ruine.

Kenan diyarında kıtlık baş gösterince İbrahim Mısır'a çekildi, orada bir süre kaldı ve sonra geldiği yere geri döndü.

BÖLÜM VIII.

Bundan sonra, Kenan diyarında kıtlık yayıldı. İbrahim, Mısır'da büyük bir yiyecek bolluğu olduğunu duyunca, hem onların bolluğuna ortak olmak hem de Mısırlı rahiplerin tanrısallık hakkındaki görüşlerini öğrenmek için oraya çekilmeye karar verdi: Ya kendi görüşünden daha iyiyse onların görüşüne uymak ya da onlara kendi görüşlerinden daha kutsal bir öğreti öğretmek istiyordu. Karısı Sara'yı da yanında götürürken, Mısırlıların zina yapmasından ve

krallarının, karısının güzelliği nedeniyle onu öldürteceğinden endişe ediyordu; bu yüzden kurnazlık yaptı. **Çünkü, çelişkiye düşmemek ve bu yolla mevcut gerekliliğe uyabilmek için, kendisini bu isimle anması konusunda uyardığı Sara'nın kardeşiymiş gibi davrandı.** Mısır'a vardıklarında, düşündükleri aklına geldi: çünkü karısının güzelliği hakkındaki söylentiler her yere yayılmıştı. Bunun üzerine Mısır Kralı Firavun, onun hakkında söylenenlerden tatmin olmayıp onu görmek istedi ve onunla sevinmeye hazırды. Fakat Tanrı bu kötü şehveti düzeltti; çünkü hem salgın hastalıklarla hem de isyanla kralın işlerini bozmuştu. Kâhinlere böyle bir rahatsızlığa ne çare bulunabileceğini ve Tanrı'nın nasıl yatıştırılabileceğini sordular. Kâhinler krala, bu kötülüğün sebebinin başka bir yerden gelmediğini, ülkesine gelen bir yabancıнын evliliğini bozmak istemesinden başka bir şey olmadığını söylediler. Bu cevaba şaşırان kral, önce Sara'ya onun kim olduğunu ve ona eşlik edenin kim olduğunu sordu. Ve hakikati iyice öğrendikten sonra, İbrahim'i memnun ederek, onun karısı değil kız kardeşi olduğunu düşündüğünü, onunla bir ittifak kurmak istediğini ve ona haksızlık yapmayacağını temin etti. Ve ne zaman ve ne zaman ona yüklü miktarda para veriyse ve tüm Mısırlıların en seçkin ve seçkin şahsiyetleriyle tartışmasına izin veriyse. Bu sayede erdemi ortaya çıktı ve ünü hemen yayıldı. Çünkü bu millet çeşitli mezheplere, ahlak anlayışlarına ve görüşlere bölünmüş, zihinleri birbirlerine karşı nefret ve çok iğrenç ve düşmanca sözlerle birbirine karşıtı. Din konusunda aralarında yaptıkları tartışmaların ve bazılarını diğerleriyle çürütmelerinin tamamen boş ve hiçbir hakikat içermeyen tartışmalar olduğunu söyledi. Bu tartışmalar nedeniyle, çok bilgili ve iyi anlama, iyi konuşma ve istediğini öğretme konusunda büyük bir kapasiteye sahip biri olarak büyük saygı görüyordu. Onlara Aritmetik ve Astroloji bilimini nezaketle aktardı. **İbrahim Mısır'a geldiğinde, Mısırlılar bu bilimler hakkında hiçbir bilgiye sahip değildi.** Bu nedenle Mısırlılar bunları Keldanilerden aldılar ve Keldaniler sonunda Yunanlılara göründüler. İbrahim daha sonra Kenan'a döndü ve toprakları Lut ile paylaştı. Birbirlerinin çobanları, otlaklar, hakları ve sınırları konusunda kendi aralarında anlaşmazlık yaşadılar. Fakat İbrahim, Lut'u yargıç yaptı ve ona seçme hakkı verdi. Dağların çevresindeki toprakları kendi payına aldıktan sonra, mesken olarak Hebron şehrini seçti. Bu şehir, Mısır'daki Tanais'ten yedi yaş daha eskidir. Lut'un mülkü ise kırsal bölge ve Ürdün Nehri yakınlarındaki, o zamanlar iyi ve geniş olan Sodom şehrinden uzak olmayan ovaydı. Şimdi gökten gelen intikam ve ateşle harap olmuş, öyle ki hiçbir kalıntı kalmamıştır. Böyle bir harabenin nedenini ileride göstereceğiz.

De la defaite des Sodomites par les Affyriens. CHAP. IX.

En ce temps là les Affyriens tenoient prefque toute l'Asie: et la ville de Sodome abondoit en richesses, et estoit peuplée de grand nombre de ieunes gens estans en la fleur de leur âge , et il y auoit cinq Roys qui gouuernoient le pays, à çauoir Balah , Bareah, Senabar , Symobor et Balin : et chacun auoit son Royaume et gouuernement à part. Les Affyriens leur firent la guerre , et diuifans toute leur armée en quatre bandes sous quatre Capitaines , gasterent tout le pays , et la bataille fut enfin donnée , dont la victoire demeura aux Affyriens, qui imposerent tribut aux Sodomites et Gomorrhéens , et aux autres leurs allies. Et apres auoir payé ce tribut par l'espace de douze ans, l'an trezième ils se reuolterent. Cela fut caufe que les Affyriens entreprirent vne nouuelle guerre contre eux, sous la conduite de Marphed , Arioeh, Chodollogomor et Thargal. Ceux-cy pillerent et gasterent toute la Syrie , et subiuguèrent ceux qui estoient de reste de la lignée des Geants. Estans entrez au pays des Sodomites ,ils assirent leur camp en la vallée des puits de Bitume , car il y en auoit pour lors : mais maintenant apres la ruine de Sodome, la plaine est vn lac , qu'on a appelé Asphaltite , à caufe du Bitumen sortant de là, à grands bouillons. Nous parlerons de ce lac cy apres. Au

refte, apres que la bataille fut donnée entre les Affyriens et les habitans de Sodome , et qu'on eut vaillamment combattu d'un costé et d'autre , les Sodomites furent vaincus, une partie d'eux taillée en pieces , les autres furent pris captifs et prisonniers. Entre autres , Loth fut pris prisonnier , qui estoit venu au secours des Sodomites.

Sodomluların Asurlular tarafından yenilgiye uğratılması üzerine. BÖLÜM IX.

O dönemde Asurlular neredeyse tüm Asya'yı ele geçirmişti. Sodom şehri zenginliklerle doluydu ve gençliğin zirvesinde çok sayıda insanla doluydu. Ülkeyi yöneten beş kral vardı: Balah, Bareah, Senabar, Simobor ve Balin. Her birinin kendi krallığı ve yönetimi vardı. Asurlular onlara savaş açtı ve tüm ordularını dört komutan komutasındaki dört gruba bölerek tüm ülkeyi yağmaladılar. Sonunda savaş kazanıldı ve zafer Asurluların elinde kaldı. Asurlular, Sodomlulara, Gomorrahilere ve diğer müttefiklerine haraç koydular. On iki yıl boyunca bu haraçları ödedikten sonra, on üçüncü yılda isyan ettiler. Bu, Asurluların Marfed, Arioş, Şodollogomor ve Thargal <<Thorgom>> önderliğinde onlara karşı yeni bir savaş açmasına neden oldu. Bunlar bütün Suriye'yi yağmalayıp talan ettiler ve Devler soyundan kalanları boyunduruk altına aldılar. Sodomluların ülkesine girdikten sonra, o zamanlar orada bulunan Bitüm çukurları vadisinde ordugâhlarını kurdular. Fakat şimdi, Sodom'un yıkılmasından sonra, ova, büyük kabarcıklar halinde akan Bitüm nedeniyle Asfaltit adı verilen bir göle dönüştü. Bu gölden daha sonra bahsedeceğiz. Dahası, Asurlular ile Sodom halkı arasında savaş verildikten ve her iki tarafta da yiğitçe savaştıktan sonra, Sodomlular yenildi, bir kısmı paramparça edildi, diğerleri tutsak alındı ve esir alındı. Diğerleri arasında, Sodomluların yardımına gelen Lut da esir alındı.

Abraham assaille les Affyriens, les surmonte, et ramene les prisonniers et tout le butin.
CHAPITRE. X.

Abraham étant aduerty de cette defaite , fut fort ému , tant pour l'inconuenient de son nepueu Loth, que pour la perte des Sodomites , qui estoient ses amis et voisins , et sans differer il prit ses gens , les et alla secourir. Et la cinquième nuit il atteignit ses ennemis auprès de Dan, qui est l'une des sources du fleuve du Jourdain: et les affronta au dépourueu , et defit les facilement, car ils n'attendoient rien moins que cela : les uns furent surpris , defarmez dedans leurs lits : les autres furent étourdis de la bataille , et étant encore yvres, s'enfuyaient çà et là. Abraham les poursuivit vivement jusques au jour suivant, et les chassa jusques à Soba, qui est une ville des Damasceniens. Par cette action là il a bien montré, que la victoire ne consiste point en la multitude de gendarmes, mais en la promptitude et alacrité des combatans , et qu'il n'y a grand nombre , dont la vertu ne vienne au dessus : comme il appert par Abraham, qui n'ayant avec soy que trois cens de ses domestiques , et dix-huit chevaux nés en sa maison , et trois qui estoient alliez avec luy , defit une si puissante armée. Ceux qui échapperent de la bataille, s'en retournerent en leurs maisons avec honte et ignominie. Abraham ramena les prisonniers sains et sauvés, entre lesquels estoit Loth, son parent, et retourna en sa maison avec les butins et dépouilles, ayant remis la paix au pays Par sa victoire. Ainsi qu'il s'en retournoit, le Roy de Sodome vint au devant de luy jusques au lieu qui est appelé, Le champ Royal, et le remercia de ce qu'il avoit fait. Ou Melchisedec aussi Roy de Salem, le receuillit. Ce mot signifie Roy juste, comme à l'évidence il estoit tel, estimé par le contentement de tous digne d'être Sacrificateur du Dieu Souverain, à cause de sa justice. Depuis Salem a esté appelée Hierusalem. Ce Roy Melchisedec reçut benignement en sa maison les gens d'Abraham, et donna bon ordre que

rien ne leur manquât de tout ce qui leur estoit neceffaire : et fit seoir Abraham en la table, le loüant comme il auoit merité , et chanta Cantiques au Seigneur , par la bonté duquel cette victoire auoit esté obtenuë: Abraham luy offrit les decimes des despoüilles , lesquelles il receut pour present. Et quant au Roy de Sodome, il vouloit quitter tout le butin à Abraham , ne luy demandant pour la part , sinon que les prisonniers de sa region. Abraham refusa cette condition , ne voulant rien rapporter du butin que ce qu'il falloit pour les viures de les gens, qui auoient combattu. Il consentit feulement que les allies fussent participans des despoüilles , à Içauoir Elchol , Enner et Mambres. Dieu prenant plaisir en la vertu d'Abraham , luy dist : Tu ne feras point frustré du loyer qui t'est deu pour tes excellentes actions. Abraham respondit, Quelle ioye ou plaisir me pourront apporter ces loyers, veu que ie n'ay point d'enfans ? Lors Dieu luy promit qu'il auroit vn fils , et que de luy descendroit vne si grande posterité , qu'elle ne pourroit estre nombree non plus que les Estoilles du Ciel. Or quand il eut oüy cela, il fut tout reiouy, et incontinent il effrit sacrifite à Dieu par son com mandement. Au reste,voicy quelle estoit la façon du sacrifice. Il tua vne vache de trois ans , vne cheure de trois ans , et vn mouton aussi de trois ans avec vne tourterelle et vne colombe: et quant aux autres victimes , il les diuisa, comme il luy estoit ordonné, excepté feulement les oyseaux. Et auant que l'autel fut dresse, les ayseaux venoient voler au sang des bestes qui auoient esté tuées, et y eut oracle rendu, signifiant que la generation auroit de mauuais voisins en Egypte, par l'espace de quatre cens ans , durant lequel temps ils feroient fort affliger : enfin toutesfois qu'ils vaincroient leurs ennemis , et ayans subiugué les Chananéens , ils occuperoient leurs villes et tout leur país. Abraham habitoit pour lors aupres d'un chesne, qui estoit appelé Ogis , qui estoit le nom du territoire pres de la ville d'Hebron. Puis apres Abraham estant marry de la sterilité de la femme , pria Dieu humblement de luy donner un fils , qui luy respondit , qu'il eust bonne esperance , luy remontrant qu'il n'auoit point laisse la Mesopotamie sans bonne cause: et au reste il luy promit qu'il n'auoit point faute d'enfans. A donc Sara estant aduertie par oracle diuin, luy amena en son licit l'une de ses seruantes, nommée Agar, qui estoit Egyptienne , afin qu'elle luy fit des enfans. Ceste seruante se sentant grosse d'enfant, commença a mespriser Sara, femme legitime d'Abraham : et par ce moyen pretendoit a deuenir maistresse, comme si l'enfant qui deuoit fortir hors de son ventre, deust paruenir à la domination. Pour ceste raison Abraham l'abandonna à la mercy de Sara sa femme, pour la punir comme elle voudroit : mais Agar delibera de s'enfuyr , ne pouuant supporter ceste affliction , et prioit Dieu qu'il eust pitié d'elle. Comme donc elle s'enalloit par le desert? Ange luy vint au deuant, et luy commanda de retourner en la maison de ses maîtres, luy promettant que sa condition feroit meilleure, moyennant qu'elle se gouuernast modestement. Puisque la peine qu'elle enduroit pour lors, c'estoit à cause de son ingratitude et arrogance enuers la dame et maistresse. Dauantage il luy remonstroit, que si mesprisant le commandement qui luy estoit fait de la part de Dieu , elle venoit à passer outre , elle sentiroit la ruine bien prochaine: mais si elle retournoit au lieu d'où elle estoit partie, qu'elle feroit mere d'un fils, qui feroit enfin Roy de ce pays-là. Agar obeït à ce qui luy fut dit , et s'en retourna en la maison d'Abraham et de Sara, et elle obtint pardon : et bien tost apres elle enfanta un fils, qui fut nommé Imahel, qui signifie impetré de Dieu, pource que Dieu auoit exaucé les prieres de la mere. Abraham auoit octante fix ans , quand Imahel naquit. Et comme il fut paruenu iusques à l'age de nonante neuf ans, Dieu luy apparut , et signifia qu'il auroit vn fils de Sara la femme , et luy commanda de l'appeller Isaac: et avec ce, luy fit promesse, que de grandes nations et des Roys fortiroient de ce fils, et qu'ils possederoyent par droit de guerre toute la region de Chanaan , depuis Sidon iusques en Egypte. Aussi il ordonna , que la lignée d'Abraham fust circonscise, d'autant qu'il ne vouloit pasque ceste lignee fust confondue parmy les autres peules , et que la circoncision se fist le huictième iour apres la naissance de l'enfant. Mais touchant la

caufe de nostre circoncifion, i'en parleray en vn'autre lieu. Apres qu'Abrahm eut demandé à Dieu , si Ifmahel deuoit viure , il luy fut respondu qu'il viuroit long temps, et seroit pere de plufieurs peuples. Lors Abraham rendit graces à Dieu de toutes ces chofes: et tout incontinent il fut circoncis avec toute fa famille , et Ifmahel auffi, qui auoit pour lors treize ans, et son pere Abraham auoit nonante neuf ans.

İbrahim Asurlulara saldırır, onları yener ve esirleri ve bütün ganimetleri geri getirir. BÖLÜM X.

Bu yenilgiden haberdar edilen İbrahim, hem yeğeni Lut'un uğradığı sıkıntıdan hem de dostları ve komşuları olan Sodomlular'ın kaybindan dolayı çok duyulandı ve hiç vakit kaybetmeden halkını yanına alıp yardımlarına koştu. Beşinci gece, Lurdain Nehri'nin kaynaklarından biri olan Dan yakınlarındaki düşmanlarına ulaştı ve onlara habersizce saldırarak kolayca yendi, çünkü bundan başka bir şey beklemiyorlardı: bazıları yataklarında silahsız, şaşkına dönmüşlerdi; diğerleri ise savaştan sersemlemiş ve hâlâ uyanıkken sağa sola kaçıyorlardı. İbrahim, ertesi güne kadar onları şiddetle takip etti ve Şamlıların bir şehri olan Soba'ya kadar sürdü. Bu hareketiyle, zaferin askerlerin çokluğundan değil, savaşçıların çabakluğundan ve neşesinden kaynaklandığını ve erdemi üstün gelmeyen hiçbir kalabalık olmadığını açıkça gösterdi: Yanında sadece üç yüz hizmetçisi, evinde doğmuş on sekiz serf ve üç müttefiki olan İbrahim'in böylesine güçlü bir orduyu yenmesinden de anlaşılacağı gibi. Savaştan kaçanlar utanç ve rezillik içinde evlerine döndüler. İbrahim, aralarında akrabası Lut'un da bulunduğu esirleri sağ salım geri getirdi ve zaferiyle ülkeye barışı yeniden sağlamış olarak ganimet ve ganimetle evine döndü. Geri dönerken, Sodom kralı onu Kraliyet Alanı olarak adlandırılan yerde karşılamaya geldi ve yaptıklarından dolayı teşekkür etti. Salem kralı Melkisedek de onu orada kabul etti. Bu kelime "adil kral" anlamına gelir, zira o da adaleti nedeniyle Egemen Tanrı'nın Rahibi olmaya layık olan herkesin onayıyla saygı duyulan biriydi. O zamandan beri Salem, Kudüs olarak anılır. Bu Kral Melkisedek, İbrahim'in halkını evinde nazıkçe ağırladı ve onlara gerekli olan her şeyden hiçbir şeyin eksik olmaması için güzel emirler verdi. İbrahim'i sofrasına oturttu, layık olduğu şekilde onu övdü ve bu zaferi sağlayan Tanrı'ya ilahiler söyledi. İbrahim, ganimetlerin onda birini ona hediye olarak verdi. Sodom Kralı ise, tüm ganimeti İbrahim'e bırakmak istedi ve sadece kendi bölgesindeki tutsakların payını istedi. İbrahim, savaşan halkının yiyeceği dışında ganimetlerden hiçbir şey getirmek istemediği için bu koşulu reddetti. Sadece müttefiklerinin, yani Aeskol, Enner ve Mambres'in ganimete ortak olmasına razı oldu. **Tanrı, İbrahim'in erdeminden hoşnut olarak ona şöyle dedi: "İyi işlerin karşılığında hak ettiğin ücretten mahrum kalmayacaksın." İbrahim, "Çocuğum yokken bu ücretler bana ne sevinç ne de haz verebilir?" diye yanıtladı. Sonra Tanrı ona bir oğlu olacağına ve ondan gökteki yıldızlardan daha çok sayılamayacak kadar çok bir nesil çıkacağına söz verdi. Bunu işitince çok sevindi ve hemen Tanrı'nın emriyle kurbanını sundu. Üstelik kurbanın yapılış şekli şöyleydi: Üç yaşında bir inek ve üç yaşında bir koyunu bir kumru ve bir de güvercinle öldürdü; diğer kurbanlara gelince, emredildiği gibi, yalnızca kuşları hariç, onları bölüştürdü. Sunak kurulur kurulmaz kuşlar, öldürülen hayvanların kanına uçmaya geldiler ve orada kehanetleri verildi; bu kehanet, neslin Mısır'da dört yüz yıl boyunca kötü komşuları olacağı ve bu süre içinde çok sıkıntı çekecekleri; ancak sonunda düşmanlarını yenecekleri ve Kenanlıları boyunduruk altına aldıktan sonra şehirlerini ve tüm ülkelerini ele geçirecekleri anlamına geliyordu. İbrahim o zamanlar, Hebron şehrinin yakınındaki bölgenin adı olan Ogis <<Oğuz>> adlı bir meşe ağacının yanında yaşıyordu. Sonra, karısının kısırlığıyla evlenen İbrahim, kendisine bir oğul vermesi için Tanrı'ya alçakgönüllülükle dua etti. Tanrı ona, iyi bir ümide sahip olduğunu söyleyerek,**

Mezopotamya'dan haksız yere ayrılmadığını gösterdi ve dahası, çocuksuz kalmayacağına dair söz verdi. Bunun üzerine, ilahi bir kehanet tarafından uyarılan Sara, **Mısırlı kız kardeşlerinden biri olan Hacer'i, ona çocuk doğurmak için yatağına getirdi.** Hamile olduğunu hisseden bu kadın, İbrahim'in meşru karısı Sara'yı hor görmeye başladı ve bu şekilde, sanki rahminden çıkacak çocuk egemenlik kazanacakmış gibi, kendini bir metres gibi göstermeye çalıştı. Bu nedenle İbrahim, onu istediği gibi cezalandırmak üzere karısı Sara'nın merhametine terk etti. Ancak Hacer, bu sıkıntıya dayanamayarak kaçmaya karar verdi ve Tanrı'dan ona merhamet etmesini diledi. Öyleyse çölde nasıl gitti? Bir melek önceden ona geldi ve efendilerinin evine dönmesini emretti ve mütevazı davrandığı takdirde durumunun daha iyi olacağına söz verdi. Çünkü o sırada çektiği ceza, hanımına ve metresi karşısındaki nankörlüğü ve kibri yüzündendi. Ayrıca, Tanrı'nın kendisine verdiği emri hiçe sayarak bu emrin ötesine geçerse, mahvoluşunu çok yakın hissedeceğini; ancak ayrıldığı yere dönecekse, sonunda o ülkenin kralı olacak bir oğulun annesi olacağını hatırlattı. Hacer kendisine söyleneni yaptı ve İbrahim ile Sara'nın evine döndü ve bağışlandı. Çok geçmeden de İsmail adını verdiği bir oğul doğurdu. İsmail, Tanrı'nın annesinin dualarını duyduğu için Tanrı'nın aceleci anlamına gelen bir oğuldu. İbrahim, İsmail doğduğunda seksen altı yaşındaydı. Doksan dokuz yaşındayken **Tanrı ona göründü ve karısı Sara'dan bir oğlu olacağını bildirdi** ve ona İshak adını vermesini emretti. Bununla birlikte, bu oğuldan büyük ulusların ve kralların çıkacağını ve savaş hakkıyla Sayda'dan Mısır'a kadar bütün Kenan topraklarını ele geçireceklerini vaat etti. Ayrıca, İbrahim soyunun diğer halklarla karışmasını istemediği için sünnet edilmesini ve sünnetin çocuğun doğumundan sonraki sekizinci günde yapılmasını emretti. Ancak sünnetimizin nedenine gelince, bunu başka bir yerde anlatacağım. İbrahim, Tanrı'ya İsmail'in yaşayıp yaşamayacağını sorduktan sonra, uzun yaşayacağı ve birçok halkın babası olacağı yanıtını aldı. Sonra İbrahim bütün bunlar için Tanrı'ya şükretti ve hemen bütün ailesiyle birlikte sünnet edildi. O sırada on üç yaşında olan İsmail de sünnet edildi. Babası İbrahim ise doksan dokuz yaşındaydı.

Dieu ruine tout le peuple de Sodome et les autres voisins , effrant irrité de leurs meschancetez. CHAP. XI .

En ce temps-là les Sodomites en flez de leurs richesses, viuoient comme gens du tout débordez , pleins d'iniures et violences enuers les hommes, et d'impieté enuers Dieu : comme ceux qui auoient du tout mis en oubly Dieu et tous fes bienfaits, et qui denioient toute hospitalité aux eltrangers , et outre cela estoient addonnez à des paillardises infames, et contre la nature. Dieu fut irrité de ces meschancetez enormes et horribles : et pourtant delibera de punir ce peuple de son orgueil intolerable, et defoler tellement le pays , qu'il n'en faudroit dorefnauant attendre ny plantes ny fruicts. Apres qu'une telle deliberation fut prise de la ruine de Sodome, Abraham se repofant en la plaine de Mamré, allis à l'entrée de son pauillon, vit trois Anges, et pensant que ce fussent des hommes estrangers , qui passalloient leur chemin, se leua debout , et les salua, les priant de venir prendre logis chez luy. Ils le luy accorderent, et il commanda qu'on fist des gasteaux de fine fleur de farine. Il fit aussi tuer un veau , et le fit rostir et apporter deuant eux pour en manger. Et il luy sembla qu'ils en mangerent. Ils luy demanderent où estoit la femme Sara, et il respondit qu'elle estoit en la maison. Ils luy dirent donc, que quelque temps apres ils retourneroient , et la trouueroient enceinte. Sara se prit à rire, disant qu'il n'estoit pas possible, qu'elle, qui auoit nonante ans passez , eust des enfans d'un mary qui auoit cent ans. Les Anges ne se peurent plus tenir de declarer quels ils estoient, mais confesserent qu'ils estoient Anges de Dieu , qui auoient esté enuoyez , l'un pour annoncer les nouuelles du fils que deuoit auoir Abraham , les deux

autres pour destruire Sodome , et tous les habitans. Abraham oyant ces nouuelles fut fort attristé à cause des Sodomites, et se leuant, pria Dieu qu'il ne voulust point indifferemment destruire les iustes avec les iniustes. Mais Dieu respondit, qu'entre tous les Sodomites, il n'y en auoit pas un seul homme de bien autrement si entre eux seulement il s'en trouuoit iusques à dix , qui fussent tels, qu'il remettroit la punition à tous les autres. Et Abraham cessa de conter, et les Anges vinrent en la ville de Sodome, où Loth les pria de venir loger chez luy : car il estoit fort humain envers les estrangers et disciple de l'hospitalité d'Abraham. Les habitans ayans apperceu que deux ieunes hommes beaux de face estoient entrez en la maison de Loth , voulurent abuser d'eux, faisans grande violence. Mais Loth les aduertissoit de se contenir , et de ne faire vn tel opprobre à ses hostes , et qu'ils portassent quelque honneur et reuerence à l'hospitalité; que s'ils ne le pouuoient moderer , il leur donneroit ses filles pour en faire à leur plaisir. Mais pour toutes ses remontrances il ne sceut les appaiser. Dieu donc fut irrité par leur outrecuidance , et les aueugla tous, afin qu'ils ne peussent entrer dedans la maison de Loth. Et auec, il ordonna que tout le peuple de Sodome fust ruiné et destruit. Mais il voulut bien aduertir premierement Loth de la ruine qui deuoit tomber sur ces mal-heureux , qu'il se retira de là , prenant avec luy sa femme et ses deux filles , qui n'estoient point encore mariees pour lors , combien qu'elles fussent fiancées : mais leurs fiances auoient mesprisé l'aduis de sortir , que leur beau pere leur auoit donné , estimans que ce qu'il disoit, n'estoit que fable et resuerie. Alors Dieu foudroya du Ciel, et brula la ville et les habitans, et tout le pais d'alentour: Or ainsi que Loth s'en alloit avec sa compagnie, sa femme regardoit souvent la ville, et contemploit trop curieusement la ruine, combien que cela luy eust esté expressément defendue, et pour ceste cause elle fut conuertie en colonne de sel, et encore voit-on auiourd'huy ceste statue. Loth se retira avec ses deux filles en vn petit champ. De tous les lieux du pais cestuy-cy seul fut epargné du feu, et iusques auiourd'huy il est nommé Zoar, lequel mot signifie petit, selon le langage des Hebreux. Loth endura pour quelque temps la disette et famine en ce lieu solitaire. Mais ses filles pensans que le genre humain seroit du tout aboli , deçurent leur pere , et s'imaginans qu'il ne s'en apperceuroit point, elles coucherent avec luy, donnans ordre (ce leur sembloit) que le genre humain ne perist point. Loth donc ayant eu la compagnie de ses deux filles, engendra en l'aînée vn fils nommé Moab , qui est autant comme si on disoit , Du pere : et de la plus ieune il eut Ammon , qui signifie fils de lignee. Moab fut pere des Moabites , qui sont encore de nostre temps vn grand peuple. Ammon fut pere des Ammonites. Ces deux peuples habitent en la Syrie Coelen. Voila comment Loth échappa de la ville de Sodome. Abraham donc partit du lieu où il estoit, et s'en alla en Gerar , qui est en Palestine, menant avec luy Sara sa femme , et donnant à entendre que c'estoit sa sœur, vñant de telle ruse qu'il auoit fait auparauant , craignant qu'on luy brassast quelque mauuaise piece. Car il craignoit qu'Abimelech Roy de ce pais neluy fist quelque outrage, comme de fait il estoit espris de l'amour de sa femme , et en voulut jouir. Pour esteindre l'ardeur de la concupiscence du Roy, Dieu luy enuoya vne grieveuse maladie, et en ceste forte estant destitué de tout ayde des Medecins, il fut aduerty par songe de se garder de faire outrage à la femme d'vn estranger, qui estoit venu en son pais. Aussi tost il se trouua vn peu mieux , et declara cecy à ses amis , que Dieu luy auoit enuoyé ceste facheuse maladie, defendant le droit de cet hoste estranger, et gardant sa femme de toute oppression, que ce n'estoit point sa sœur, mais sa femme legitime. Ayant ainsi parlé, il fit venir Abraham par le conseil de ses amis, et luy dit qu'il fust aise de la pudicité de sa femme, que Dieu auoit soin d'elle, que par sa faueur elle n'auoit enduré aucune vilainie, que par ce moyen il la luy rendoit entiere et chaste , et appelloit Dieu à témoin que la chose estoit ainsi. Aussi il appelloit la conscience de la femme en témoignage, et protestoit franchement, que s'il eust sceu qu'elle eust esté mariée, iamais mesme il ne l'eust conuoiée , ne pensant luy auoir fait iniure dela

prendre comme la fœur. Dauantage il prioit Abraham , qu'il fut doux enuers luy , et qu'il appaiaft Dieu par fon oraifon, l'asfeurant que s'il vouloit demeurer avec luy , rien ne luy manqueroit: et que s'il aymoît mieux s'en aller, il luy offroit des gens pour le conduire, et toutes les choses qui l'auoient amené en son païs. Apres qu'il eut ainfi parlé, Abraham respondis que ce n'estoit point vne chofe du tout fausse , que Sara fult la foerur, eftant fille de fon frere : ioinct que fans vne telle feintife il ne penfoit point faire son voyage en feureté. Il s'excufoit auffi d'efre caufe de la maladie du Roy , promettant de procurer la fanté, et demeurer volontiers avec luy. Lors le Roy luy donna de grandes possessions , et vne grande fomme d'argent : et alliance de paix fut faite entre eux fur vn puits , appellé Berfabé , qui lignifie, le serment du puits : et ce lieu-là garde encore aujourd'huy ce nom. Peu de temps apres Abraham eut vn fils de Sara felon la promesse de Dieu , qu'il appella Isaac, qui lignifie ris , felon les Hebreux. Car ce que Sara fe prit à rire , quand la promesse luy fut faite , qu'elle auroit vn fils, comme eftant hors d'efpoir et d'aage, fut caufe du nom d'Isaac ; en effet elle auoit nonante ans , et son mary cent , quand Ifaac nafquit. Ils eurent donc vn fils en leur vieillesse, et le circoncièrent le huictième iour , la quelle coustume eft encore obleruee entre les Juifs, de celebrer la circoncision le huictième iour apres la natiuité de l'enfant. Mais entre les Arabes la circoncifion n'est faite que le trezième an apres Car Ifmahel fils d'Abraham 'Abraham de par la concubine , qui a efté l'auteur de ceste nation, ne fut circonci que le troizième an apres la natiuité, duquel il faut que nous parlions maintenant.

Tanrı, Sodom halkının ve diğer komşularının kötülüklerine öfkelenerek onları mahveder.
BÖLÜM XI.

O dönemde Sodomlular, zenginlikleriyle şişmiş, taşkın bir halk gibi yaşıyor, kötülük ve insanlara karşı şiddet, Tanrı'ya karşı da saygısızlıkla dolup taşıyorlardı. Tıpkı Tanrı'yı ve tüm nimetlerini tamamen unutmuş, yabancılara her türlü misafirperverliği reddeden, bunun da ötesinde utanç verici ve doğaya aykırı sefahat düşkünlüğüne kapılanlar gibi. Tanrı bu muazzam ve korkunç kötülükler karşısında öfkelenmişti; yine de bu halkı dayanılmaz gururları yüzünden cezalandırmayı ve ülkeyi o kadar ıssızlaştırmayı düşündü ki, bundan sonra ne bitki ne de meyve beklemek imkansız olacaktı. Sodom'un yıkımı hakkında böyle bir müzakere yapıldıktan sonra, Mamre ovasında dinlenen İbrahim, kulübesinin girişinde otururken üç melek gördü ve bunların yoldan geçen yabancılar olduğunu düşünerek ayağa kalkıp onları selamladı ve yanına gelip konaklamalarını istedi. Melekler de bu isteği kabul ettiler ve İbrahim ince undan ekmek yapılmasını emretti. Ayrıca bir buzağı kesip kızarttırdı ve önlerine getirip yemelerini emretti. Ve ona yemek yedikleri görüldü. Karısı Sara'nın nerede olduğunu sordular ve o da evde olduğunu söyledi. Sonra ona, bir süre sonra geri döneceklerini ve onu hamile bulacaklarını söylediler. Sara gülmeye başladı ve doksan yaşını geçmiş olan kendisinin yüz yaşında bir kocadan çocuk sahibi olmasının mümkün olmadığını söyledi. Melekler artık kim olduklarını açıklamaktan çekinmediler, Tanrı'nın gönderdiği melekler olduklarını itiraf ettiler; biri İbrahim'in doğuracağı oğul haberini vermek, diğer ikisi Sodom'u ve tüm halkı yok etmek için gönderilmişti. Bu haberi duyan İbrahim, Sodomlular yüzünden çok üzüldü ve ayağa kalkıp Tanrı'ya, iyileri de kötülerle birlikte kayıtsız şartsız yok etmemesi için dua etti. **Fakat Tanrı, Sodomlular arasında tek bir iyi adam olmadığını; aksi takdirde, aralarında sadece on kişi kadar iyi insan bulunursa, cezayı diğerlerinin hepsine vereceğini söyledi. İbrahim tartışmayı bıraktı ve melekler Sodom şehrine geldiler.** Lut, onlara yanına gelip konaklamalarını söyledi. Çünkü Lut, yabancılara karşı çok insancıl davranıyordu ve İbrahim'in misafirperverliğinin bir öğrencisiydi. Halk, Lut'un evine iki yakışıklı gencin girdiğini görünce, fazla şiddet kullanmadan onlara saldırmak istedi. Fakat Lut, kendilerini

tutmaları, konuklarına böyle bir utanç vermemeleri ve misafirperverliğe biraz saygı ve hürmet göstermeleri konusunda onları uyardı. Eğer kendilerini dizginleyemezlerse, kızlarını istedikleri gibi kullanmaları için onlara vereceğini söyledi. Fakat tüm itirazlarına rağmen onları yatıştıramadı. Bunun üzerine Tanrı, onların küstahlığından öfkeleni ve hepsini kör etti, öyle ki Lut'un evine giremediler. Daha sonra, Sodom halkının tamamının yok edilip öldürölmesini emretti. Fakat önce Lut'u bu talihsiz halkın başına gelecek yıkım konusunda uyarmaktan memnundu. Lut, karısını ve o sırada henüz evlenmemiş olan iki kızını da yanına alarak oradan ayrıldı. Nişanlıları ise kayınpederlerinin kendilerine verdiği dışarı çıkma davetini küçümsemişti; söylediklerinin sadece bir masal ve saçmalık olduğunu düşünmüştü. Bunun üzerine Tanrı gökten bir darbe indirdi ve şehri, sakinlerini ve çevresindeki tüm kırsal alanı yaktı. Lut, beraberindekilerle birlikte giderken, karısı sık sık şehre bakıyor ve yıkımını merakla seyreliyordu. Oysa bu ona açıkça yasaklanmıştı ve bu nedenle şehir bir tuz sütununa dönüştürüldü. Bu heykel bugün hâlâ görülebilmektedir. Lut, iki kızıyla birlikte küçük bir tarlaya çekildi. Kırsaldaki tüm yerler arasında yalnızca burası kurtuldu ve bugün bile İbranice'nin diline göre küçük anlamına gelen Zoar olarak anılıyor. Lut, bu ıssız yerde bir süre kıtlık ve yokluk çekti. Fakat kızları, insanlığın tamamen yok olacağını düşünerek babalarını hayal kırıklığına uğrattılar ve bunu fark etmeyeceğini sanarak onunla yattılar ve (onlara öyle geliyordu ki) insanlığın yok olmaması için emir verdiler. Böylece Lut, iki kızıyla birlikte olduktan sonra, büyük kızından Moab adında bir oğul doğurdu; bu, "Babadan" denmesi kadar önemlidir; küçük kızından ise Ammon doğdu; bu da soy oğlu anlamına gelir. Moab, günümüzde hâlâ büyük bir halk olan Moavlıların atasıydı. Ammon ise Ammonluların atasıydı. Bu iki halk, Suriye'nin Koelenya bölgesinde yaşar. Lut, Sodom şehrinden böyle kaçtı. Böylece İbrahim, bulunduğu yerden ayrılıp Filistin'deki Gerar'a gitti. Karısı Sara'yı da yanına alarak, daha önce yaptığı hileyi görüp kız kardeşi olduğunu ima etti. Kendisine bir kötölük yapılacağından korkuyordu. Çünkü o ülkenin kralı Abimelek'in kendisine bir kötölük yapmasından korkuyordu. Zira karısının aşkına tutulmuştu ve onunla birlikte olmak istiyordu. Kralın şehvetinin ateşini söndürmek için Tanrı ona ağır bir hastalık gönderdi ve bu şekilde hekimlerin tüm yardımlarından mahrum kalınca, ülkesine gelen bir yabancınn karısına hakaret etmemesi konusunda bir rüya gördü. Böylece kısa sürede kendini biraz daha iyi hissetti ve arkadaşlarına, Tanrı'nın kendisine bu ağır hastalığı, bu yabancı misafirin haklarını savunmak ve karısını her türlü baskıdan korumak için gönderdiğini, karısının kız kardeşi değil, meşru karısı olduğunu açıkladı. Bunları söyledikten sonra, dostlarının tavsiyesiyle İbrahim'i yanına çağırdı ve karısının iffetli olduğundan emin olduğunu, Tanrı'nın ona baktığını, kendi hatası yüzünden hiçbir kötülüğe maruz kalmadığını, bu sayede onu iyi ve iffetli kıldığını ve bunun böyle olduğuna dair Tanrı'yı tanık olarak çağırdığını söyledi. Böylece kadının vicdanını tanıklığa çağırdı ve eğer evli olduğunu bilseydi, onu asla tanımayacağını açıkça söyledi; onu kız kardeşi olarak alarak kendisine bir hata yaptığını düşünmemiştir. Dahası, İbrahim'e ona karşı nazik olması ve duasıyla Tanrı'yı yatıştırması için dua etti; eğer onunla kalmak isterse hiçbir şeye ihtiyacı olmayacağını; eğer ayrılmayı tercih ederse, kendisine rehberlik edecek kişileri ve onu ülkesine getiren her şeyi sunacağını söyledi. İbrahim böyle konuştuktan sonra, **Sara'nın kız kardeşi, yani ağabeyinin kızı olduğunun hiç de yalan olmadığını ve böyle bir bahane olmadan yolculuğunu güvenli bir şekilde yapmayı düşünmediğini söyledi.** Ayrıca, Kral'ın hastalığına sebep olduğu için özür diledi ve sağlığını koruyacağına ve onunla gönüllü olarak kalacağına söz verdi. Kral ona büyük mülkler ve yüklü miktarda para verdi ve aralarında, "kuyu yemini" anlamına gelen Beer-Şeva adlı bir kuyunun başında bir barış antlaşması yapıldı. Bu yer bugün de bu adı korumaktadır. Kısa bir süre sonra İbrahim, Tanrı'nın vaadi uyarınca Sara'dan bir oğul sahibi oldu ve ona İshak adını verdi; İbraniler'e göre bu sözcük kahkaha anlamına gelir. Çünkü Sara, kendisine bir oğul

sahibi olacağı vaadinde bulunulduğunda, umutsuz ve yaşlı olmadığı için gülmüş ve İshak adını almıştı; çünkü İshak doğduğunda doksan, kocası ise yüz yaşındaydı. Böylece yaşlılıklarında bir oğulları oldu ve onu sekizinci günde sünnet ettirdiler. Bu gelenek, Yahudiler arasında hâlâ devam etmektedir; çocuğun doğumundan sonraki sekizinci günde sünnet kutlanır. **Ancak Araplar arasında sünnet, doğumundan sonraki on üçüncü yıla kadar yapılmaz** <<Nebatiyenler>>. Zira İbrahim'in cariyesinden olan oğlu ve bu milletin yaratıcısı olan İsmail, doğumundan sonraki üçüncü yıla kadar sünnet edilmemiştir; şimdi bundan söz etmeliyiz.

İlmahel fils d' Abraham, et de les fucceffeurs, qui sont les Arabes. CHAP. XII.

Or Sara aymoito İlmahel, du commencement, qui estoit na y de sa seruante Agar, et l'aymoito comme li elle mefme l'euft engendré. Car il estoit nourry avec ceste esperance qu'il seroit fucceffeur de la feigneurie de son mari : mais apres qu'elle cut enfanté Isaac , elle ne voulut plus qu'il fuft nourry avec fon fils Isaac, dautant qu'il auoit plus d'aage qu'Ifaac, et que li leur pere fuft venuà mourir, celtuy-cy euft peu nuire à son frere Isaac. Elle fit donc tant enuers fon mari Abraham , qu'il l'enu oya hors de la maifon avec fa mere. Il eft bien vray que du premier coup Abraham ne mettoit point fon efprit à ce que fa femme luy difoit , estimant que ce feroit une grande inhumanité de chaffer vn enfant, qui n'estoit point encore venu en aage , et vne femme qui estoit pauure : mais enfin fçachant que Dieu approuuoit ce confeil, il obeït à fa femme, et donna l'enfant İlmahel en garde à fa mere , qui n'estoit pas encore bien propre à faire voyage. Et leur ayant donné de l'eauë dans vne peau et des pains, leur donna congé pour s'en aller où la prouidence les meneroit. Et apres que les viures leur furent faillis , la mere estoit en peine, voyant mefme que l'eauë leur auoit manque : et quant et quant elle mit fon enfant sous vn lapin , et le regardant proche de la mort , et ne voulant point luy voir rendre l'efprit, elle palfoit outre tirant son chemin : mais l'Ange de Dieu vint au deuant d'elle , et luy monftra là aupres vne fontaine, et luy commanda d'auoir foin de nourrir fon enfant. Que li fon fils venoit à viure, il la rendroit quelque iour fort heureufe. Ceste pauure Agar conceut alors quelque bonne efperance : et puis apres elle rencontra quelques bergers, qui vserent enuers elle de telle douceur , qu'elle sortit hors de fa misere. Et apres qu'İlmahel fut venu en aage , sa mere le maria à vne femme qui auffi estoit Egyptienne comme elle, dont il eut douze enfans , à fçauoir Nabeth , Cedar, Abdeel, Edumas , Maffam , Memas, Mafmes , Chodam , Theman , letur, Naphes, Calmas. Ceux-cy tiennent toutes les regions qui font entre le fleuve Euphrates , et la mer rouge: et ont appellé ce païs Nabatée. Ce sont ceux-cy qui ont donné le nomaux Arabes , tant à caufe de leur vertu et grande valeur , que pour l'auctorité d'Abraham.

İbrahim'in oğlu İsmail ve onun halefleri olan Araplar. BÖLÜM XII.

Sara, cariyesi Hacer'den doğan İsmail'i, başlangıçtan beri seviyordu ve onu kendisi doğurmuş gibi seviyordu. Çünkü İsmail, kocasının hükümdarlığının halefi olacağı umuduyla besleniyordu. Fakat İshak'ı doğurduktan sonra, artık oğlu İshak'la beslenmesini istemedi; çünkü İsmail İshak'tan büyüktü ve babaları ölseydi, kardeşi İshak'a pek zarar vermezdi. Böylece kocası İbrahim'i o kadar kıskanç yaptı ki, onu evden annesinin yanına gönderdi. İbrahim, karısının kendisine söylediklerini ilk başta dikkate almamış, henüz reşit olmayan bir çocuğu ve yoksul bir kadını kovmanın büyük bir insanlık dışılık olacağını düşünmüştü. Fakat sonunda Tanrı'nın bu tavsiyeyi onayladığını anlayınca karısına itaat etti ve henüz yolculuk etmeye hazır olmayan annesinin bakımına çocuk İsmail'i verdi. Onlara bir tulum içinde su ve biraz ekmek verdikten sonra, kaderleri onları nereye götürürse oraya gitmelerine izin verdi.

Ve yiyecekleri bitince, anne acı içindeydi, çünkü suları bile bitmişti. **Çocuğunu bir köknar ağacının altına koyduğunda, ölmek üzere olduğunu görünce, ruhunu teslim etmesini istemediği için yoluna devam etti.** Fakat Tanrı'nın meleği onunla karşılaştı ve onu orada bir çeşmenin yanında gösterdi. Çocuğunu beslemesi için ona dikkat etmesini buyurdu. Eğer oğlu hayata dönerse, bir gün onu çok mutlu edecekti. Zavallı Hacer o zaman iyi bir umut besledi. Sonra kendisine öyle iyi davranan çobanlarla karşılaştı ki, sefaletinden kurtuldu. **İsmail reşit olduktan sonra, annesi onu kendisi gibi Mısırlı bir kadınla evlendirdi ve bu kadından Nabeth, Cedar, Abdeel, Edumas, Massam, Memas, Masmes, Şodam, Theman, Ietur, Naphes, Calmas adında on iki çocuğu oldu.** Bunlar, Fırat Nehri ile Kızıldeniz arasındaki bütün bölgeleri ellerinde tutuyorlardı ve bu ülkeye Nebati adını verdiler. Araplara bu ismi verenler de bunlardı; hem onların erdemleri ve büyük yiğitlikleri, hem de İbrahim'in otoritesi nedeniyle.

D'Ilaac fils legitime d'Abraham. Chap.XIII.

Abraham ay moit Isaac d'une affection singuliere , comme celuy qui estoit son fils unique, et qui luy avoit esté donne de grace speciale de Dieu en la derniere vieillesse, joinct qu'il estoit addonné à toute vertu , rendant une vraye et sainte obeissance tant à Dieu, qu'à ses parens , grand aiguillon pour faire croistre l'amitié de son pere et de sa mere. Et il sembloit bien à Abraham qu'il ne partiroit point à regret hors de ce monde quand il lairroit un tel successeur de tous les biens. Et il luy avint selon qu'il avoit désiré, par la bonté de Dieu.

Toutes fois Dieu voulant esprouver la crainte et obeissance de son serviteur Abraham, luy apparut , et luy remit en memoire tous les bien faits, comment il luy avoit donné la victoire sur les ennemis , et que la presente felicité dont il jouissoit en son fils , ne procedoit que de la bonté: et sur cela il demanda à Abraham, qu'il luy offrît son fils Isaac en sacrifice, l'amenant sur la montagne de Moria ; que par ce moyen il donneroit mieux à cognoître quelle crainte il avoit de son nom , s'il preferoit la volonté divine à la vie de son fils. Abraham estimant que ce feroit mal fait de defobeyr à Dieu, en quelque chose que ce fust, mais plutost que c'estoit bien raison de rendre obeissance tout et par tout à celuy, de qui tous hommes tenoient la vie ; cela à la femme le commandement de Dieu et la resolution que luy-mesme avoit prise de tuer son propre fils. Et d'ailleurs, il ne se voulut decourir à pas un de tous les serviteurs, afin qu'ils ne l'en empeschassent. Il prit donc son fils Isaac et deux de ses serviteurs avec luy , et chargea un âne des choses qui estoient necessaire pour le sacrifices, et s'en alla à la montagne. Les serviteurs luy firent cōpagnie l'espace de deux iours. Le troisième jour pouvoit appercevoir la montagne où il alloit: et lors il les laissa tous en la campagne , et prit seulement Isaac avec soy, et monta en la montagne, où à le Roy David fit depuis asseoir le Temple: et le pere et le fils portoient avec eux tout ce qui pouvoit servir pour l'oblation du sacrifice, excepté la beste, qui devoit estre immolée. Isaac qui pour lors avoit vingt cinq ans, appareilloit l'Autel, et demandoit à son pere que c'estoit qu'il devoit immoler, veu qu'il n'avoit point là aucune beste prete. Lors Abraham respondit, que le Seigneur y pourvoiroit , pouvant bien donner aux hommes ce qu'ils n'avoient point , ce qu'ils avoient , comme il faisoit quand ils s'appuyoient sur eux. Et pourtant qu'il luy donneroit quelque beste pour sacrifier, si son sacrifice luy devoit estre agreable. Et apres que l'Autel fut appresté , et le bois mis dessus, il dist à Ilaac: Mon fils, ie t'ay demandé à Dieu de grande affection par une " infinité de prieres, et apres que tu es venu au monde , i'ay mis toute sorte de foin à te nourrir, estimant qu'il n'y eust point de plus grand bien pour moy , que de te voir en âge , et de te laisser heritier de tout mon bien. Mais pource qu'il a semblé bon à Dieu que ie t'aye eu pour fils , et que maintenant

ie te perde , endure vaillamment que tu sois offert en sacrifice : car l'acquiesce à la volonté de Dieu, qui demande cecy de nous pour recompense de la grace qu'il nous a faite et au temps de guerre et au temps de paix. Maintenant combien que tu sois nay pour mourir selon la loy de Nature, tu ne dois pas mourir d'une façon commune : car tu dois estre offert en sacrifice par la main de ton propre pere, au Pere Vniuersel de tous. Etie ne peux penfer autrement que son conseil ne soit tel, que tu ne meures point oude maladie, ou en guerre, ou par quelque'autre calamité humaine : mais il veut recueillir ton ame au milieu des prieres , sacrifices et oblations, et la retirer en son repos. Lors tu auras foin de moy, et seras l'appuy et le baston de ma vieillesse , pourquoy ie t'auois principalement nourry, me donnant Dieu pour conducteur" en ton lieu. Isaac ne s'éloignant point du bon naturel d'un tel pere, eut cette proposition fort agreable , disant qu'il ne meritoit point d'auoir esté mis au monde, s'il se monstroient rebelle à ce que Dieu et son pere auoient ordonné de faire, et s'il ne se rendoit prompt à obeyr à la bonne volonté de l'un et de l'autre. Et quoy qu'il n'y eut que son pere qui le voulust ainfi , il estimoit mal faire , s'il luy desobeysoit. Il se ietta donc sur l'Autel pour estre immolé ; il ne s'en falloir plus gueres que le sacrifice ne fust accompli , si Dieu n'eust retenu la main d'Abraham : car soudain il appella Abraham par son nom, et deffendit que l'enfant Isaac fust mis à mort, disant , que ce qu'il auoit commandé de le faire mourir , ce n'estoit point qu'il fust conuoiteux du sang humain , et que ce n'estoit point son intention de frustrer de lignée ou generation celui qu'il auoit fait pere , par une telle cruauté: mais qu'il vouloit bien éprouuer son cœur, pour essayer si volontiers il obeyroit à tels commandemens. Que cognoissant la promptitude de son courage, et sa pieté excellente, il se plaçoit en tout ce qu'il luy auoit iufques à cette heure-là, octroyé. Il luy promettoit aussi pour l'aduenir, qu'il ne luy manqueroit iamais, ny à toute la posterité: et mesme que son fils viuroit long-temps, et apres qu'il auroit vecu en bonne paix et prosperité, il luy lairroit des enfans, gens de bien, qui obtiendroient une grande principauté. Il luy fit promesse aussi que la posterité croistroit en plusieurs nations, qu'avec le nombre elle seroit abondante en richesses , et aussi que la memoire des Patriarches de cette generation dureroit à iamais. Et apres qu'il leur auroit fait conquerir la terre de Chanaan , il les ameneroit à une si grande prosperité , que toutes les autres nations y prendroient enuie. Apres que Dieu luy eut fait cette reuelation , il produisit inuifiblement là un mouton tout prest pour offrir en sacrifice: Abraham et son fils commencerent à se réjouyr , et ayans entendu la promesse d'une si grande felicité, s'embrasserent l'un l'autre. Enfin ils offrirent sacrifice à Dieu, et retournerent vers Sara, et vecquirent en bonne paix et heureuse prosperité : car Dieu faisoit reüssir toutes leurs entreprises.

İbrahim'in meşru oğlu İshak hakkında. Bölüm XIII.

İbrahim, saygıdeğer oğlu ve son ihtiyarlığında Tanrı'nın özel lütfuyla kendisine verilen İshak'a karşı özel bir sevgi besliyordu. İshak, her türlü erdemde usta olmasının yanı sıra, hem Tanrı'ya hem de anne babasına gerçek ve kutsal bir itaat gösteriyordu. Bu, babasıyla annesi arasındaki dostluğun güçlenmesi için büyük bir teşvikti. İbrahim, tüm mal varlığının mirasçısı olarak böyle bir mirasçı bırakacak olsa, bu dünyadan pişmanlıkla ayrılmayacağını düşünüyordu. Ve Tanrı'nın lütfu sayesinde, ona dilediği gibi davrandı.

Ancak Tanrı, kulu İbrahim'in korkusunu ve itaatini sınamak isteyerek ona göründü ve ona tüm iyi işlerini, düşmanlarına karşı ona nasıl zafer kazandırdığını ve oğlunda şu anda sahip olduğu mutluluğun yalnızca iyiliğinden kaynaklandığını hatırlattı: ve bunun üzerine İbrahim'den oğlu İshak'ı kendisine kurban olarak sunmasını ve onu Moria dağına getirmesini istedi; böylece, eğer oğlunun hayatına ilahi iradesini tercih ederse, adından ne kadar

korktuğunu daha iyi belli edecekti. İbrahim, Tanrı'ya herhangi bir konuda itaatsizlik etmenin yanlış olacağını, aksine her şeyde ve her şeyde, tüm insanların hayatlarını emanet ettiği kişiye itaat etmenin doğru olduğunu düşündü; bu, karısına Tanrı'nın emri ve kendi oğlunu öldürme kararıydı. Dahası, kendisini tüm kullarından birine göstermek istemiyordu, böylece onu engellemeyeceklerdi. Bunun üzerine oğlu İshak'ı ve iki hizmetkârını yanına aldı, kurban için gerekli olan şeyleri bir eşeğe yükledi ve dağa çıktı. Hizmetkârlar iki gün boyunca ona eşlik ettiler. Üçüncü gün, gideceği dağ görüldü: Sonra hepsini kırdı bıraktı ve sadece İshak'ı yanına alarak Kral Davut'un o zamandan beri Tapınağı inşa ettiği dağa çıktı: Baba ve oğul, kurbanlık sunusu için kullanılabilecek her şeyi, kurban edilecek hayvan dışında, yanlarında götürdüler. O sırada yirmi beş yaşında olan İshak, sunağı hazırlıyor ve babasına ne kurban etmesi gerektiğini soruyordu, çünkü orada hazır bir hayvan yoktu. Bunun üzerine İbrahim, Rab'bin insanlara sahip olmadıkları şeyleri, onlara yaslandıkları zaman yaptığı gibi, verebilecek güçte olduğunu söyledi. Yine de, kurbanı hoşuna giderse, ona kurban etmesi için bir hayvan verecekti. Ve sunak hazırlanıp odunlar yerleştirildikten sonra, İshak'a şöyle dedi: Oğlum, Tanrı'dan senin için sonsuz dualarla büyük bir sevgiyle diledim ve dünyaya geldikten sonra, seni yıllarca görmekten ve tüm mal varlığımın mirasçısı olarak bırakmaktan daha büyük bir iyilik olmadığını düşünerek, seni desteklemek için her türlü özeni gösterdim. Fakat Tanrı'ya göre seni bir oğul olarak doğurmam ve şimdi seni kaybetmem iyi görüldüğü için, kurban olarak sunulmana yiğitçe katlan: çünkü hem savaş zamanında hem de barış zamanında bize gösterdiği lütfun ödülü olarak bunu bizden isteyen Tanrı'nın iradesine boyun eğiyorum. Şimdi, Doğa yasasına göre ölmek için doğmuş olsan da, sıradan bir şekilde ölmemelisin: çünkü öz babanın eliyle, her şeyin Evrensel Babası'na kurban olarak sunulmalısın. Etie, onun öğüdünün, ne hastalıktan, ne savaşta, ne de başka bir insan felaketinden ölmemeniz yönünde olduğunu düşünemez: ama ruhunuzu dualar, kurbanlar ve adaklar arasında toplamak ve onu dinlenmeye çekmek istiyor. O zaman bana bakacak ve yaşlılığımın dayanağı ve direği olacaksınız; çünkü ben sizi çoğunlukla bunun için besledim ve sizin yerinize Tanrı'yı rehber edindim. Böyle bir babanın iyi niyetinden ayrılmayan İshak, şu çok hoş öneride bulundu: Tanrı'nın ve babasının yapılmasını emrettiği şeye isyan ederse ve her birinin iyi niyetine itaat etmekte acele etmezse dünyaya getirilmeyi hak etmeyeceğini söyledi. Ve bunu isteyen yalnızca babası olmasına rağmen, ona itaat etmediği takdirde bunu yapmanın yanlış olduğunu düşündü. Bu nedenle kendini kurban edilmek üzere sunağa attı; Tanrı, İbrahim'in elini tutmasaydı, kurban neredeyse tamamlanmış olacaktı: Çünkü aniden İbrahim'i adıyla çağırdı ve çocuk İshak'ın öldürülmesini yasakladı. Ona, öldürülmesini emrettiği şeyin insan kanının farkında olduğu ve böyle bir zulümle baba yaptığı kişinin soyunu veya neslini aldatmak niyetinde olmadığı için öldürülmesini emrettiğini söyledi. Ama yüreğini sınamak, bu tür emirlere gönüllü olarak uyup uymayacağını görmek istediğini söyledi. Onun cesaretinin çabukluğunu ve mükemmel dindarlığını bildiği için, o ana kadar kendisine bahşettiği her şeyden memnun olduğunu söyledi. Ayrıca, onun hatırına, onu ve tüm soyunu asla yüzüstü bırakmayacağına söz verdi. Hatta oğlunun uzun bir süre yaşayacağını ve iyi bir barış ve refah içinde yaşadktan sonra ona büyük bir prenslik elde edecek iyi insanlar, çocuklar vereceğini söyledi. Ayrıca ona, soyunun birçok millete yayılacağını, sayıca bolluk içinde olacağını ve bu neslin atalarının anısının sonsuza dek yaşayacağını vaat etti. Ve onları Kenan diyarını fethettikten sonra, onları öyle büyük bir refaha kavuşturacaktı ki, diğer tüm milletler oraya sığınacaktı. Tanrı ona bu vahyi verdikten sonra, orada kurban olarak sunulmaya hazır tükenmez bir koyun çıkardı: İbrahim ve oğlu sevinmeye başladılar ve böylesine büyük bir mutluluk vaadini duyunca birbirlerine sarıldılar. Sonunda Tanrı'ya kurban sundular ve Sara'nın yanına döndüler ve huzur ve mutluluk içinde yaşadılar: çünkü Tanrı tüm girişimlerini başarıya ulaştırdı.

De la mort de Sara femme d'Abraham. CHAP. XIII.

Sara mourut bien tost apres, ayant vecu six vingts et sept ans. Elle fut ensevelie en Hebron , et pour cela les Chananéens offrirent publiquement à Abraham lieu de sepulture. Mais Abraham ay ma mieux en achepter vn d'vn citoyen d'Hebron, nommé Ephren, et l'acheta quatre cens sicles. En ce lieu là le sepulchre de Sara fut élevé et de ses succeffeurs venans apres elle.

İbrahim'in karısı Sara'nın ölümü hakkında. BÖLÜM XIII.

Sara, yetmiş yedi yıl yaşadıktan kısa bir süre sonra öldü. Hebron'a gömüldü ve bunun için Kenanlılar İbrahim'e açıkça bir mezar yeri teklif ettiler. **Ancak İbrahim, Hebronlu Efren adında bir vatandaştan dört yüz shekel bir mezar yeri satın almayı daha uygun buldu. Sara'nın ve kendisinden sonra gelen haleflerinin mezarı orada inşa edildi.** <<Gerçeği hititler>>

De la seconde femme d'Abraham nommé Chetura, dont est fortie la nation des Troglodytes. CHAP . XV.

Après la mort de Sara, Abraham épousa Chetura , dont il eut six fils , hommes durs aux travaux , prudents et industrieux , à Çauoir Zembran , Iazar , Madan, Madian , Lufubar et Sua. Ceux -cy aussi eurent des enfans. Sua eut deux fils , Sabacan et Dadan. Dadan en eut trois , Latufim , Asur , et Luur : Madian cinq , à Çauoir Epha , Ophres , Anoch , Ebidas , Eldas. Abraham enuoya tous ceux-cy pour habiter en d'autres regions , qui occuperent la region des Troglodytes, et toute l'Arabie heureuse, qui touche à la mer-rouge. On dit aussi que cet Ophres partit avec une puissante armée ,et s'empara de la Libye , que les enfans de ses enfans ont depuis occupée, et fut nommée par eux Afrique de son nom. Alexandre Polyhistor est aussi de cette opinion, disant: Il y eut vn certain Prophete Cleo "demus, sur nommé Malchus, qui à l'imitation du legiflateur Moyse, a recueilly les histoires des Iuifs, et recite, qu'Abraham a eu des fils de Chetura, et en nomme trois expressement, Aphran, Surim et Iaphran. Surim a donné le nom à l'Assyrie , et d'Aphran, et de Iaphran la ville d'Aphre et la region d'Afrique ont eu leur nom. Car il dit , qu'ils ont combattu contre Anteüs et Libye sous la conduite d'Hercules. Et Hercules eut aussi de la fille d'Aphran vn fils nommé Dedorus, et Dedorus eut aussi vn fils nommé Sophron, de qui sont descendus les Sophaces Barbares."

Isaac auoit pres de quarente ans, lors qu'Abraham son pere luy voulut faire auoir à femme Rebecca fille de Bathuel, qui estoit fils de Melcha femme de Nachor , frere d'Abraham. Et il enuoya le plus ancien de ses seruiteurs pour faire les fiançailles , à force de promesses: mais premierement il le fit obliger par serment, et la forme de seste obligation fut telle: Ils mirent les mains sur la cuisse l'vn de l'autre , et en ceste sorte appellerent Dieu en temoignage des choses qu'ils auoient resoluës. Il enuoya aussi aux parens de Rebecca de rares presents de choses qui ne croissoient point au païs. Apres que le seruiteur fut party, il ne cessa de cheminer , pource qu'on ne pouuoit qu'à grande difficulté passer par la Mesopotamie en Hyuer , à cause des fanges et bouës profondes, et en Esté aussi à cause qu'il y auoit grande faute d'eaux : et avec tout cela il y auoit vn nombre infiny de brigands , qu'on ne pouuoit bonnement eiter , si on ne prenoit diligemment garde à soy. Et enfin il arriua en la ville de Carran , et estant venu aux faux-bourgs , il rencontra plusieurs filles allans à l'eau. Et tout soudain il pria Dieu en son cœur, que si ce mariage luy estoit agreable , Rebecca fut trouuee

entre ces filles , à qui Abraham l'auoit enuoyé pour la faire auoir en mariage à son fils : et qu'il la pût cognoître par ce signe , que les autres luy ayant refusé à boire , celle- cy luy en donnât. Pensant ces choses en soy-mesme , il s'approcha du puits , et tout incontinent leur demanda à boire. Les autres filles s'excuserent , qu'elles ne pouuoient pas tirer de l'eau sans grande peine, et que si elles en pouuoient auoir , c'estoit pour porter en la maison, et non point pour en bailler aux autres. Rebecca se prit à tanser les autres filles, disant qu'elles estoient mal gracieuses, et ne conuerseroient iamais bien entre les hommes, veu qu'elles ne daignoient donner de l'eau à un homme estranger: et quant et quant elle presenta de l'eau courtoisement à cet homme. Il conceut dès lors une bonne et certaine esperance de l'euenement : toutesfois voulant bien sçauoir la verité , il loua premierement le bon naturel et la courtoisie de cette fille , qui n'auoit point craint de se laisser pour luy bailler à boire à la simple requeste : et puis apres s'enquist d'elle qui estoient les parens, les estimant heureux d'auoir une telle fille, et souhaitant qu'ils peussent trouuer quelque homme de bien, selon leur desir pour luy donner en mariage , dont elle pût auoir des enfans legitimes et craignans Dieu. La fille luy voulut gratifier en cela , et luy declara qui estoient les parens. "I'ay nom Rebecca , dist-elle, et mon pere auoit nom Bathuel , apres la mort duquel Laban mon frere a eu le gouuernement de la maison avec ma mere, et est protecteur de ma virginité. Apres que cet homme eut ainsi oüy parler la fille, il fut fort" content de ces propos, et de ce qui luy estoit aduenü , cognoissant pour certain que Dieu luy auoit fait prosperer son voyage: et quât et quant tira des oreillettes et quelques autres ioyaux, decens et conuenables aux Vierges pour porter, et les presenta à Rebecca, disant qu'il luy donnoit cela en recognoissance de la faueur et de l'honneur qu'elle luy auoit fait en luy donnant à boire: et qu'elle meritoit bien qu'on luy fit un tel present , veu qu'entre tant de filles elle auoit monstré une bonté et courtoisie particuliere. Il la prioit aussi, qu'il luy fut permis d'aller loger chez les parens, veu que la nuit approchoit, et qu'il ne pourroit pas aller plus loin, remonstrant dauantage, qu'il portoit sur soy des ioyaux et autres bagues de grand pris , propres pour une femme , et ne les pourroit mettre en lieu plus seur qu'entre les mains de ceux dont il auoit déjà éprouué la preuve d'honneur et la fidelité. Car prenant coniecture des mœurs honestes de la fille, il luy sembloit bien que sa mere et son frere étoient aussi humains comme elle estoit, et ne feroient difficulté de le recevoir, veu mesme qu'il n'auoit deliberé de les fouler, ou nuire à leurs despens. Rebecca respondit qu'il auoit bonne raison d'auoir telle opinion de l'humanité de sa mere et de son frere : mais en cela il auoit tort de penser qu'ils ne fussent assez liberaux pour le recevoir sans rien payer en leur maison, qu'il y seroit bien venu sans qu'il luy coustât rien . Tant y a, qu'elle donna aduis de tout cecy à Laban son frere , et cognoissant sa volonté , elle introduisit cet homme en la maison. Cela fait, les seruiteurs de Laban prirent la charge de panser les chameaux de ce nouuel hôte: et Laban le mena souper avec soy. Apres soupé il parla à luy et à la mere de la fille en cette sorte : Abraham est fils de Tharé , et vostre parent. Et s'adressa à la bonne vieille "le Melcha, disant: Nachor , qui est grand-pere de vos enfans , estoit frere d'Abraham , et tous deux estoient sortis d'un mesme pere et d'une mesme mere. Il m'enuoye maintenant vers vous, demandât que vous donniez cette fille en mariage à son fils legitime et unique, qui doit estre heritier de tous ses biens. Il luy pouoit bien faire auoir la plus riche femme de tout le païs, mais il ne luy a pas semblé bon d'en faire" faire auoir la plus riche femme de tout le païs, mais il ne luy a pas semblé bon d'en faire ainsi, aimant trop mieux faire cet honneur à son parentage, en pourchassant ce mariage." le vous prie ne faites point cette iniure au dessein et conseil de Monseigneur. Car outre ce qu'en ce voyage plusieurs choses me sont aduenües heureusement , Dieu m'a montré en cecy la grace et faueur, que j'ay rencontré de premiere arriüée, cette fille et vostre logis. Car estant bien pres de la ville , et jettant l'œil sur beau-coup de filles qui alloient tirer de l'eau au puits , j'ay désiré de rencontrer

celte- cy et mon desir a esté accomply. Ainfi donc comme Dieu a dressé ce mariage, ie vous prie, confentez y aussi, et le ratifiez par vostre autorité: et en ce faifant , honorez Abraham, qui m'a enuoyé vers vous d'une li bonne et ardente affection. Ils approuuerent donc facilement ce deffein, comme fort desirable. Dauantage voyans bien que telle estoit la volonté et le conseil de Dieu, ils ne firent aucune difficulté d'enuoyer Rebecca sous les conditions qu'on requeroit. Elle fut donc mariée à Isaac qui estoit déjà gouverneur des biens de son pere. Car les freres du costé de Chetura s'estoient retirez pour habiter en d'autres regions.

İbrahim'in ikinci karısı Ketura'dan, Mağara Adamları milleti geldi. BÖLÜM XV.

Sara'nın ölümünden sonra İbrahim, Keturah ile evlendi ve ondan altı oğlu oldu. Bunlar çalışkan, ihtiyatlı ve çalışkan adamlardı: Zembra, İazar, Madan, Midyan, Lusubar ve Sua. Bunların da çocukları oldu. Sua'nın Sabacan ve Dadan adında iki oğlu vardı. Dadan'ın Latusim, Asur ve Luur adında üç oğlu; Midyan'ın Efa, Ofres, Anok, Ebidas ve Eldas adında beş oğlu vardı. İbrahim bunların hepsini, Troglodytes bölgesini ve Kızıldeniz'e kıyısı olan Arabia Felix'in tamamını işgal eden diğer bölgelere yaşamaya gönderdi. Ayrıca bu Ofres'in güçlü bir orduyla yola çıktığı ve çocuklarının çocuklarının o zamandan beri işgal ettiği ve onun adını Afrika olarak adlandırdığı söylenir. Alexander Polyhistor da bu görüştedir ve şöyle der: Malşus lakaplı bir Peygamber Cleo <<Kleo>> demus vardı. Kanun koyucu Musa'yı taklit ederek Yahudilerin tarihlerini derlemiş ve İbrahim'in Keturah'tan oğulları olduğunu söylemiş ve özellikle üçünün adını vermiştir: Aphran, Surim ve İaphran. Surim, Asur'a adını vermiştir ve Aphran'dan, Aphran'dan da Aphran şehri ve Afrika bölgesi adını almıştır. Çünkü Herkül'ün önderliğinde Anteus ve Libya'ya karşı savaştıklarını söyler. Herkül'ün de Aphran'ın kızıdan Dedorus adında bir oğlu ve Dedorus'un da Sophron adında bir oğlu olmuştur. Barbar Sofaci'ler de bu oğuldan gelmektedir.

İshak, babası İbrahim'in, kardeşi Nahor'un karısı Melka'nın oğlu Bathuel'in kızı Rebekka'yı kendisine vermek istediği sırada kırk yaşına yakındı. Ve en yaşlı hizmetkarını, vaatler aracılığıyla nişanlamak için gönderdi; ama önce onu yeminle bağladı ve yükümlülüğünün şekli şöyleydi: **Ellerini birbirlerinin uyluğuna koydular ve bu şekilde kararlaştırdıkları şeylere Tanrı'yı tanıklık etmesi için çağırdılar.** Ayrıca Rebekka'nın ailesine, ülkede yetişmeyen nadir hediyeler gönderdi. Hizmetkar ayrıldıktan sonra bile yolculuğunu bırakmadı, çünkü kışın Mezopotamya'dan geçmek, derin çamur ve bataklık nedeniyle ve yazın da büyük su kıtlığı nedeniyle zordu: ve tüm bunlarla birlikte, eğer kişi kendine iyi bakmazsa kolayca kaçınamayacağı sonsuz sayıda haydut <<Kerad-Kürt>> vardı. Sonunda Carran <<Harran>> kasabasına vardı ve varoşlara vardığında, suya giden birkaç kızla karşılaştı. Aniden içinden Tanrı'ya dua etti: Eğer bu evlilik ona uygunsa, İbrahim'in oğluna evlenmesi için gönderdiği kızlar arasında Rebekka da bulunsun. İbrahim, Rebekka'yı şu işaretle tanıyabilecekti: Diğerleri ona su vermeyi reddettikleri halde, bu kız ona biraz su verdi. Bunları düşünerek kuyuya yaklaştı ve hemen onlardan su istedi. Diğer kızlar, büyük bir zorluk çekmeden su çekemeyeceklerini, eğer su bulabilseler bile eve götürmeleri gerektiğini, başkalarına vermemeleri gerektiğini söyleyerek özür dilediler. Rebekka diğer kızları azarlamaya başladı; nezaketsiz olduklarını, erkeklerle asla iyi geçinemeyeceklerini, çünkü yabancı bir adama su vermeye tenezzül etmediklerini söyledi. Ve ne zaman ve ne zaman bu adama nezaketle su verdi. Sonra olay hakkında iyi ve kesin bir umut besledi: ancak gerçeği öğrenmek isteyerek, önce bu kızın iyi niyetini ve nezaketini övdü; kız, onun basit isteği üzerine ona içki ısmarlamak için kendini yormaktan çekinmemişti: ve sonra, anne ve babasının kim olduğunu sordu, böyle bir kıza

sahip olmaktan mutlu olduklarını düşünerek ve onu evlendirmek istedikleri arzularına göre, meşru ve Tanrı korkusu olan çocuklar sahibi olabilecek iyi bir adam bulabileceklerini umarak. Kız, onu bu konuda ödüllendirmek istedi ve anne ve babasının kim olduğunu ona açıkladı. 'Benim adım Rebekka,' dedi, 've babamın adı Bathuel'di; onun ölümünden sonra kardeşim Laban annemle birlikte evin yönetimini üstlendi ve bekaretini korudu. Bu adam kızın konuşmasını böyle dinledikten sonra, bu sözlerden ve başına gelenlerden çok memnun oldu, çünkü Tanrı'nın yolculuğunu kesinlikle başarılı kıldığını biliyordu: ve bakirelerin taşınmasına uygun birkaç kulaklık ve başka mücevherler çıkardı ve bunları Rebekka'ya sundu. Ona içki vererek yaptığı nezaket ve onur için minnettarlık duyduğunu söyledi: ve bu kadar çok kız arasında özellikle nezaket ve nezaket gösterdiği için böyle bir hediye hak ettiğini söyledi. Ayrıca, gece yaklaştığını ve daha fazla ilerleyemeyeceğini söyleyerek akrabalarının yanında kalmasına izin vermesini rica etti. Ayrıca, bir kadına uygun, çok değerli mücevherler ve başka yüzükler taşıdığını ve bunları, erkeklik ve sadakat kanıtlarını daha önce sınavı kişilerin ellerinden daha güvenli bir yere koyamayacağını da belirtti. Zira kızın dürüst ahlakını göz önünde bulundurarak, annesi ve kardeşinin de kendisi kadar insancıl olduklarını ve onları çiğnemeyi veya onların sırtından geçinmeyi düşünmese bile onu kabul etmekte hiçbir zorluk çekmeyeceklerini düşündü. Rebekka, annesi ve kardeşinin insanlığı hakkında böyle düşünmesi için geçerli sebepleri olduğunu, ancak evlerine hiçbir şey ödemedi onu kabul edecek kadar cömert olmadıklarını düşünmesinin yanlış olduğunu, hiçbir şeye mal olmadan orada hoş karşılanacağını söyledi. Öyle ki, bunların hepsini kardeşi Laban'a verdi ve onun isteğini bilerek bu adamı eve getirdi. Bunu yaptıktan sonra Laban'ın hizmetkârları bu yeni misafirin çift hörgüçlü develerini hazırlamakla görevlendirildiler ve Laban onu akşam yemeğine götürdü. Yemekten sonra ona ve kızın annesine şöyle dedi: İbrahim, Terah'ın oğlu ve senin akrabandır. Ve iyi kalpli yaşlı Melka'ya hitaben şöyle dedi: Çocuklarınızın büyükbabası Nahor, İbrahim'in kardeşi ve ikisi de aynı babadan ve aynı anneden geliyorlardı. Şimdi beni size gönderdi ve bu kızı, tüm mallarının mirasçısı olması gereken meşru ve rüşvetçi oğluyla evlendirmenizi rica etti. Ona ülkenin en zengin karısını verebilirdi, ama bunu yapmak ona uygun gelmedi, bu evliliği sürdürerek akrabalarına bu onuru vermeyi tercih etti. Sizden Monsenyör'ün plan ve tavsiyesine karşı böyle bir saygısızlık yapmamanızı rica ediyorum. Çünkü bu yolculuk sırasında başıma birçok güzel şey gelmesinin yanı sıra, Tanrı bana lütfunu ve lütfunu da gösterdi; bu kızla ve evinizle ilk varışimde tanıştım. Şehre çok yakın olduğum ve kuyudan su çekmeye giden birçok kıza göz koyduğum için, bu kızla tanışmak istedim ve bu isteğim yerine geldi. Öyleyse, Tanrı bu evliliği ayarladığına göre, sizden ricam, siz de buna razı olun ve yetkinizle onaylayın. Bunu yaparken, bana böylesine iyi ve ateşli bir sevgiyle yaklaşan İbrahim'i onurlandırın. Bu nedenle, bu planı çok arzu edilir bularak hemen onayladılar. Dahası, Tanrı'nın isteği ve öğüdü olduğunu açıkça gördüklerinden, Rebekka ile gerekli koşullar altında evlenmekte hiç zorluk çekmediler. Rebekka, babasının mülkünün valisi olan İshak ile evlendi. Çünkü Ketura tarafındaki kardeşleri başka bölgelere yerleşmişti.

De la mort d'Abraham. CHAP. XVI.

Bien toft apres Abraham mourut , homme excellent en toutes vertus, et bien tymé de Dieu à caufe de la pieté et religion finguliere. Il estoit âgé de cent septante cinq ans quand il mourut , et fut enseuely en Hebron aupres de la femme Sara, par les deux fils , Isaac et İlmahel.

İbrahim'in ölümü hakkında. BÖLÜM XVI.

Bundan kısa bir süre sonra, her bakımdan mükemmel bir adam olan ve dindarlığı ve eşsiz dini nedeniyle Tanrı tarafından sevilen İbrahim öldü. **Öldüğünde yüz yetmiş beş yaşındaydı ve iki oğlu İshak ve İsmail ile birlikte, karısı Sara'nın yanına, Hebron'a gömüldü.**

Des deux fils d'Isaac, à l'çauoir Esaü et Iacob, et de leur naiffance. CHAP. XVII .

Après la mort d'Abraham Rebecca femme d'Isaac se trouua enceinte! et comme elle deuenoit de iour en iour fort pefante, Isaac troublé de cela, demanda confeil à Dieu. Il luy fut respondu , que Rebecca luy enfanteroit deux fils et que d'vn chacun d'eux sortiroit le nom de fon auteur : et celuy de ces deux peuples , qui fembleroient estre le plus petit , feroit toutes fois le plus grand. Et bien tost apres luy, nâquirent deux fils, comme il luy auoit esté predict: le plus grand estoit bien fort velu depuis la teste iufques aux pieds: et le plus ieune tenoit son frere par le talon, quant il fortit hors du ventre de la mere. Or Isaac aymoient le plus grand , qui estoit Efaü, surnommé Seir , à cause qu'il estoit ainfi velu: car felon les Hebreux, Seïr, signifie poil. Et Rebecca aimoit Iacob le plus ieune. En ce temps là il y eut vne grande famine au pays : parquoy Isaac voulut aller en Egypte , pource que les viures y abondoient, et estoient à bon marché, de sorte qu'il vinten la ville de Gerar, selon la reuelation qu'il auoit eue de Dieu. Abimelech qui estoit Roy du pays le recueillit , pource qu'auparauant il y auoit eu alliance d'hospitalité et d'amitié faite entre luy et Abraham. Mais apres que du commencement Abimelech eut porté vne bonne affection à Isaac , l'enuie se gliffa au cœur du Roy , dautant que Dieu fauorisoit Isaac : et pour ceste raison Abimelech le chassa hors de son pays. Isaac cognoissant que le Royne l'auoit chassé que par enuie, se retira en vn lieu qui n'est pas fort loin de Gerar , qu'il nomma Vallée. Là il fouÿst vn puits : et les pasteurs se ietterent sur fescens à force d'armes pour l'empescher. Mais il quitta de son bon gré la place , les pasteurs pensans bien auoir obtenu quelque grande victoire. Bien tost apres il reprit le dessein de fouÿr vn puits envn autre lieu : et lors d'autres bergers du Roy Abimelech suruinrent , qui voulurent encore vfer de force, et empescher les gens d'Isaac de parfaire ce qu'ils auoient commencé. Et Isaac fut bien content de laisser encore cet ouurage imparfait , et vñant de bon conseil , sans se tourmenter, attendoit vne occasion meilleure. Et apres que ceste occasion luy fut offerte, et que sans empeschement il eut pleine liberté de fouÿr vn autre puits, il en fit faire vn, qu'il appella , Roboth, qui signifie ample. Des deux autres premiers il appella l'vn Escon, c'est à dire estrif: l'autre Syennah, qui signifie inimitié.

İshak'ın iki oğlu, yani Esav ve Yakup ve onların doğumları. BÖLÜM XVII.

İbrahim'in ölümünden sonra, İshak'ın karısı Rebekka hamile bulundu! Ve her geçen gün çok ağırlaştığı için, bu durumdan rahatsız olan İshak, Tanrı'dan tavsiye istedi. Rebekka'nın ona iki oğul doğuracağı ve her birinden babasının adının geleceği; ve bu iki halktan hangisi daha genç görünürse, yine de daha büyük olacağı söylendi. Ve çok kısa bir süre sonra, kendisine kehanet edildiği gibi iki oğul doğdu: büyüğü baştan ayağa çok kıllıydı ve küçüğü, annesinin rahminden çıktığında kardeşinin topuğundan tutuyordu. Ve İshak en büyüğünü, yani Seir soyadını taşıyan Esav'ı sevdi, çünkü çok kıllıydı: çünkü İbranilere göre Seir saç anlamına gelir. Rebekka küçük Iacob'u sevdi. O sırada ülkede büyük bir kıtlık vardı. Bu yüzden İshak Mısır'a gitmek istedi, çünkü orada yiyecek bol ve ucuzdu. Tanrı'dan aldığı habere göre Gerar kentine geldi. Ülkenin kralı olan Abimelek, daha önce kendisiyle İbrahim arasında bir konukseverlik ve dostluk bağı kurulmuş olduğu için onu yanına aldı. Fakat Abimelek başından beri İshak'a iyi niyet besledikten sonra, Tanrı'nın İshak'ı kayırması üzerine kralın yüreğine kıskançlık girdi ve bu nedenle Abimelek onu ülkesinden kovdu. Kralın onu sadece sıkıntıdan kovduğunu bilen İshak, Gerar'dan uzak olmayan ve Vadi adını verdiği bir yere çekildi. Orada bir kuyu kazdı ve çobanlar onu engellemek için halkına silah zoruyla

saldırdılar. Fakat İshak kendi isteğiyle oradan ayrıldı, çobanlar büyük bir zafer kazandıklarını sanıyorlardı. Kısa bir süre sonra başka bir yerde kuyu kazma planına devam etti ve ardından Kral Abimelek'in diğer çobanları ortaya çıktı. Bunlar, İshak'ın halkının başladıkları işi tamamlamasını engellemek için tekrar güç kullanmak istiyorlardı. İshak ise bu işi henüz tamamlanmamış halde bırakmaktan çok mutluydu ve iyi bir tavsiyeye uyarak, kendini yormadan daha iyi bir fırsat bekledi. Bu fırsat kendisine sunulduğunda ve hiçbir engel olmadan başka bir kuyu kazma özgürlüğüne kavuştuğunda, bol anlamına gelen Roboth adını verdiği bir kuyu yaptırdı. Diğer ikisinden birine Escon, yani estrif, diğerine ise düşmanlık anlamına gelen Syennah adını verdi.

1 Abi Meleş, İbrahim'in yaşadığı dine göre ki tarih. MÖ 1236 - MÖ 1233

Ainsi Isaac croissoit de plus en plus en puissance et en richesses. Cependant le Roy avoit opinion quela prosperité d'Isaac luy tourneroit quelque iouren malheur, dautant qu'il ne s'effoit pas porté trop graticulement enuers luy. Il pensoit qu'il s'effoit retiré, emportant avec luy quelque mauua is loupçon de rancune: et pour cela il craignoit que son offense fresche n'eust beau coup plus de puissance au cœur d'Isaac, que la memoire de l'amitié passée, et que par ce moyen il ne se voulust vanger de l'outrage qui luy auoit esté fait. Parquoy il vint parler à Isaac, et renouella l'ancienne alliance, qui auoit esté faite entre eux , et constitua seulement vn de ses amis, pour faire l'appointement. Isaac se souuenant de l'amitié, que le Roy auoit portée à son pere, et selon qu'il estoit d'un naturel fort doux, il oublia volontiers toutes les iniures et les outrages qui luy auoient esté faits: et quand il eut fait ce qu'il deiroit, il s'en retourna paisiblement en sa maison. L'un des fils d'Isaac, qui estoit le mieux aimé du pere, à l'çauoir Elau, étant âgé de quarante ans , épousa deux femmes , toutes deux filles des principaux chefs et gouverneurs des Chananéens: l'une nommée Ada, fille d'Helon, et l'autre Alibamé fille d'Ebeon. Et il fit cela de sa propre auctorité, sans en demander conseil à son pere. Car Isaac son pere ne s'y fut iamais accordé, si son fils eut voulu attendre son consentement, d'autant qu'il ne prenoit point plaisir en l'alliance des gens du païs: nonobstant ne voulant pas attrister son fils, en luy commandant qu'il laissât les femmes, il delibera de laisser couler l'affaire , sans en dire mot.

Böylece İshak giderek daha güçlü ve zengin oldu. Ancak Kral, İshak'ın refahının, özellikle de ona karşı fazla cömert davranmadığı için, onu bir süreliğine talihsizliğe sürükleyeceğini kanısındaydı. İshak'ın, içinde bir kin duygusu taşıdığını düşünerek geri çekildiğini düşündü; bu nedenle, son suçunun İshak'ın kalbinde geçmiş dostluğunun anısından çok daha fazla güç kazanacağından ve bu yolla kendisine yapılan zulmün intikamını almak isteyeceğinden korktu. Bu nedenle İshak'la konuşmaya gitti ve aralarındaki eski ittifakı tazeledi ve bu atamayı yapması için yalnızca arkadaşlarından birini seçti. İshak, Kral'ın babasıyla kurduğu dostluğu hatırlayarak ve çok nazik bir yapıya sahip olduğu için, kendisine yapılan tüm hakaretleri ve hakaretleri isteyerek unuttu; yapması gerekeni yaptıktan sonra da huzur içinde evine döndü. Babasının en sevdiği oğullarından biri olan Esav, kırk yaşındayken, ikisi de Kenanlıların ileri gelenlerinin ve valilerinin kızları olan iki kadınla evlendi: **Biri Helon'un kızı Ada**, diğeri **Esbeon'un kızı Alibaam**. Ve bunu babasının tavsiyesini sormadan, kendi yetkisiyle yaptı. Babası İshak buna asla razı olmadığı için, oğlu, özellikle de ülke halkının ittifakından hoşlanmadığı için, onun onayını beklemek isteyecekti. Yine de, oğlunu karılarını terk etmesini emrederek üzmemek istemediğinden, bu konuda tek kelime etmeden konuyu geçiştirmeye karar verdi.

Et comme Isaac fut devenu de vieillesse fort ancien, et que sa vue s'abaïssoit, il appella son fils Eſau, et luy remonſtra qu'il eſtoit de vieillesse vieil et fort caduque: et que quand il ne fut pas advenu que les yeux fuſſent ébloüys, et que la vieilleſſe ne permettoit point qu'il ſeruit plus à Dieu d'une telle façon qu'il auoit accouſtumé, et pourtant il luy commanda d'aller à la chafſe, et faire tant qu'il luy apportast de la venaiſon telle qu'il pourroit, diſant: Donne ordre que tu me prennes quelque beſte, et appreſte moy à ſoupper, et apres que j'auray pris mon repas, ie prieray et feray requête à Dieu, qu'il te ſoit adiuteur et propice tout le temps de ta vie. Car de moy, ie ne ſçay quand ſera la fin de meſiours, et auant que la mort me ſurprenne, ie veux faire que Dieu te ſoit fauorable par mes prieres et oraïſons. Eſau s'en alla chafſer: Rebecca cependant qui aimoit beaucoup mieux que la benediction de Dieu fut pour ſon fils Iacob, luy commanda contre la volonté d'Isaac, de tuer des cheureaux, et en appreſter pour le ſoupper de ſon pere. Sur cela Iacob ſe monſtra prompt à obeïr à ſa mere, faiſant tout ce qu'elle auoit ordonné. Et quand le ſouppé fut preſt, Iacob mit autour de ſes bras la peau du cheureau, afin que quand ſon pere le voudroit manier, il penſast que ce fuſt Eſau: car quant à tout le reſte, il eſtoit du tout ſemblable à ſon frere, comme eſtant gemeau, et d'une meſme ventrée avec luy, et ne differoit en rien qu'en cela. Cependant il craignoit qu'il ne fuſt ſurpris en ſa fineſſe, et que pour benediction, il ne rapportast quelque malediction: et en ceſte peine il dreſſoit les viandes ſur la table, pour en faire manger à ſon pere. Or Isaac apperceut aucunement la voix de Iacob, appella ſon fils, et come il eſté doit ſon bras, qui eſtoit couuert de la peau du cheureau, Isaac luy diſt: O mon fils, ta voix aproche de celle de Iacob, mais ton bras velu me fait penſer que tu es Eſau. Et ne ſeſſant pas qu'il y eut aucune fraude, incontinent qu'il eut ſouppé, il ſe mit à faire ſon oraïſon à Dieu, diſant: O Seigneur de tous ſiecles, ô createur de toutes creatures, tu as fait beaucoup de biens à mon pere: et quant à moy, tu m'as octroyé la preſente felicité, etc tu as auſſi promis que tu te moſtrerois propice et fauorable à ma poſterité, et que tu leur donnerois de plus grands biens: ie te ſupplie, que ceſte tienne faueur ſoit confirmée, et ne me meſpriſe point à cauſe de ma grande debilité et foibleſſe, qui meſme fait que j'ay beaucoup plus grand beſoin de ton ſecours, et eſt cauſe que ie te ſuplie plus ardemment. Sois maintenant propice à mon fils, et le preſerue, et exempte-le de toute calamité. Octroye luy une vie bien-heureuſe, et fais -le jouïr des grands biens qui ſont en ta puïſſance: rend le redoutable à ſes ennemis: fais-luy trouuer grace et honneur enuers ſes amis. Voilà la priere qu'Isaac faiſoit à Dieu, la penſant faire pour Eſau. Et à grande peine eut-il acheué ſa priere, qu'Eſau retourna de la chafſe, et Isaac lors cogneut qu'il auoit eſté deſçu: mais il ne fiſt pas ſemblant d'en eſtre emeu. Eſau requeroit inſtamment que ſon pere luy donnaſt la benediction telle qu'il l'auoit deſſa donnée à Iacob ſon frere: ce que le pere luy refuſa, d'autant qu'il auoit employé toutes ſes prieres pour Iacob. Et Eſau voyant qu'il n'auoit pas obtenu ce qu'il deſiroit, ſ'attriſtoit fort. Mais Isaac deſplaiſant à merueilles, de le voir ainſi pleurer, luy donna une autre benediction, luy prediſant qu'il feroit excellent en l'art de venerie, et en fait de guerre, et en toutes ſes œuvres et entrepriſes: et que ceſte gloire ſeroit perpetuelle tant à luy qu'à ſes ſuccelleurs, nonobſtant qu'il ſeruiroit à ſon frere.

İshak çok yaşlanıp gözleri zayıfladığında, oğlu Esav'ı çağırdı ve ona artık yaşlandığını, çok yaşlandığını; ve henüz gözleri dolmamışken, yaşlılığının artık Tanrı'ya alıştığı gibi hizmet etmesine izin vermediğini, yine de ona avlanmasını emretti ve getirebildiği kadar av eti getirmesini söyledi: Bana bir hayvan getirmeni ve bana akşam yemeği hazırlamasını emret, ve ondan sonra yemeğimi yedikten sonra, Tanrı'ya dua edeceğim ve yaşamın boyunca sana merhametli ve lütufkâr olmasını dileyeceğim. Çünkü günlerimin ne zaman geleceğini bilmiyorum ve hatta ölüm üzerime gelse bile, dualarım ve söylevlerimle Tanrı'nın sana merhametli olmasını istiyorum. Esav ava çıktı: Ancak, Tanrı'nın kutsamasının oğlu Yakup'a

olan sevgisinden çok daha fazla olan Rebeka, İshak'ın isteğine karşı gelerek ona birkaç at kesmesini ve babasının akşam yemeği için hazırlamasını emretti. Bunun üzerine Yakup, annesinin emrettiği her şeyi yaparak hemen itaat etti. Akşam yemeği hazır olunca, Yakup keçi derisini kollarına doladı; böylece babası dokunmak istediğinde, onun Esav olduğunu sanacaktı. Çünkü diğer her bakımdan kardeşine tıpatıp benziyordu, sanki ikizmiş gibiydi ve aynı karından geliyordu, sadece bu konuda farklıydı. Ancak kurnazlığıyla şaşırtılacağından ve bereket yerine lanet getireceğinden korkuyordu; ve böylece babasına yedirmek için sofradaki eti hazırlamakla bile meşguldü. İshak, Yakup'un sesini duyunca oğlunu çağırdı ve atın derisiyle kaplı kolunu görünce, İshak ona dedi: "Oğlum, sesin Yakup'un sesine benziyor, ama kılı kolun bana Efes olduğunu düşündürüyor." Ve herhangi bir hile olduğunu fark etmeden, akşam yemeğini yer yemez Tanrı'ya dua etmeye başladı: Ey bütün çağların Rabbi, ey bütün yaratıkların yaratıcısı, babama çok iyilik yaptın: ve bana gelince, bana şimdiki mutluluğu bağışladın ve ayrıca soyum için lütufkâr ve lütufkâr olacağına ve onlara daha büyük iyilikler vereceğine söz verdin: senden rica ediyorum, bu seninki doğrulansın ve büyük zayıflığım ve güçsüzlüğüm yüzünden beni hor görme, bu da yardımına daha çok ihtiyacım olmasına neden oluyor ve senden daha hararetle yalvarmamın sebebi. Şimdi oğlum için lütufkâr ol, onu koru ve onu her türlü felaketten koru. Ona mutlu bir hayat ver ve senin gücün dahilindeki büyük nimetlerin tadını çıkarsın: onu düşmanlarına karşı zorlu kıl: dostları arasında lütuf ve onur bulsun. Bu, İshak'ın Esav için yaptığını düşünerek Tanrı'ya ettiği duadır. Ve duasını bitirir bitirmez, Esav avdan döndü ve İshak hayal kırıklığına uğradığını anladı: ama bundan etkilenmiş gibi davranmadı. Esav, kardeşi Yakup'un verdiği gibi, kendisine de aynısını vermesi için babasından içtenlikle ricada bulundu: babası, özellikle de tüm dualarını Yakup için harcadığı için, bunu reddetti. Ve Esav, istediğini elde edemediğini görünce çok üzüldü. Fakat İshak, Merueilles'in onu böyle ağlarken görüp hoşuna gitmeyen bir şekilde, ona bir kez daha dua etti ve avcılık sanatında, savaşta ve tüm işlerinde ve girişimlerinde mükemmel olacağını ve bu şan ve şöhretin hem kendisi hem de halefleri için, kardeşine hizmet etse bile, sürekli olacağını söyledi.

Au refte, pource que Iacob craignoit que son frere ne le vangeast de ce qu'il l'auoit surpris, et tant fait enuers leur pere, que la principale benediction luy fut donnée, la mere le deliura de ce danger. Et pour ce faire, elle perfuada à son mari Isaac de donner à Iacob, leur fils, une femme de Mesopotamie, qui fut de leur parentage. Or Esaü auoit defia pris une femme Bafemmath fille d'Imahel. Et Isaac et les siens ne vouloient point de bien aux Chananéens, estans offenzés de la premiere alliance, pour l'amour dequels leur fils elpoufa depuis Bafemmath, qu'il ayma plus que les autres.

Üstelik Yakup, kardeşinin kendisini gafil avlayıp babasını öylesine öfkeli edeceğinden ve en büyük nimetin ona verileceğinden korktuğu için, annesi onu bu tehlikeden kurtardı. Bunun için kocası İshak'ı, oğulları Yakup'a akrabalarından Mezopotamya'dan bir eş vermesi için ikna etti. Esav ise karısı İsmail'in kızı Basemmat'ı çoktan almıştı. İshak ve halkı, Kenanlılara iyi gözle bakmadılar; çünkü ilk evliliklerinden dolayı gücenmişlerdi. Çünkü oğulları, diğerlerinden daha çok Basemmat'tan Basemmat'la evlenmişti.

De la fuite de Iacob en Mesopotamie à cause de son frere. CHAP . XVIII .

Rebecca donc envoya son fils Iacob en Mesopotamie pour prendre à femme la fille de Laban, son oncle. Cela aulli le faisoit par le contentement de son pere Isaac, et il passa par la region des Chananéens : et pource qu'il auoit quelque inimitié contre ce peuple, il ne voulut point aller loger chez aucun d'entre eux, mais dormit au milieu des champs, mettant des

pierres sous la tête , au lieu d'un coussin. Et en dormant il eut une telle vision: Il lui sembloit qu'il voyoit une échelle, qu'un bout touchoit au Ciel, et de l'autre en terre : et il y avoit des figures, qui descendoient, avec quelque splendeur , surmontant toute l'excellence de la nature humaine , et au sommet de l'échelle Dieu se monstroient ouvertement: et parla ainsi à Jacob l'appellant par son nom: Puisque tu es nay d'un bon pere et que tu avois un ayeul fort renommé a cause de sa grande vertu, tu ne dois point perdre courage en ces choses presentes , mais plutôt espérer des choses meilleures. il y a une grande félicité achetée pour toi, dont tu jouiras par mon aide. Car j'ay icy amené Abraham, le tirant de Mesopotamie, lors qu'il a été chassé de ses propres parens, j'ay fait que ton pere Isaac a vécu en bonne félicité : et feray que ta condition ne sera point pire. Parquoy ayez bon courage , et parfaits hardiment ce voyage, t'appuyant sur ma conduite. Tu parviendras au mariage que tu pretendes , et tu en auras des enfans , et leur semence multipliera infiniment , et ils lairont une plus grande generation apres eux. Je leur donneray cette terre en possession , et ils rempliront les bouts de la terre et des mers , que le soleil regarde. Ne te décourage point pour quelque travail ou danger qui t'advienne. Je pourvoiray à tout ce qui t'advient dès cette heure , et encore plus par cy-apres. Voilà ce que Dieu prédit à Jacob, qui se réjouissant de cela, oignit les pierres sur lesquelles il reposoit son chef, pource qu'une si grande espérance lui fut donnée: et fit vœu à Dieu qu'il lui offriroit là un sacrifice , s'il lui estoit donné de retourner sain et sauf. Lequel vœuil accompli à son retour, offrant la dixième partie de tous ses biens, et jugeant ce lieu estre venerable et sacré, il l'appella Bethel, qui signifie maison de Dieu. Il tira son chemin plus outre pour aller en Mesopotamie, et fit tant qu'il parvint finalement en Haran. Et apres qu'il eut rencontré des bergers aux fauxbourgs, et des jeunes garçons et quelques filles, qui estoient assis auprès du puits, il leur demanda à boire. Et apres qu'ils furent entrez en propos, il s'enquit d'eux, s'ils connoissoient point un citoyen du lieu , nommé Laban , et s'il estoit encore vivant. Ils respondirent, qu'ils le connoissoient bien tous, n'estant point un personnage qui ne fut de bonne connoissance. Davantage que sa fille avoit accoustumé de venir aux champs avec eux, et qu'ils s'ebahissoient bien de ce qu'elle n'estoit déjà venue qu'estant là, il pourroit facilement sçavoir d'elle ce qu'il desiroit. Ces propos furent à grande peine achevés , que voicy la fille accompagnée de ses bergers. Et ceux cy lui montrèrent Jacob, disant que cest homme étranger s'enqueroit de son pere. Lors la fille comme fillette qu'elle estoit, fut fort joyeuse de la venue de Jacob, et lui demandoit qui il estoit, et de quel paisil venoit, et pour quelle cause il estoit venu. De plus, elle adjoûtoit, qu'elle desiroit qu'on lui peust gratifier et faire plaisir en tout ce de quoi il pourroit avoir besoin. Lors Jacob voyant la fille, fut plus épris de sa beauté que de toute l'affection qu'il avoit en son parentage, et à cause de l'affection qu'elle lui monstroient: il fut fort ébahi, comme celui qui n'avoit point encore veu une si belle fille, que celle-là, et il lui dist: Nous ne sommes point si vieux ni toi ni moi , qu'il n'y ait une plus ancienne consanguinité entre nous et ton pere, voire si tu es fille de Laban. Car Abraham, Aran et Nachor ont été fils de Tharé . Bathuel ton grand pere estoit fils de Nachor , et Isaac estoit fils d'Abraham, et de Sara, fille d'Aran. Isaac est mon pere, qui est la plus prochaine et la plus fraîche alliance , qui soit entre nous. Rebecca ma mere est sœur de ton pere, engendrée d'un même pere et d'une même mere. Parce moyen nous sommes cousins germains : et ie suis icy venu pour vous saluer, et pour renouveler les devoirs de parentage, comme il est bien raisonnable. Elle n'ayant point mis en oubly ce qu'elle avoit entendu de son pere touchant Rebecca, comme ordinairement il aduient, sçachant aussi que ses parens desiroient bien sçavoir des nouvelles de Rebecca, de grand amour qu'elle portoit à son pere, elle se prit à pleurer , et se iecta au col de Jacob, et le tenant embrassé, lui dist ainsi: Tu apportes des nouvelles fort desirables à mon pere, et à toute la famille : car mon pere ne peut jamais mettre ta mere en oubly, mais il en parle

fouuent, et il ne voudroit point pour tous les biens du monde n'auoir ces bonnes nouuelles que tu luy apportes. le te prie, dift- elle, luy moy, et ie te meneray vers mon pere , et ne le fraudes point long temps de ce grand plaisir. Apres qu'elle eut ainfi parlé, elle amena Iacob à Laban : et Iacob eftant recogneu & aduoüé de fon oncle, le tint affeuré de l'amitié de les parens: et en receut à fa venuë vn grand contentement. Quelques jours apres fon oncle Laban protefta qu'il fe réjouïffoit de la prefence plus qu'il n'eufft fçu exprimer par paroles; toutesfois il ne le peût tenir de luy demander, pourquoy il auoit laiffe les parens , qui eftoient defia fort anciens , et defia chargez de vieillesse, et qui à grande peine fe pouuoient paffer de fon feruice. Car au refte il luy promettoit de le traicter humainement, et luy fournir tout ce de quoy il auroit befoin. Iacob ne luy cela rien de toute la caufe de fon voyage , luy remontrant qu'Iaac auoit deux fils, luy, et Esaü , et que fon frere tafchoit à le tuer, pource que parla finelle de leur mere, la feigneurie et les biens luy auoient efté transferez par les benedictions de fon pere. Cela eftoit caufe qu'il s'eftoit retiré vers luy, la mere luy ayant commandé de ce faire, veu la confanguinité qui eftoit entre eux: principalement du cofté de sa mere. Auffi il remonftroit qu'au milieu de les angoiffes il efperoit de trouuer vn refuge et secours en son oncle apres Dieu. Sur cela Laban fon oncle luy promit de le traicter autant humainement et doucement qu'il luy feroit possible, tant à caufe de leurs grands - peres et ayeuls , que pour luy monfter en prefence la bonne affection qu'il portoit à fa fœur abfente. En premier lieu il luy voulut donner la furintendance fur les maiftres et bergers de les troupeaux : luy promettant que quand il voudroit retourner vers les parens, il ne le lairoit aller sans bonne recompense et honneur, mais luy donneroit tel eftat qu'il seroit raifonnable de donner à vn parent fi proche. Alors Iacob répondit à Laban fon oncle, que volontiers il endureroit toute sorte de peine et de trauail pour luy faire feruice, toutesfois qu'il defiroit bien , pour la recompense de fon trauail , la fille Rachel en mariage , qu'il aimoit à caufe de son honefteté, et pource qu'il auoit efté amené au logis de fon oncle par fon moyen. Car à la verité l'amour de la fille le contraignoit a faire mention de cela. Laban montrant une face ioyeufe , luy accorda ce qu'il demandoit , difant qu'il ne pourroit rencontrer vn gendre plus agreable: mais que cependant il eftoit befoin qu'il demeurast pour quelque temps avec luy; parce qu'il n'auoit point deliberé d'enuoyer la fille au pays de Chanaan: et qui plus eft, qu'il se repétoit d'auoir marié la fœur Rebecca en vn païs lointain. Iacob s'accorda volontiers à tout cela: et les articles furent, qu'il seruiroit fept ans. Car il fut bien content de se rendre fujet à fon beau-pere par l'efpace de ce temps, pourauoir celle qu'il defiroit, afin qu'apres qu'il auroit fait épreuve de la vertu, il cogneuft mieux quel homme il eftoit. Apres donc que les fept ans furent paffez , Laban appresta vn banquet nuptial. De nuict fans que Iacob s'en apperceuft, Laban fit entrer dedans son lict son autre fille plus aagée que Rachel, et qui n'estoit pas fi belle à beaucoup pres, Iacob ayant bien fouppe n'y regarda pas de fi pres , et les tenebres aussi y aidoyent, et cut la compagnie de Lia. Quand le iour fut venu, il cogneut la tromperie que Laban luy auoit faite , et luy obiecta qu'il l'auoit deceu. Et Laban le pria qu'il pardonnast à la neceffité qui l'auoit contraint de ce faire.

Ce que i'ay fuppofé Lia, difoit-il, iene l'ay point fait par malice: mais la couftume de ce païs icy m'y a contrainct. Toutes fois cecy n'empeschera point que tu n'efpoufes ma fille Rachel: mais iete la donneray fans te tromper ny abufer, fous condition, que tu me ferues encore fept autre sans. Iacob se laiffa perfuader cela: car il ne pouuoit autrement faire , tant il eftoit épris de l'amour de ceste fille. Et quand les autres fept ans furent accomplis , il efpoufa Rachel. Laban auoit donné à chacune de les filles vne de les feruantes , à Lia , Zelpha, et à Rachel , Bala , qui combien qu'elles leur fuffent fort fujetes, n'estoient point ferues. Lia eftoit ialoufe de l'amour que Iacob portoit à Rachel la fœur, et s'attédoit bien qu'elle feroit plus prifée, fi elle

pouuoit auoir des enfans: et pourtant elle prioit Dieu incessamment de luy faire la grace qu'elle peult conceuoir. Elle eut puis apres vn fils, et son mari fut plus enclin à l'aymer ; et pource que ce fils auoit esté donné à la femme par la misericorde et bonté de Dieu, il l'appella Ruben: car ce mot signifie cela. Or quelque temps apres Lia enfanta trois autres fils , à sçauoir Simeon, qui signifie que Dieu l'a exaucée: Leui, qui est à dire, confirmateur de l'ocieté, et Iudas, qui signifie action de graces. Cependant Rachel craignoit que son mari ne diminuast quelque chose de son amour enuers elle, à cause de la fertilité de sa sœur: et pour cela elle fit, que Bala sa chambriere coucha avec Iacob , et Iacob eut vn fils de Bala nome Dan, qui signifie autant, que si on disoit iugement de Dieu: et bien-toft apres elle eut vn autre fils nommé Nephthali, qui signifie ingenieux , d'autant que Rachel auoit vsé de ruse pour combattre contre la fertilité de sa sœur. Lia fit incontinent apres le semblable, et vîa de la mesme ruse contre sa sœur. Elle fit coucher Zelpha sa chambriere avec Iacob: et Zelpha eut de luy vn fils nommé Gad , qui signifie , Venu à l'auanture, et vn autre fils nommé Aser, qui est à dire, Bien heureux, d'autant que Lia s'estimoit estre accreuë en gloire et honneur.

Or Ruben fils aîné de Lia apporta des pommes de Mandragore. Rachel voyant ceste nouvelle viande, en fut enuieuse, et pria sa sœur de luy endonner. Lia luy refusa, et luy dist comme par reproche , qu'elle se deuoit bien contenter, de ce que leur mari commun l'auoit en plus grand honneur. Mais Rachel voulant adoucir le mal talent de sa sœur, luy dist qu'elle luy accordoit volontiers que leur mari coucheroit la nuit suiuite avec elle . Lia receut volontiers cette offre , et Iacob coucha avec elle, pour faire plaisir Rachel. Et elle enfanta derechef vn fils, qu'elle nomma Issachar, qui signifie, Pay du loyer: et bien-toft apres elle eut vn autre fils nome Zabulon , qui signifie , Gage de bien-veillance, et puis une fille ,qui fut nommée Dina. Enfin aussi sa sœur Rachel eut vn fils, qu'elle nomma Ioseph, qui signifie , Addition. Durant tout ce temps-là , qui fut de vingt ans, Iacob fut commis sur les pasturages et les troupeaux de son beau pere. Et quand les vingt ans furent passez, il remonstroît à Laban , que c'estoit bien raison , qu'il s'en retournast vers ses parens, avec ses femmes estant dechargé de son office. Mais son beau-pere ne le vouloit point accorder à cela : cependant Iacob pensoit à s'en aller secretelement , sans le luy faire sçauoir , eprouuoit la volonté de ses deux femmes, et essayoit si elles prendroient plaisir à ce voyage ou non. Elles s'y accorderent volontiers: et quant et quant Rachel se faisoit des figures des Dieux domestiques et paternels , que son pere adoroit coustumierement, et les emportoit, s'enfuyant avec sa sœur: et les enfans de toutes deux , et les chambrieres aussi avec leurs enfans s'en alloient , et ne laisserent rien de tous leurs biens , qui estoient en la maison. Iacob aussi emmenoit la moitié du bestail , auantque Laban en peult estre aduerty. Rachel portoit sur soy les figures des dieux, non pas qu'elle eust quelque religion enuers ces dieux (car elle auoit esté apprise de son mari de les auoir en abomination) mais à celle fin qu'elle eust refuge à eux, et peult plus facilement obtenir pardon, si dauanture l'on les pouuoit atteindre. Vn iour apres Laban s'apperceut que Iacob et les deux filles s'en estoient allez, et estant tout despité courut hastiuement apres, avec main forte , et le septième iour il les atteignit, et trouua qu'ils se reposoient sur vn petit coustau: et d'autant que c'estoit sur le soir, il ne voulut vîer de force. La nuict suiuite Dieu luy apparut en dormant , et luy defendit de rien attenter de fâcheux contre son gendre et ses filles , et que sa cholere ne luy fist rien faire de trauers : mais plustost qu'il fist alliance avec luy , et qu'il ne se s'escarmouchast point, comme s'estimant le plus fort contre vn si petit nombre: autrement Dieu protestoît qu'il seroit leur protecteur. Le iour ensuiuant Laban demanda à parlementer avec Iacob, ne luy celant point la reuelation qui luy auoit esté faite. Iacob se fiant en sa parole, s'en alla vers luy, et Laban commença à l'accuser, et à luy reprocher , que quand il le receut en sa maison , il estoit fort pauvre et necessiteux, et qu'il luy auoit baillé de ses biens en abondance, et ses filles en

mariage, pensant rendre son amitié plus ferme envers luy ; mais n'ayant, égard à la mere, ny à leur sang commun, ny à les femmes espousees en sa maison, et mettant en oubly la nourriture de ses enfans, dont il estoit grand-pere, il l'auoit traité comme un ennemy, pillé ses biens, sollicité les filles à s'enfuir de la maison de leur pere, emporté les Dieux de son pays, qui ont esté en grande reuerence des long-temps en ceste famille. Luy, qui estoit son prochain parent, fils de sa soeur, son gendre, qui estant estranger, auoit esté recueilly de luy si humainement, qui auoit vescu en sa table avec luy si familièrement, luy auoit fait des choses, qu'à grande peine un ennemy feroit à son ennemy. Iacob respondit à cela pour sa defense, qu'il n'estoit point feul à qui Dieu eust emprunté une telle affection naturelle de son pays ! Mais que chacun estoit naturellement mené d'un tel desir : et que c'estoit bien raison, qu'après auoir demeuré en la maison de son oncle par un si long espace de temps, il retourna en la maison de son pere. Et touchant le blasme que tu m'imposes (disoit il) que l'emporte tes biens, si un autre estoit iuge et arbitre de nostre different il te condamneroit toy-mesme d'injustice. Car veu que tu me dois recompenser de ce que jay fidelement gardé tes biens, et que ie les ay augmentez, maintenant quelle raison a-t'il de te fâcher et plaindre de ce que nous en emportons un bien peu, pour subuenir à nos necessitez ? Quant à tes filles, sçache qu'elles ne me suivent pour quelque ruse d'ot d'aye vñe envers elles, mais pour le deuoir d'amour que les femmes mariees ont coutume de porter à leurs maris : et pour te mieux dire, elles suivent plutôt leurs enfans que leur mari. Ce sont les repliques dont Iacob se defendoit. D'autant, il reiettoit l'occasion contre Laban, remontrant que luy, qui estoit son oncle et son beau-pere, toutes fois l'auoit rudement traité par l'espace de vingt ans, l'employant en des choses fort fâcheuses et difficiles Et combien qu'il eut esté rude de servir si long-temps pour l'esperance d'auoir les filles en mariage, neant moins ce la luy auoit esté bien facile à supporter, au pris de ce qu'il luy a fallu endurer depuis, et que personne n'eust enduré, s'il neust esté de bonne volonté. Et de fait, Laban auoit traité Iacob fort rudement. Car voyant que Dieu affiit et fauorisoit en tout et par tout Iacob, il luy promit de luy bailler tout le fruit de son bestail, maintenant d'une façon, tantôt d'une autre. Car Iacob deuoit auoir à une fois les aigheaux et cheureaux qui naistroient tous blancs, sans aucune tache, à l'autre fois tous les noirs. Mais comme ce qui estoit destiné pour Iacob, croissoit en grand nombre, Laban ne gardoit point sa promesse pour ceste année là, mais remettoit le tout à l'année suivante, d'autant qu'il regardoit de près à son profit. Il promettoit bien encore pour l'aduenir, pensant qu'il n'en adueniroit pas ainsi qu'il en estoit aduenü ; mais encore quand les choses estoient aduenües à l'auantage de Iacob, selon l'accord fait entre luy et Laban, il le trompoit toujours. Tant y a au reste, qu'il fust permis à Laban de chercher et fouiller par tout, s'il trouueroit point les Dieux. Rachel la fille, cognoissant qu'il se vouloit mettre après pour fouiller, elle mit les idoles de dans le bœuf du chameau, sur lequel elle alloit, et estoit assise dessus, s'excusant qu'elle auoit les fleurs : et Laban ne voulut plus chercher, pensant que la fille n'eust peu approcher si pres de ces Dieux, ayant telle maladie commune aux femmes. Après cela il l'adiura de ne se souuenir des offenses qui luy auoit esté faites, et luy et Iacob confirmerent par serment, l'alliance faite entre eux. Ceste alliance fut ratifiée sur quelques montagnes, où ils dressèrent un pillier en forme d'autel : et pour ceste raison cest amas, fut appelé Galaad, et la region aussi a retenu le mesme nom. Après la confirmation de ceste alliance, et le festin acheué, Laban retourna en sa maison : et Iacob poursuivit son chemin pour venir en Chanaan, et il eut des visions sur le chemin, où Dieu luy donnoit bonne esperance pour l'aduenir, et il appella ce lieu-là, l'armée de Dieu. Voulant éprouuer quelle affection son frere luy portoit, il enuoya des gens au deuant pour s'enquerir diligemment du tout. Car il craignoit son frere à cause du soupçon ancien. Ceux qu'il enuoya ainsi, auoient charge de dire à Esaü, que Iacob son frere auoit abandonné le pays, de peur de conuerser

avec son frere , qui estoit en cholere contre luy. Mais il pensoit bien qu'un si long espace de temps estoit suffisant pour les reconcilier ensemble : et pourtant il retournoit avec ses femmes et ses enfans, et ce peu de biens qu'il auoit acquis à grande peine par sa propre industrie : et son desir estoit de mettre tout entre les mains et en la puissance de son frere , et sa propre personne , ensemble tout ce qu'il auoit de precieux, le plus grand bien qui luy eut peu aduenir, estant d'auoir en commun avec son frere, les biens que Dieu luy auoit donnez. Quand Esaus eut ouy ces nouvelles, il se réioüit grandement, et vint en deuant de son frere, accompagné de quatre cens hommes armez. Iacob entendant qu'il venoit au deuant de luy avec si grand nombre de gens et ainsi equippez , fut saisi de grande frayeur: neantmoins remettant toute son esperance en la bonté de Dieu , il pouruoyoit le mieux qu'il pouuoit selonc ceste commodité, à ce qu'il ne receust aucun dommage , donnant ordre qu'aucun de ses gens ne peust receuoir de tort, si par fortune ils eussent voulu malfaire. Il diuisa donc toute sa compagnie en deux bandes : il fit marcher l'un deuant , et les autres suiuiroient les premiers de bien pres : afin que si les premiers eussent fait quelque mauuaise rencontre, ils eussent leur recours aux derniers qui les suiuiroient. Et ayant ainsi équipé ceux qui estoient avec luy, il en enuoya quelques -uns avec des presens vers Esaus son frere. Ce present estoit de plusieurs sortes de bestes du pais, dont il venoit, de l'espece desquelles il ne s'en trouuoit pas beaucoup au lieu où Esaus habitoit: et pourtant Iacob pensoit que pour la rareté, il y prendroit plus grand plaisir. Et ils marchoient les uns apres les autres, afin que quand ils iroient ainsi à la file , on pensast qu'ils fussent plus grand nombre qu'ils n'estoient. Il y auoit aussi esperance que les dons appaiseroient la haine d'Esaus , que par ce moyen il mettroit tout en oubly , s'il restoit encore quelque inimitié en son coeur. D'auantage , il commanda aux premiers de parler doucement à Esaus , et apres qu'il eut employé tout le iour à mettre ordre à toutes ces choses, la nuit venue, il fit marcher ses gens. Et ayant passé le torrent de Iabbach, et estant retiré à part assez loing de ses gens, quelque vision luy apparut, contre qui il luctoit en sorte toutefois qu'il fut le premier affailli, et Iacob estant le plus fort, l'Ange s'écria luy disant, qu'il prit courage par ce qui estoit aduenu, et qu'il n'estimast point, que celui qu'il auoit vaincu fut un tel aduersaire, mais que c'estoit l'Ange de Dieu : et que cela luy estoit un presage de grande felicité, que sa generation ne manqueroit iamais, et ne pourroit estre iamais opprimé par aucunes forces humaines. Et de fait, il voulut que Iacob fust dorénuant appelé appe Israël, mot qui selonc les Hebreux, signifie Resistant contre l'Ange. Ces choses furent predites à Iacob, qui s'en enquerroit. Car cognoissant que c'estoit l'Ange de Dieu , il le pria de luy faire entendre quelle feroit sa destinée. Apres cela la vision disparut. Iacob content des choses qu'il auoit ouyes , appella ce lieu-là Phanuel , qui signifie la face de Dieu. Mais pource qu'en luctant, son nerf large fut bleffé, il se de porta depuis de manger de telle viande : et à cause de luy, il ne nous est point licite d'en manger.

Or sçachant que son frere n'estoit pas loin de luy , il ordonna, que ses femmes marchassent chacune avec ses filles de chambre et les autres seruantes , et les fit un peu écarter , afin que si son frere venoit au combat, elles fussent loin des coups que les hommes s'entredonneroient. Et quand il fut pres de son frere, il se prosterna deuant luy, et luy aussi ne pensoit à aucun mal. Esaus salua son frere, et s'enquist de de ses femmes et de ses enfans, et estant bien informé du tout, ils'offrit d'accompagner toute ceste famille de Iacob vers Isaac leur pere. Mais Iacob s'excusa , disant que ses bestes estoient lasses : et Esaus s'en retourna en Seir, qui estoit le lieu de sa demeure , ainsi nommé, à cause qu'Esaus estoit velu. Iacob vint en Sucoch, qui retient encore auourd'huy ce nom , et de là s'en alla en Sichem, qui est une ville des Chananéens. Et y ayant quelque feste en Sichem, Dina fille unique de Iacob , vint en la ville, pour voir comment les femmes et les filles de Sichem auoient accoustumé de se parer.

Et Sichem fils d'Emmor, qui estoit Prince du païs, ietta incontinent les yeux sur elle, la rauift et coucha avec elle. Puis il en fut si amoureux, qu'il pria son pere , qu'il la luy fit auoir à femme. Emmor consentit volontiers au desir de son fils , et s'adressa à Iacob, le priant qu'il voulust donner la fille en mariage à son fils. Ce la mit en peine Iacob: car d'un costé il n'osoit le refuser pour la maïesté de celui qui le prioit: d'autre part , il pensoit quece n'estoit point chose raisonnable ny permise de doner sa fille a un home qui ne fust pas de sa religion: parquoy il demanda temps pour y penser. Le Roy Emmors s'attendant que Iacob y consentiroit, se retira. Mais Iacob remonstra aux freres de Dina le tort qui auoit esté fait à leur soeur: il leur fit aussi entendre la requeste qu'Emmor pere de Siché luy auoit faite , et leur commanda de consulter ensemble sur ce qui estoit de faire. La plupart d'entre eux ne scauoit ce qui estoit expedient. Mais Simeon et Leui, qui estoient freres germains de Dina, fortis d'un mesme ventre, prirent un tel conseil entre eux. Ils épierent entre autres un iour de feste, que ceux de Sichem deuoient faire banquets et vinrent de nuit assaillir ceux qui auoient la charge du guet , et les trouuans endormis, les tuerent, et par ce moyen ils se faiffirent facilement de la ville, et mirent à mort tous les males , et le Roy et son fils , ne touchans point aux femmes ny aux filles. Et ayans executé leur dessein, sans que leur pere y consentist , ils ramenerent leur soeur.

Or Iacob fut fort estonné d'une telle audace de ses fils , et en fut grandement irrité contre eux. Et Dieu luy apparut par vision , et luy dist, qu'il eust bon courage : et quant et quant luy ordonna de purifier les tentes , et de parfaire le sacrifice, qu'il auoit auparauant voué au voyage de Mesopotamie, apres la reuelation qui luy fut faite: Ainsi quand il voulut purifier ceux qui le suiuiroient, il trouua les Dieux de Laban: car il ne scauoit pas encore que Rachel les eut desrobez: Il fouist la terre sous un cheſne aupres de Sichem, et les cacha. Et partant de là, il vint offrir son sacrifice en Bethel, où la reuelation luy auoit esté faite, quand ils'en alloient en Mesopotamie. Puis Iacob s'é alla en Ephrata, où Rachel mourut en travail d'enfant: et où elle fut enterrée. Elle fut seule qui ne fut point portée au sepulchre de ses ancestres en Hebron. Iacob menant un merueilleux deuil pour elle , nomma l'enfant Benjamin, pource qu'il auoit esté cause de la douleur de la mere. Et ainsi on peut voir combien d'enfans Iacob eut , à scauoir douze fils et une fille. Les huit ont esté legitimes , à scauoir les fix de Lia, et les deux de Rachel: les deux chambrières Zelpha et Bala, en ont eu chacune deux , les noms desquels j'ay mis cy-deuant.

De là il vint en Hebron, qui est une ville de la terre de Chanaan, où son pere Isaac habitoit , et ils ne furent pas long-temps ensemble.

Yakup'un kardeşi yüzünden Mezopotamya'ya kaçıſı. BÖLÜM XVIII.

Böylece Rebeka, oğlu Yakup'u amcası Laban'ın kızını eş olarak almak üzere Mezopotamya'ya gönderdi. Bu da babası İshak'ın onayıyla oldu ve Yakup Kenanlılar bölgesinden geçti. Onlara karşı bir düşmanlığı olduğu için onlardan herhangi biriyle yatmak istemedi, başının altına yastık yerine taşlar koyarak açık alanda uyudu. Uyurken şöyle bir görüntü gördü: Bir ucu göğse, diğer ucu yere değen bir merdiven görüyormuş gibi geldi: Ve insan doğasının tüm üstünlüğünü aşan, ihtiſamla inen figürler vardı ve merdivenin tepesinde **Tanrı kendini açıkça gösterdi:** ve Yakup'a şöyle dedi: İyi bir babadan doğduğun ve büyük erdemleriyle ünlü bir büyükbaban olduğu için, ſimdiki şeylerde cesaretini kaybetmemelisin, aksine daha iyi şeyler umut etmelisin. Sana vaat edilen büyük bir mutluluk var ve benim yardımım la onu tadacaksın. **İbrahim'i Mezopotamya'dan buraya getirdim, kendi anne babasından kovulduğunda, baban İshak'ı mutluluk içinde yaşattım.** Durumunun daha da

kötüleşmemesini sağlayacağım. Bu yüzden cesur ol ve bu yolculuğu benim rehberliğime güvenerek cesaretle tamamla. Hayalindeki evliliği gerçekleştirecek, çocukların olacak, onların soyu sonsuza dek çoğalacak ve kendilerinden sonra daha büyük bir nesil verecekler. **Onlara bu toprakları mülk edinmeleri için vereceğim ve güneşin baktığı yeryüzünün ve denizlerin uçlarını dolduracaklar.** Seni bekleyen hiçbir iş veya tehlike seni yıldırmasın. Bu andan itibaren ve hatta bundan sonra başına gelecek her şeyi ben sağlayacağım. Tanrı'nın Yakup'a önceden bildirdiği buydu. Yakup, bu duruma sevinerek, kendisine verilen büyük umut nedeniyle başını koyduğu taşları meshetti ve eğer sağ salim dönerse, orada ona bir kurban sunacağına dair Tanrı'ya yemin etti. Dönüşünde adağını yerine getirdi, tüm sunularının onda birini sundu ve orayı kutsal ve saygıdeğer bularak, **Tanrı'nın evi anlamına gelen Beytel adını verdi** <<Kenanlilar bölgesi>>. Mezopotamya'ya doğru ilerledi ve sonunda Karan'a <<Caran>> vardı. Kenar mahallelerde bazı çobanlarla, kuyu başında oturan bazı genç oğlanlarla kızlarla karşılaştıktan sonra onlardan su istedi. Sohbate başladıktan sonra, onlara, yörenin Laban adında bir vatandaşını tanıyıp tanımadıklarını ve hâlâ hayatta olup olmadığını sordu. Hepsinin onu iyi tanıdıklarını, iyi bilmeyen hiç kimsenin olmadığını söylediler. Kızı onlarla tarlaya gelmeye alışkın olduğu ve daha önce gelmemiş olmasına şaşırdıkları için, ne yapacağını kızıdan kolayca öğrenebilirdi. Bu sözleri henüz bitirmemişti ki, kız çobanlarıyla birlikte geldi. **Ona Yakup'u göstererek, bu yabancıнын babasını sorduğunu söylediler. Sonra kız, henüz küçük bir kız çocuğu olduğu halde,** Yakup'un gelişine çok sevindi ve ona kim olduğunu, hangi ülkeden geldiğini ve hangi sebeple geldiğini sordu. Dahası, ihtiyaç duyabileceği her şeyde memnun olmak ve memnun olmak istediğini de ekledi. Sonra Yakup, kızı görünce, akrabalık bağlarından ve kızın kendisine gösterdiği sevgiden çok, onun güzelliğine hayran kaldı: Daha önce hiç bu kadar güzel bir kız görmemiş biri gibi çok şaşırdı ve ona şöyle dedi: Ne sen ne de ben, babanla aramızda daha eski bir akrabalık bağı olmasın, hatta Laban'ın kızı olman bile. Çünkü İbrahim, Harun ve Nahor, Terah'ın oğullarıydı. Büyükbaban Bathuel, Nahor'un oğluydu ve **İshak, İbrahim'in ve Aran kızı Sara'nın oğluydu. Babam İshak, aramızdaki en yakın ve en taze bağıdır. Annem Rebecca, babanın kız kardeşidir, aynı babadan ve aynı anneden doğmuştur.** Çünkü biz birinci dereceden kuzeniz: ve ben buraya sizi selamlamak ve makul olan şekilde akrabalık görevlerimizi yenilemek için geldim. Babasından Rebekka hakkında duyduklarını, her zamanki gibi, unutmamış ve ailesinin de Rebekka'nın haberini çok merak ettiğini bildiğinden, babasına duyduğu büyük sevgiden dolayı ağlamaya başladı ve Yakup'un boynuna sarılıp onu kollarına alarak şöyle dedi: Babama ve tüm aileye çok güzel haberler getirdin: çünkü babam anneni asla unutamaz, ama ondan sık sık bahseder ve dünyadaki tüm iyi şeylere rağmen ona getirdiğin bu güzel haberi kaçırmak istemez. Lütfen, dedi, yanıma gel, seni babama götürüyüm ve onu bu büyük zevkten uzun süre mahrum etme. Bunları söyledikten sonra Yakup'u Laban'a getirdi. Amcası tarafından tanınıp karşılanan Yakup, ailesinin dostluğundan emin oldu ve gelişiyi onlardan büyük bir memnuniyet duydu. Birkaç gün sonra, amcası Laban, onun varlığından kelimelerle ifade edebileceğinden daha fazla memnun olduğunu söyleyerek itiraz etti; ancak, zaten çok yaşlı, yaşlılığın yükü altında ezilen ve hizmetinden mahrum kalamayacak durumda olan anne ve babasını neden terk ettiğini sormaktan kendini alamadı. Üstelik, ona insanca davranacağına ve ihtiyaç duyduğu her şeyi sağlayacağına söz vermişti. Yakup, yolculuğunun tüm nedeninden ona bahsetmedi; İshak'ın kendisi ve Esav olmak üzere iki oğlu olduğunu ve ağabeyinin onu öldürmeye çalıştığını, çünkü annelerinin kurnazlığı sayesinde, babasının kutsamalarıyla hükümdarlığın ve malların kendisine geçtiğini söyledi. Annesi, aralarındaki, özellikle anne tarafından gelen akrabalığı görerek, ona bunu emretmiş ve bu yüzden ona sığınmıştı. Ayrıca, bu ıstırapın ortasında, Tanrı'nın ardından amcasında sığınak ve yardım bulmayı umduğunu da gösterdi. Bunun üzerine amcası Laban, hem

büyükbabaları ve büyükbabalarının hatırına, hem de uzaktaki kız kardeşine duyduğu iyi sevgiyi bizzat ona göstermek için, ona mümkün olduğunca insanca ve nazik davranacağına söz verdi. İlk olarak, ona sürülerinin efendilerinin ve çobanlarının sorumluluğunu vermek istedi: akrabalarının yanına dönmek istediğinde, onu iyi bir ödül ve onur olmadan bırakmayacağına, ancak böyle yakın bir akrabaya verilmesi makul olacak bir görev vereceğine söz verdi. Bunun üzerine Yakup, amcası Laban'a, kendisine hizmet etmek için her türlü zahmete ve çalışmaya gönüllü olarak katlanacağını, ancak emeğinin karşılığı olarak, dürüstlüğü ve onun aracılığıyla amcasının evine getirildiği için sevdiği kızı Rahel ile evlenmek istediğini söyledi. Zira kıza olan aşkı onu bundan bahsetmeye zorladı. Laban neşeli bir yüzle, istediğini kabul etti ve ondan daha hoş bir damat bulamayacağını, ancak yine de bir süre yanında kalması gerektiğini söyledi. Çünkü kızını Kenan diyarına göndermeye karar vermemişti; üstelik uzak bir ülkede kız kardeşi Rebekka ile evlendiği için pişmandı. Yakup tüm bunları seve seve kabul etti; ve şartlar yedi yıl hizmet etmesiydi. Çünkü bu süre zarfında kayınpederine tabi olmaktan, istediği damatla birlikte olmaktan çok mutluydu; böylece erdemini sınadıktan sonra nasıl bir adam olduğunu daha iyi anlayacaktı. Böylece yedi yıl geçtikten sonra Laban bir düğün ziyafeti hazırladı. Gece, Laban fark etmeden, Rahel'den büyük ve onun kadar güzel olmayan diğer kızını yatağına getirdi. Güzel bir akşam yemeği yiyen Yakup, o kadar dikkatli bakmadı ve karanlık da buna katkıda bulunarak Lia'nın arkadaşlığını engelledi. Gün ağarınca, Laban'ın kendisine oynadığı oyunu anladı ve onu aldattığını söyleyerek itiraz etti. Laban da, kendisini buna zorlayan zorunluluktan dolayı ondan özür diledi.

Lia'nın yaptığını sandığım şeyi, dedi, kötü niyetle yapmadım, ama bu ülkenin âdetleri beni buna zorladı. Ancak bu, kızım Rahel'le evlenmeni engellemeyecek; seni kandırmadan veya kötü davranmadan, bana yedi yıl daha süre vermen şartıyla onu sana vereceğim. Yakup buna kendini inandırdı: çünkü bu kızın aşkına o kadar aşıktı ki, başka türlü yapamazdı. Yedi yıl dolduğunda Rahel ile evlendi. Laban, kızlarının her birine birer hizmetçi vermişti; Lia'ya Zelfa, Rahel'e ise Bala. Bala, onlara çok tabi olmalarına rağmen hizmetçi değillerdi. Lia, Laban'ın kız kardeşi Rahel'e duyduğu aşkı kıskanıyordu ve çocuk sahibi olursa daha değerli olacağından çok endişeleniyordu. Yine de Tanrı'ya, gebe kalabilmesi için ona lütuf vermesi için durmadan dua ediyordu. Sonra bir oğlu oldu ve kocası onu daha çok sevmeye meyilliydi; Ve bu oğul Tanrı'nın merhameti ve iyiliğiyle karısına verildiği için, ona Ruben adını verdi: çünkü bu kelime bunu ifade eder. Bir süre sonra Lia üç oğul daha doğurdu: Simeon, Tanrı'nın onu duyduğunu ifade eder: Leu, yani toplumu onaylayan ve İudas, yani şükran eylemi anlamına gelir. Ancak Rahel, kocasının kız kardeşinin doğurganlığı nedeniyle ona olan sevgisinin bir kısmını azaltacağından korktu: ve bu nedenle hizmetçisi Bala'yı Yakup ile yattırdı ve Yakup'un Bala'dan, Dan adında bir oğlu oldu, bu da Tanrı'nın yargısı anlamına gelir: ve kısa bir süre sonra Naftali adında başka bir oğlu oldu, bu da ustaca anlamına gelir, çünkü Rahel kız kardeşinin doğurganlığını engellemek için ne kadar kurnazlık kullanmışsa. Lia hemen aynı şeyi yaptı ve aynı kurnazlığı kız kardeşine karşı kullandı. Lia, cariyesi Zelfa'yı Yakup'la yatırdı. Zelfa'nın ondan Gad adında bir oğlu oldu; Gad, "Gel" anlamına gelir; Aşer adında da, "Çok mutlu" anlamına gelir; özellikle Lia, kendisinin şan ve şeref bakımından arttığını düşündüğü için.

Lia'nın en büyük oğlu Ruben, mandrake elmaları getirdi. Rahel bu yeni eti görünce sinirlendi ve kız kardeşinden kendisine vermesini istedi. Lia reddetti ve sanki sitem eder gibi, ortak kocalarının kendisini daha fazla onurlandırdığını söyleyerek memnun olacağını söyledi. Fakat Rahel, kız kardeşinin kötü yeteneğini yumuşatmak isteyerek, kocasının ertesi gece

kendisiyle yatmasına seve seve izin vereceğini söyledi. Lia bu teklifi memnuniyetle kabul etti ve Yakup, Rahel'i memnun etmek için onunla yattı. Lia, İssakar adını verdiği bir oğul daha doğurdu; bu, "Yırtılmışın çocuğu" anlamına gelir. Kısa bir süre sonra Zebulun adını verdiği bir oğul daha doğurdu; bu, "İyi niyet simgesi" anlamına gelir ve ardından Dina adını verdiği bir kız çocuğu oldu. Son olarak kız kardeşi Rahel'in de bir oğlu oldu ve Yusuf adını verdi; bu, "Ek" anlamına gelir. Yirmi yıl süren bu süre boyunca Yakup, kayınpederinin otlaklarından ve sürülerinden sorumluydu. Yirmi yıl dolduğunda, Laban'a, eşlerinin görevi devralmasıyla birlikte ailesinin yanına dönmesinin yerinde olduğunu söyleyerek itiraz etti. Ancak kayınpederi buna razı olmadı. Ancak Laban, kendisine haber vermeden gizlice gitmeyi düşündü, iki eşinin iradesini sınıdı ve bu yolculuktan hoşlanıp hoşlanmayacaklarını denedi. Onlar da hemen kabul ettiler. **Rahel, babasının geleneksel olarak taptığı ev ve baba tanrılarının heykellerini kapıp götürdüğünde, kız kardeşiyle birlikte kaçtı.** İkisnin çocukları ve hizmetçiler de çocuklarıyla birlikte gittiler ve evdeki tüm mallarından hiçbir şey bırakmadılar. Yakup da, Laban'ın uyarabileceği kadar sığırların yarısını aldı. Rahel, tanrıların heykellerini, onlara karşı bir dine sahip olduğu için değil (çünkü kocası ona onları iğrenç bir şekilde tutmayı öğretmişti), onlara sığınabilmek ve eğer ulaşılabilselerse daha kolay af dileyebilmek için giydi. Bir gün sonra Laban, Yakup ve iki kızının gittiğini gördü ve çok sinirlenerek, güçlü eliyle hızla onların peşinden koştu. Yedinci gün onlara yetişti ve onları küçük bir tepede dinlenirken buldu. Akşam olduğu için de zor kullanmak istemedi. Ertesi gece Tanrı, uyurken ona göründü ve damadına ve kızlarına karşı herhangi bir kötülük yapmasını yasakladı. Öfkesinin onu herhangi bir kötülük yapmaya yöneltmemesini, aksine onunla ittifak yapmasını ve böylesine küçük bir gruba karşı kendini en güçlü sanıyormuş gibi bir çatışmaya girmemesini söyledi. Aksi takdirde Tanrı, onları koruyacağını söyledi. Ertesi gün Laban, kendisine yapılan hasadı gizlemeden Laban'la görüşmek istedi. Yakup, Laban'ın sözüne inanarak onun yanına gitti. Laban, onu evine kabul ettiğinde çok yoksul ve muhtaç olduğunu, mallarının çoğunu ve kızlarını da ona vererek dostluğunu pekiştireceğini düşündüğü için onu suçlamaya ve azarlamaya başladı. Fakat annesine, kandaşlarına ve evinde evlendiği karılarına saygı göstermemiş, büyükbabası olduğu çocuklarının yiyeceğini unutmuş, ona düşman gibi davranmış, mallarını yağmalamış, kızlarını babalarının evinden kaçmaya ikna etmiş, uzun zamandır bu ailede büyük saygı duyulan ülkesinin tanrılarını kaçırmıştı. En yakın akrabası, kız kardeşinin oğlu, yabancı olmasına rağmen kendisi tarafından insanca karşılanmış, sofrasında onunla çok samimi bir şekilde yaşamış olan üvey babası, ona bir düşmanın düşmanına yapacağı zorlukları yapmıştı. Yakup savunmasında şu yanıtı verdi: Tanrı'nın ülkesine karşı böyle doğal bir sevgi aşıladığı tek kişi kendisi değildi! Ama herkesin doğal olarak böyle bir arzuyla hareket ettiğini ve amcasının evinde bu kadar uzun süre kaldıktan sonra babasının evine dönmesinin çok doğru olduğunu söyledi. Bana yüklediğin suçlamaya gelince (dedi), mallarını elimden almam konusunda, eğer bir başkası anlaşmazlığımıza hakemlik edip arabulucu olsaydı, seni adaletsizlikle suçlardı. Mademki mallarını sadakatle koruyup çoğalttığın için beni ödüllendirmek zorundasın, şimdi neden ihtiyaçlarımızı karşılamak için bu kadar azını aldığımız için kızıp şikayet ediyorsun? Kızlarına gelince, bil ki onlar benim peşimden geliyorlar, benim gördüğüm bir hile için değil, evli kadınların kocalarına karşı göstermeye alışkın oldukları sevgi görevi için. Ve daha doğrusu, kocalarından çok çocuklarını takip ediyorlar. Yakup kendini bu cevaplarla savundu. Dahası, Lavan'a karşı bu fırsatı reddetti; amcası ve kayınpederi olan Lavan'ın, yirmi yıl boyunca ona sert davrandığını, onu çok sıkıntılı ve zorlu işlerde çalıştırdığını gösterdi. Kızlarını evlendirebilmek umuduyla bu kadar uzun süre hizmet etmek zor olsa da, o zamandan beri katlanmak zorunda kaldığı ve iyi niyetli olsaydı kimsenin katlanmayacağı şeyler düşünülüyorsa, buna katlanması çok kolay olurdu. Nitekim Lavan, Yakup'a çok sert

davranmıştı. Çünkü Tanrı'nın Lavan'ın üzerinde oturduğunu ve her bakımdan onu kayırdığını görünce, ona sığırlarının tüm meyvelerini, bazen bir şekilde, bazen başka bir şekilde vereceğine söz verdi. Çünkü Lavan, bir zamanlar tamamen beyaz, lekesiz, bazen de tamamen siyah doğacak kuzu ve keçilere sahip olacaktı. Ancak Lavan'a ayrılanlar çoğaldıkça, Lavan o yılki sözünü tutmadı ve kârını dikkatle gözettiği için her şeyi ertesi yıla erteledi. Yine de onu getireceğine söz verdi, çünkü işlerin böyle olmayacağını düşünüyordu; ama işler Yakup'un lehine, Laban'la yaptığı anlaşmaya göre gelişse bile, onu yine kandırdı. Öyle ki, Laban tanrılarını bulamazsa her yeri arayıp aramasına izin verildi. Kızı Rahel, onun onları aramak için peşlerinden gideceğini bildiğinden, üzerinde bulunduğu çift hörgüçlü devenin semerine putları koydu ve çiçeklerinin onda olduğunu söyleyerek putların üzerine oturdu. Laban ise, kızının kadınlarda yaygın olan böyle bir hastalığa yakalanmış olduğunu düşünerek, artık aramaktan vazgeçti. Daha sonra, kendisine yapılan hakaretleri hatırlamaması için ona yalvardı ve Yakup'la aralarındaki ittifakı yemin ederek onayladılar. Bu antlaşma bazı dağlarda onaylandı ve orada sunak biçiminde bir sütun dikildi: ve bu nedenle bu yığın Gilead olarak adlandırıldı ve bölge de aynı adı korudu. Bu antlaşmanın onaylanmasından ve şölenin tamamlanmasından sonra Laban evine döndü: Yakup, Kenan'a gitmek üzere yoluna devam etti ve yolda Tanrı'nın ona gelişi için iyi bir umut verdiği vizyonlar gördü ve oraya Tanrı'nın ordusu adını verdi. Kardeşinin ona olan sevgisini sınamak istediği için, her şeyi dikkatlice araştırmaları için ikincisine adamlar gönderdi. Çünkü eski şüpheleri yüzünden kardeşinden korkuyordu. Bu şekilde gönderdiği kişiler, kardeşi Yakup'un, kendisine öfkelenen kardeşiyle konuşmaktan korktuğu için ülkeyi terk ettiğini Esav'a bildirmekle görevlendirildi. Fakat bu kadar uzun bir zamanın onları barıştırmaya yeteceğini düşünüyordu: ve yine de karıları, çocukları ve kendi emeğiyle büyük zorluklarla elde ettiği o küçük mülkle geri döndü: ve arzusu, her şeyi ve kendi canını, kendisi için değerli olan her şeyle birlikte kardeşinin eline ve gücüne vermektir; başına gelebilecek en büyük iyilik, Tanrı'nın ona verdiği mallara kardeşiyle ortak olmaktır. Esaü bu haberi duyunca çok sevindi ve dört yüz silahlı adam eşliğinde kardeşinden önce geldi. Yakup, kendisinden önce bu kadar kalabalık bir ordu ve bu kadar donanımlı bir şekilde geldiğini duyunca büyük bir korkuya kapıldı; yine de tüm umudunu Tanrı'nın iyiliğine bağlayarak, kendisine zarar gelmemesi için elinden gelenin en iyisini yaptı ve halkından hiç kimsenin, eğer yanlışlıkla kötülük yapmaya niyetlenmişlerse, zarar görmemesini emretti. Bu nedenle tüm bölüğünü iki gruba ayırdı: Birini önde yürüttü, diğerleri de ilkinin çok yakından takip etti; böylece ilki herhangi bir kötü olayla karşılaşır, onları izleyen sonuncuya başvurabilirlerdi. Yanındakileri bu şekilde donattıktan sonra, içlerinden bazılarını kardeşi Esav'a hediyelerle gönderdi. Bu hediye, geldiği ülkenin çeşitli hayvanlarından oluşuyordu ve Esav'ın yaşadığı yerde bu tür hayvanlar pek fazla değildi. Yine de Yakup, nadir bulunduğu için bundan daha çok zevk alacağını düşündü. Ve birbiri ardına yürüdüler, böylece sıra halinde yürüdüklerinde sayıca olduklarından daha kalabalık oldukları düşünülecekti. Ayrıca hediyelerin Esav'ın nefretini yatıştıracağı, böylece kalbinde hala bir düşmanlık varsa her şeyi unutacağı umudu da vardı. Dahası, ilkinin Esav'la yumuşak bir dille konuşmasını emretti ve Esav bütün gününü bütün bunları düzene koymakla geçirdikten sonra, gece olunca adamlarını yürüttü. Obaş ırmağını geçip halkından oldukça uzaklaştıktan sonra, ona bir görüntü göründü ve onunla öyle bir şekilde savaştı ki, ilk saldırıya uğrayan kendisi oldu ve Yakup en güçlüsü olduğundan, Melek ona, olanlardan cesaret aldığını ve yendiği kişinin böyle bir düşman olmadığını, Tanrı'nın Meleği olduğunu düşündüğünü söyledi. Bunun kendisi için büyük bir mutluluk işareti olduğunu, neslinin asla başarısızlığa uğramayacağını ve hiçbir insan gücü tarafından asla ezilemeyeceğini söyledi. Ve aslında, Yakup'un bundan sonra İsrail olarak anılmasını istiyordu; bu kelime, İbranilere göre Meleğe Karşı Koymak anlamına gelir. Bunlar Yakup'a

önceden bildirilmişti ve Yakup bunu sordu. Çünkü Tanrı'nın Meleği olduğunu biliyordu ve kaderinin ne olacağını ona anlatmasını istedi. Bundan sonra görüntü kayboldu. Duyduklarından memnun olan Yakup, oraya Tanrı'nın yüzünü simgeleyen Fanuel adını verdi. Ancak yemek yerken büyük siniri yaralandığı için bu tür etleri yemekten kaçındı; ve onun yüzünden bizim de yememiz helal değildir.

Kardeşinin kendisinden uzakta olmadığını anlayan Esav, karılarının her birinin cariyeleri ve diğer hizmetkârlarıyla birlikte gitmelerini emretti ve onları biraz ayrı tuttu; böylece kardeşi savaşa gelirse, adamların birbirlerine vuracağı darbelerden uzak kalacaklardı. Kardeşine yaklaştığında önünde eğildi ve o da hiçbir kötülük düşünmedi. Esav kardeşini selamladı, karılarını ve çocuklarını sordu ve her şeyi iyice öğrenince, Yakup'un tüm ailesine babaları İshak'a kadar eşlik etmeyi teklif etti. Fakat Yakup, hayvanlarının yorgun olduğunu söyleyerek özür diledi. Esav, tüylü olduğu için Seir olarak adlandırılan meskenine döndü. Yakup, hâlâ aynı adla anılan Sukok'a geldi ve oradan Kenanlıların bir şehri olan Şekem'e gitti. Şekem'de bayram olduğu için, Esav'ın kızı Dina, Şekem'deki kadınların ve kızların nasıl süslandıklarını görmek için şehre geldi. Ülkenin prensi Emmor'un oğlu Şekem, hemen ona göz koydu, onu baştan çıkardı ve onunla yattı. Sonra ona o kadar aşık oldu ki, babasına onunla evlenmek için dua etti. Emmor, oğlunun arzusunu gönüllü olarak kabul etti ve Yakup'a başvurarak kızını oğluna vermesi için dua etti. Bu durum Yakup'u endişelendirdi: çünkü bir yandan kendisine dua edenin yüceliği uğruna onu reddetmeye cesaret edemiyordu; diğer yandan, kızını kendi dininden olmayan birine vermenin ne makul ne de caiz olduğunu düşünüyordu: bu yüzden düşünmek için zaman istedi. Kral Emmor, Yakup'un razı olacağını umarak geri çekildi. Ancak Yakup, Dina'nın kardeşlerine kız kardeşlerine yapılan haksızlığı gösterdi; ayrıca Sişe'nin babası Emmor'un kendisine yaptığı ricayı onlara anlattı ve ne yapılması gerektiği konusunda birlikte istişare etmelerini emretti. Çoğu neyin uygun olduğunu bilmiyordu. Fakat Dina'nın aynı rahimden doğan öz kardeşleri olan Şimon ve Leu, kendi aralarında böyle bir tavsiyede bulundular. Şekemliler'in ziyafet vereceği bir bayram gününde nöbet tuttular ve geceleyin nöbet tutanlara saldırmak için geldiler. Onları uyurken bulup öldürdüler. Böylece şehri kolayca ele geçirdiler ve bütün erkekleri, Kral'ı ve oğlunu öldürdüler; kadınlara ve kızlara dokunmadılar. Babalarının rızası olmadan planlarını uyguladıktan sonra kız kardeşlerini geri getirdiler.

Yakup, oğullarının bu cüretkârlığı karşısında çok şaşırды ve onlara çok öfkelenđi. Tanrı ona bir görüntüde görünerek cesur olmasını söyledi ve ona çadırları temizlemesini ve daha önce Mezopotamya'ya yaptığı yolculukta kendisine yapılan vahiyden sonra adadığı kurbanı tamamlamasını emretti. Böylece kendisini izleyenleri temizlemek istediğinde Laban'ın tanrılarını buldu; çünkü Rahel'in onları çaldığını henüz bilmiyordu. **Şekem yakınlarında bir meşe ağacının altındaki toprağı kazdı ve onları sakladı** <<Bazı yahudi,Hiristayan ve Müslümanların tapınma modellerinde bu meşe ağacını Allah veya Elah olarak görmekteyiz>>. Oradan ayrılıp, Mezopotamya'ya gittiğinde kendisi için vahiy yapılan Beytel'e kurbanını sunmak için geldi. Sonra Yakup, Rahel'in doğum yaparken öldüğü ve gömüldüğü Efrataya gitti. Hebron'daki atalarının mezarına götürülmeyen tek kişi oydu. Yakup, annesi için muhteşem bir yas töreni düzenledi ve çocuğa Benyamin adını verdi, çünkü annesinin kederine sebep olmuştu. **Böylece Yakub'un kaç çocuğu olduğunu görebiliriz: on iki oğlu ve bir kıızı. Sekizi meşruydı,** <<Yakup'un gayrimeşru çocukları, zina ettiğini gösterir>> yani Lia'nın iki oğlu ve Rahel'in iki oğlu. İki hizmetçi kıız Zelpha ve Bala'nın da her birinin ikişer çocuğu vardı; isimlerini yukarıda yazdım.

Oradan babası İshak'ın yaşadığı Kenan ülkesindeki Hebron kentine geldi ve çok uzun süre birlikte kalmadılar.

De la mort d'Isaac en seuely en Hebron. CHAP . XIX.

Rebecca estoit desia morte, quand Iacob vint en Hebron : et Isaac ne vescuť gueres de temps apres, et ses fils l'enfeuelirent en la ville d'Hebron aupres de sa femme , au fepulchre de son pere et de sa mere. Or Isaac a efté vn homme bien-aymé de Dieu , fuiuant de pres fon pere Abraham, que Dieu a eftimé digne d'vne particuliere prouidence. Ainsi Isaac ayant vefcu long-temps, à fçauoir cent octante cinq ans, eft mort en toute vertu et honnelteté.

Hebron'da İshak'ın ölümü hakkında. BÖLÜM XIX.

Yakup Hebron'a geldiğinde Rebeka çoktan ölmüştü. İshak uzun süre yaşamadı ve oğulları onu karısıyla birlikte Hebron şehrinde, babasının ve annesinin mezarına gömdüler. İshak, Tanrı'nın sevdiği bir adamdı ve Tanrı'nın özel bir iyiliğe layık gördüğü babası İbrahim'in hemen ardından geliyordu. Böylece İshak, uzun bir süre, yani yüz seksen beş yıl yaşadıktan sonra, tüm erdem ve dürüstlüğüyle öldü.

Fin du premier liure.
Birinci kitabın sonu.
Fransızcadan çeviren:
İbrahim Şimşek.

